

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE**

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ZAŠTITI PRIRODE

ZAGREB, ožujak 2005.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ZAŠTITI PRIRODE

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

- (1) Ovim se Zakonom uređuje sustav zaštite i cjelovitog očuvanja prirode i njezinih vrijednosti.
- (2) Priroda je u smislu ovoga Zakona sveukupna biološka i krajobrazna raznolikost.

Članak 2.

Priroda i prirodne vrijednosti od interesa su za Republiku Hrvatsku i uživaju njezinu osobitu zaštitu.

Članak 3.

Ciljevi i zadaće zaštite prirode su:

- očuvati i obnoviti postojeću biološku i krajobraznu raznolikost u stanju prirodne ravnoteže i usklađenih odnosa s ljudskim djelovanjem;
- utvrditi i pratiti stanje prirode;
- osigurati sustav zaštite prirodnih vrijednosti radi njihova trajnoga očuvanja;
- osigurati održivo korištenje prirodnih dobara bez bitnog oštećivanja dijelova prirode i uz što manje narušavanja ravnoteže njezinih sastavnica;
- pridonijeti očuvanju prirodnosti tla, očuvanju kakvoće, količine i dostupnosti vode, mora, očuvanju atmosfere i proizvodnji kisika, te očuvanju klime;
- spriječiti štetne zahvate ljudi i poremećaje u prirodi kao posljedice tehnološkog razvoja i obavljanja djelatnosti;
- osigurati pravo građana na zdrav život, odmor i razonodu u prirodi.

Članak 4.

Zaštita i očuvanje prirode temelji se na načelima:

- svatko se mora ponašati tako da pridonosi očuvanju biološke i krajobrazne raznolikosti, zaštiti prirodnih vrijednosti i očuvanju općekorisne uloge prirode;
- neobnovljiva prirodna dobra treba koristiti racionalno, a obnovljiva prirodna dobra održivo;
- u korištenju prirodnih dobara i uređenju prostora obvezno je primjenjivati načela, mjere i uvjete zaštite prirode;
- zaštita prirode obveza je svake fizičke i pravne osobe, te su u tom cilju dužni surađivati radi izbjegavanja i sprječavanja opasnih radnji i nastanka šteta, uklanjanja i sanacije posljedica nastale štete, te obnove prirodnih uvjeta koji su postojali prije nastanka štete;

- javnost ima pravo na slobodan pristup informacijama o stanju prirode, pravo na pravodobno obavješćivanje o štetama u prirodi i o poduzetim mjerama za njihovo uklanjanje, te pravo na mogućnost sudjelovanja u odlučivanju o prirodi.

Članak 5.

- (1) Zaštita prirode provodi se očuvanjem biološke i krajobrazne raznolikosti, te zaštitom prirodnih vrijednosti.
- (2) Zaštita prirode provodi se osobito:
 - utvrđivanjem i procjenom stanja sastavnica biološke i krajobrazne raznolikosti;
 - provedbom mjera zaštite prirode;
 - unošenjem uvjeta i mjera zaštite prirode u dokumente prostornog uređenja i planove gospodarenja i upravljanja prirodnim dobrima u djelatnostima rudarstva, poljoprivrede, šumarstva, lovstva, ribarstva, vodnog gospodarstva i drugih djelatnosti od utjecaja na prirodu;
 - izradom izvješća o stanju prirode, donošenjem i provedbom strategije, programa, akcijskih planova i planova upravljanja;
 - utvrđivanjem prirodnih vrijednosti i zaštićenih prirodnih vrijednosti;
 - uspostavom sustava upravljanja prirodnim vrijednostima i zaštićenim prirodnim vrijednostima;
 - povezivanjem i usklađivanjem državnog sustava s međunarodnim sustavom zaštite prirode;
 - poticanjem znanstvenog i stručnog rada u području zaštite prirode;
 - obavješćivanjem javnosti o stanju prirode i sudjelovanjem javnosti u odlučivanju o zaštiti prirode;
 - poticanjem i promicanjem zaštite prirode, te razvijanjem svijesti o potrebi zaštite prirode u odgoju i obrazovanju.

Članak 6.

- (1) Odredbe ovoga Zakona ne primjenjuju se u slučaju odvratanja neposredne opasnosti za život ili zdravlje ljudi ili imovinu, spašavanja ljudi i imovine te izvođenja obrambenih aktivnosti Republike Hrvatske.
- (2) Odredba stavka 1. ovoga članka primjenjuje se samo za vrijeme trajanja navedenih okolnosti.

Članak 7.

U ovome Zakonu u uporabi su pojmovi sa sljedećim značenjem:

1. *biološka raznolikost* je sveukupnost svih živih organizama koji su sastavni dijelovi ekoloških sustava, a uključuje raznolikost unutar vrsta, između vrsta, životnih zajednica, te raznolikost između ekoloških sustava;
2. *certifikacija šuma* je postupak u kojem treća neovisna strana ispituje postiže li gospodarenje i uporaba šuma unaprijed utvrđenu ekološku, gospodarsku i društvenu razinu;
3. *crveni popis ugroženih svojti* je popis divljih svojti, raspoređenih po kategorijama ugroženosti;

4. *derivat* je organski ili anorganski produkt živih organizama (slonova kost, jelenski rogovi i dr.);
5. *divlje svojte* biljaka, gljiva i životinja su sve vrste i podvrste koje nisu nastale pod utjecajem čovjeka kao posljedica uzgojnih aktivnosti;
6. *doprirodni uvjeti* su uvjeti u ekološkom sustavu ili krajobrazu na čiji je razvoj čovjek utjecao u neznatnoj mjeri te se u njima odvijaju procesi koji su uglavnom samoregulirajući i koji mogu opstati bez izravnog ljudskog djelovanja;
7. *ekološka mreža* je sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti;
8. *ekološki koridor* je ekološka sastavnica ili niz takvih sastavnica koje omogućuju kretanje populacijama živih organizama od jednog lokaliteta do drugog i čini dio ekološke mreže;
9. *ekološki značajno područje* je područje koje bitno pridonosi očuvanju biološke raznolikosti u Republici Hrvatskoj;
10. *endem* je svojta čije rasprostranjenje je ograničeno na malo područje;
11. *fosili* predstavljaju sačuvane cjeline, dijelove, ili tragove izumrlih organizama i njihovih životnih aktivnosti.
12. *genetska raznolikost* je raznolikost gena između jedinki, populacija, vrsta i viših taksonomskih kategorija;
13. *geološka baština* je sve ono što je sačuvano u strukturi i teksturi stijena i tla kao što su geološke, geomorfološke, hidrogeološke pojave i objekti te paleontološki i mineraloški nalazi koji čine sastavni dio krajobraza;
14. *invazivna strana vrsta* je strana vrsta čije naseljavanje ili širenje ugrožava biološku raznolikost;
15. *javni interes* je interes za Republiku Hrvatsku ili interes građana (stanovnika) jedinice područne (regionalne) samouprave ili jedinice lokalne samouprave;
16. *krš* je jedinstven oblik reljefa s posebnim hidrogeološkim i geomorfološkim značajkama, u kojem je podzemno vodno otjecanje znatno bogatije od nadzemnog, u kojem se površinske razvodnice znatno razlikuju od podzemnih i u kojem se javljaju posebni površinski (škrape, ponikve, uvale, polja u kršu i dr.) i podzemni oblici (špilje i jame) u tektonski razlomljenim karbonatnim, evaporitnim ili gipsanim stijenama;
17. *minerali* su samородni homogeni kemijski elementi ili spojevi u vidu kristalizirane ili amorfne tvari, određene strukture, oblika i sastava. Minerali u smislu ovoga Zakona nisu mineralne sirovine;
18. *ministar* je čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove zaštite prirode;
19. *Ministarstvo* –središnje tijelo državne uprave nadležno za poslove zaštite prirode;
20. *oblikovana priroda* je dio prirode koju je čovjek oblikovao s namjenom odgoja, obrazovanja, oblikovanja krajobraznih elemenata ili s kojom drugom svrhom, a koji je značajan za očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti (npr. drvoredi, parkovi, botanički vrtovi, arboretumi i drugo);
21. *obnavljanje prirode* je skup stručnih mjera i radnji kojima se narušeno stanje biološke i krajobrazne raznolikosti vraća u stanje blisko izvornom;
22. *očuvanje prirode* je svaki postupak, koji se obavlja radi održavanja i poboljšanja stanja očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti;

23. *održivo korištenje prirodnih dobara* je korištenje prirodnih dobara na način i u obujmu koji ne vodi do njihova propadanja, nego se održava njihov potencijal kako bi se udovoljilo potrebama i težnjama sadašnjih i budućih naraštaja;
24. *oštećenje prirode* je stanje prirode, kada su ljudskim djelovanjem promijenjeni prirodni procesi u tolikoj mjeri da je narušena prirodna ravnoteža ili su uništene prirodne vrijednosti;
25. *planovi gospodarenja prirodnim dobrima* su temeljem posebnih zakona propisane planske osnove za upravljanje, gospodarenje i korištenje prirodnim dobrima u gospodarske, socijalne i ekološke namjene;
26. *ponovno uvođenje u prirodu (reintrodukcija)* je ponovno naseljavanje neke svojte u područje iz kojeg je ranije izumrla, a u ekološkom sustavu još postoje približno jednaki ekološki uvjeti kao i prije izumiranja;
27. *populacija* je skupina prostorno i vremenski povezanih primjeraka iste vrste, u kojoj se one međusobno razmnožavaju;
28. *povoljno stanje vrste* ili stanišnoga tipa je stanje koje u predvidljivoj budućnosti osigurava opstanak te vrste ili stanišnoga tipa;
29. *praćenje stanja (monitoring)* je osmišljeno i sustavno praćenje stanja prirode, odnosno sastavnica biološke i krajobrazne raznolikosti;
30. *prirodna dobra* su sve sastavnice prirode koje čovjek iskorišćuje u gospodarske svrhe; prirodna dobra mogu biti neobnovljiva (mineralne sirovine) i obnovljiva (biološka dobra, vode, obnovljivo tlo);
31. *prirodna ravnoteža* je stanje međusobno uravnoteženih odnosa i utjecaja živih bića među sobom i sa njihovim staništem. Prirodna ravnoteža je narušena, kada se poremeti kvantitativna ili kvalitativna struktura životnih zajednica, ošteti ili uništi stanište, uništi ili promijeni sposobnost djelovanja ekološkog sustava, prekine međusobna povezanost pojedinih ekoloških sustava, ili prouzroči znatnija izoliranost pojedinih populacija;
32. *prirodne vrijednosti* su dijelovi prirode koji zavrjeđuju posebnu zaštitu radi očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti, radi svoje osjetljivosti ili radi znanstvenoga, kulturološkog, estetskog, obrazovnog, gospodarskog i drugog javnog interesa;
33. *prirodnina* je svaka izvorna sastavnica prirode (npr. biljka, gljiva, životinja, mineral, fosil, stijena, voda, zrak, tlo i drugo);
34. *rizik za prirodu* je vjerojatnost da će neki zahvat posredno ili neposredno prouzročiti štetu prirodi;
35. *sigovine* su nakupine minerala u podzemnim prostorima različitih oblika (stalaktiti, stalagmiti, stalagnati, helektiti i dr.);
36. *speleološki objekti* su prirodno formirane podzemne šupljine duže od pet metara u koje može ući čovjek, a dimenzije ulaza su im manje od dubine ili dužine objekta (špilje, jame, ponori, estavele i dr.);
37. *speleološki katastar* je dio baze podataka o speleološkim objektima i sastavni dio baze podataka o zaštićenim prirodnim vrijednostima;
38. *stanište* je jedinstvena funkcionalna jedinica ekološkog sustava, određena zemljopisnim i abiotičkim svojstvima; sva staništa iste vrste čine jedan stanišni tip;
39. *strana vrsta* je nezavičajna vrsta koja prirodno nije obitavala u određenom ekološkom sustavu nekoga područja, nego je u njega dospjela namjernim ili nenamjernim unošenjem;
40. *stupica* je sredstvo namijenjeno za zadržavanje ili hvatanje životinja kojom se sprječava njihovo slobodno kretanje;

41. *svojta* je klasifikacijska jedinica bilo koje razine u taksonomiji (imenovanju) organizama (mikroorganizama, gljiva, biljaka i životinja), a u ovom Zakonu se odnosi na vrste i podvrste;
42. *udomaćena vrsta* je vrsta na čiji je proces evolucije djelovao čovjek kako bi udovoljio svojim potrebama;
43. *unos s mora* podrazumijeva unošenje u Republiku Hrvatsku bilo kakvog primjerka biljke ili životinje koji je uzet u morskom okruženju i unosi se izravno iz morskog okruženja koje nije pod jurisdikcijom niti jedne države, uključujući zračni prostor iznad mora te morsko dno i podzemlje ispod mora;
44. *utjecajno* područje je prostor izvan granica zaštićenog područja kojim se sprječava negativan utjecaj na zaštićeno područje;
45. *uvođenje u prirodu (introdukcija)* je namjerno ili nenamjerno naseljavanje odnosno unošenje vrsta ili podvrsta u ekološki sustav nekoga područja, u kojemu one nikad ranije nisu prirodno obitavale;
46. *utočište za životinje* je prostor, namijenjen privremenom boravku, odnosno liječenju bolesnih ili ranjenih životinja, odbačenih mladunaca koji sami još nisu sposobni preživjeti u prirodi, te životinja koje su bile oduzete vlasniku radi protupravnog zadržavanja u zatočeništvu, nedopuštene trgovine, izvoza, uvoza i radi drugih zakonom određenih razloga;
47. *vlažna staništa* uključuju područja močvarnih zemljišta, poplavnih šuma i cretova, krške hidrogeološke i hidrološke sustave i druge vode, prirodne ili umjetne, stalne ili povremene, sa stajaćom ili tekućom vodom, slatkom ili slanom, uključujući područja morske vode čija dubina za vrijeme oseke ne prelazi šest metara;
48. *zahvat u prirodu* je svako privremeno ili trajno djelovanje čovjeka na prirodu koje može narušiti prirodnu ravnotežu, ako to djelovanje nije u cilju zaštite i očuvanja prirode;
49. *zaštićene prirodne vrijednosti* su prirodne vrijednosti proglašene zaštićenima od tijela utvrđenog ovim Zakonom i upisane u upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti, a odnose se na zaštitne kategorije (strogi rezervati, nacionalni parkovi, posebni rezervati, parkovi prirode, regionalni parkovi, spomenici prirode, značajni krajobrazi, park-šume i spomenici parkovne arhitekture), zaštićene biljne, gljivlje i životinjske svojte uključujući mrtve primjerke divljih svojti zaštićenih temeljem ovog zakona i međunarodnih ugovora, njihove dijelove i derivate, te zaštićene minerale i fosile;
50. *zavičajna vrsta* je vrsta koja prirodno obitava u određenom ekološkom sustavu nekoga područja.

II. ZAŠTIĆENE PRIRODNE VRIJEDNOSTI

Članak 8.

(1) Zaštićene prirodne vrijednosti prema ovome Zakonu su:

1. zaštićena područja:
 - strogi rezervat;
 - nacionalni park;
 - posebni rezervat;

- park prirode;
 - regionalni park;
 - spomenik prirode;
 - značajni krajobraz;
 - park- šuma;
 - spomenik parkovne arhitekture;
2. zaštićene svojte
 - strogo zaštićena divlja svojta
 - zaštićena divlja svojta
 - zaštićena zavičajna udomaćena svojta;
 3. zaštićeni minerali, sigovine i fosili.
- (2) Zaštićene prirodne vrijednosti raspoređuju se u razrede: međunarodnog značenja; državnog značenja; lokalnog značenja.
 - (3) Raspored u razrede utvrđuje Ministarstvo na temelju stručnog vrjednovanja zaštićene prirodne vrijednosti.

1. Zaštićena područja

Članak 9.

- (1) Zaštićena područja mogu se prekogranično povezivati sa zaštićenim područjima druge države.
- (2) Plan upravljanja i mjera zaštićenog područja koje je prekogranično povezano, sporazumno se utvrđuje s nadležnim tijelom države u kojoj se nalazi prekogranični dio zaštićenog područja.

Strogi rezervat

Članak 10.

- (1) Strogi rezervat je područje kopna i/ili mora s neizmijenjenom ili neznatno izmijenjenom sveukupnom prirodom, a namijenjen je isključivo očuvanju izvorne prirode, znanstvenom istraživanju kojim se ne mijenja biološka raznolikost, praćenju stanja prirode, te obrazovanju koje ne ugrožava slobodno odvijanje prirodnih procesa.
- (2) Za istraživanje te posjećivanje strogog rezervata u cilju obrazovanja potrebno je ishoditi dopuštenje Ministarstva.
- (3) U strogom rezervatu zabranjene su gospodarske i druge djelatnosti.

Nacionalni park

Članak 11.

- (1) Nacionalni park je prostrano, pretežno neizmijenjeno područje kopna i/ili mora iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti, obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih ekoloških sustava, a prvenstveno je namijenjen očuvanju izvornih prirodnih vrijednosti.
- (2) Nacionalni park ima znanstvenu, kulturnu, odgojno-obrazovnu i rekreativnu namjenu.
- (3) U nacionalnom parku su dopuštene radnje i djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost prirode.
- (4) U nacionalnom parku je zabranjena gospodarska uporaba prirodnih dobara.
- (5) U nacionalnom parku dopušteno je obavljanje ugostiteljsko – turističkih i rekreacijskih djelatnosti koje su u ulozi posjećivanja i razgledavanja, te bavljenje poljoprivredom, ribolovom i obrtom na tradicionalan način, sukladno odredbama ovoga Zakona.
- (6) Djelatnosti iz stavka 5. ovoga članka mogu se ograničiti radi očuvanja izvornosti prirode nacionalnog parka.

Posebni rezervat

Članak 12.

- (1) Posebni rezervat je područje kopna i/ili mora od osobitog značenja radi svoje jedinstvenosti, rijetkosti ili reprezentativnosti, ili je stanište ugrožene divlje svojte, a osobitog je znanstvenog značenja i namjene.
- (2) Posebni rezervat može biti: floristički, mikološki, šumske i druge vegetacije, zoološki (ornitološki, ihtiološki i dr.), geološki, paleontološki, hidrogeološki, hidrološki, rezervat u moru i dr.
- (3) U posebnom rezervatu nisu dopuštene radnje i djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen rezervatom (branje i uništavanje biljaka, uznemiravanje, hvatanje i ubijanje životinja, uvođenje novih bioloških svojti, melioracijski zahvati, razni oblici gospodarskog i ostalog korištenja i slično).
- (4) U posebnom rezervatu dopušteni su zahvati, radnje i djelatnosti kojima se održavaju ili poboljšavaju uvjeti važni za očuvanje svojstava zbog kojih je proglašen rezervatom.
- (5) Posjećivanje i razgledavanje posebnog rezervata može se zabraniti ili ograničiti mjerama zaštite.
- (6) Aktom o proglašenju posebnog rezervata mogu se istovremeno zaštititi različite vrijednosti zbog kojih se proglašava rezervat (ornitološko-ihtiološki, geološko-hidrološki i dr.).

Park prirode

Članak 13.

- (1) Park prirode je prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora s ekološkim obilježjima međunarodne i nacionalne važnosti, s naglašenim krajobraznim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima.
- (2) U parku prirode dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloga.
- (3) Način obavljanja gospodarskih djelatnosti i korištenje prirodnih dobara u parku prirode utvrđuje se uvjetima zaštite prirode.

Regionalni park

Članak 14.

- (1) Regionalni park je prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora s ekološkim obilježjima međunarodne, nacionalne ili područne važnosti i krajobraznim vrijednostima karakterističnim za područje na kojem se nalazi.
- (2) U regionalnom parku dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloga.
- (3) Način obavljanja gospodarskih djelatnosti i korištenje prirodnih dobara u regionalnom parku utvrđuje se uvjetima zaštite prirode.

Spomenik prirode

Članak 15.

- (1) Spomenik prirode je pojedinačni neizmijenjeni dio ili skupina dijelova žive ili nežive prirode, koji ima ekološku, znanstvenu, estetsku ili odgojno-obrazovnu vrijednost.
- (2) Spomenik prirode može biti geološki (paleontološki, mineraloški, hidrogeološki, strukturno geološki, naftno geološki, sedimentološki i dr.); geomorfološki (špilja, jama, soliterna stijena i dr.), hidrološki (vodotok, slap, jezero i dr.), botanički (rijetki ili lokacijom značajni primjerak biljnog svijeta i dr.), prostorno mali botanički i zoološki lokalitet i drugo.
- (3) Na spomeniku prirode i u njegovoj neposrednoj blizini koja čini sastavni dio zaštićenog područja nisu dopuštene radnje koje ugrožavaju njegova obilježja i vrijednosti.

Značajni krajobraz

Članak 16.

- (1) Značajni krajobraz je prirodni ili kultivirani predjel velike krajobrazne vrijednosti i biološke raznolikosti ili kulturno-povijesne vrijednosti, ili krajobraz očuvanih jedinstvenih obilježja karakterističnih za pojedino područje, namijenjen odmoru i rekreaciji ili osobito vrijedni krajobraz utvrđen sukladno ovome Zakonu.
- (2) U značajnom krajobrazu nisu dopušteni zahvati i radnje koje narušavaju obilježja zbog kojih je proglašen.

Park-šuma

Članak 17.

- (1) Park-šuma je prirodna ili sađena šuma, veće krajobrazne vrijednosti, namijenjena odmoru i rekreaciji.
- (2) U park-šumi su dopušteni samo oni zahvati i radnje čija je svrha njezino održavanje ili uređenje.

Spomenik parkovne arhitekture

Članak 18.

- (1) Spomenik parkovne arhitekture je umjetno oblikovani prostor (perivoj, botanički vrt, arboretum, gradski park, drvored, kao i drugi oblici vrtnog i parkovnog oblikovanja), odnosno pojedinačno stablo ili skupina stabala, koji ima estetsku, stilsku, umjetničku, kulturno-povijesnu, ekološku ili znanstvenu vrijednost.
- (2) Na spomeniku parkovne arhitekture i prostoru u njegovoj neposrednoj blizini koji čini sastavni dio zaštićenog područja nisu dopušteni zahvati ni radnje kojima bi se mogle promijeniti ili narušiti vrijednosti zbog kojih je zaštićen.

2. Zaštićene svojte

Članak 19.

- (1) Divlje svojte koje su ugrožene ili rijetke, zaštićuju se kao strogo zaštićene svojte i zaštićene svojte.
- (2) Strogo zaštićenom svojtom može se utvrditi:
 - divlja svojta kojoj prijeti izumiranje na području Republike Hrvatske;
 - usko rasprostranjeni endem;

- divlja svojta zaštićena temeljem međunarodnog ugovora kojega je Republika Hrvatska stranka i koji je na snazi. potvrđenog od Republike Hrvatske.
- (3) Zaštićenom svojtom može se utvrditi:
- zavičajna divlja svojta koja je osjetljiva ili rijetka, i ne prijete joj izumiranje na području Republike Hrvatske;
 - divlja svojta koja nije ugrožena, ali je radi njezina izgleda lako moguće zamijeniti s ugroženom divljom svojtom;
 - divlja svojta temeljem međunarodnog ugovora kojega je Republika Hrvatska stranka i koji je na snazi.
- (4) Zaštićenom zavičajnom udomaćenom svojtom može se utvrditi ona ugrožena baštinjena biljna sorta i/ili životinjska pasmina koja se razvila kao posljedica tradicijskog uzgoja i čini dio hrvatske prirodne baštine.
- (5) Na pitanja zaštite zaštićenih divljih svojti i zavičajnih udomaćenih svojti koja nisu uređena ovim Zakonom primjenjuju se posebni propisi.

3. Zaštićeni minerali, sigovine i fosili

Članak 20.

- (1) Zaštićenim mineralom može se utvrditi onaj mineral, nakupine minerala i sigovine koji zbog svoje rijetkosti, izuzetne veličine ili izgleda, ili izvanrednoga znanstvenog značenja predstavlja prirodnu vrijednost u smislu ovog Zakona.
- (2) Zaštićenim fosilom može se utvrditi onaj fosil koji zbog svoje rijetkosti, izuzetne veličine ili izgleda, ili izvanrednoga znanstvenog značenja predstavlja prirodnu vrijednost u smislu ovog Zakona.
- (3) Minerali, sigovine i fosili vlasništvo su Republike Hrvatske.
- (4) Zabranjeno je uništavati zaštićene minerale, sigovine i fosile te oštećivati njihova nalazišta.

III. POSTUPAK PROGLAŠAVANJA ZAŠTIĆENIH PRIRODNIH VRIJEDNOSTI

1. Zaštićena područja

Članak 21.

- (1) Nacionalni park i park prirode proglašava Hrvatski sabor (u daljnjem tekstu: Sabor) zakonom.
- (2) Stroge i posebne rezervate proglašava Vlada Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada) uredbom na prijedlog Ministarstva.
- (3) Regionalni park, značajni krajobraz i park-šumu koji se nalaze na području županije ili Grada Zagreba proglašava županijska skupština ili Gradska skupština Grada Zagreba uz prethodno pribavljenu suglasnost Ministarstva i središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede i šumarstva.

- (4) Spomenik prirode i spomenik parkovne arhitekture koji se nalaze na području županije ili Grada Zagreba proglašava županijska skupština ili Gradska skupština Grada Zagreba uz prethodnu suglasnost Ministarstva.
- (5) Zaštićena područja iz stavka 3. i 4. ovoga članka koji se nalaze na području dvije ili više županija, proglašava Vlada uredbom na prijedlog Ministarstva.
- (6) Ako zaštitu iz stavka 3. i 4. ovoga članka predloži Ministarstvo, a odgovarajuće predstavničko tijelo ne donese akt o zaštiti u roku od tri mjeseca od primitka prijedloga, tu prirodnu vrijednost zaštićenom će proglasiti Vlada.

Članak 22.

- (1) Prijedlog akta o proglašenju temelji se na stručnoj podlozi koju izrađuje Državni zavod za zaštitu prirode (u daljnjem tekstu: Zavod), a kojom se utvrđuju vrijednosti područja koje se predlaže zaštititi, način upravljanja tim područjem, te na izjavi tijela koje donosi akt o proglašenju o osiguranim sredstvima za upravljanje zaštićenim područjem.
- (2) Stručna podloga iz stavka 1. ovoga članka sadrži detaljni opis obilježja i vrijednosti područja koje se zaštićuje, ocjenu stanja toga područja, posljedice koje će donošenjem akta o proglašenju proisteći, posebno s obzirom na vlasnička prava i zatečene gospodarske djelatnosti, te ocjenu i izvore potrebnih sredstava za provođenje akta o proglašenju zaštićenog područja.
- (3) O prijedlogu za proglašenje zaštićenog područja izvješćuje se javnost. Izvješćivanje javnosti podrazumijeva javni uvid u predloženi akt o proglašenju zaštićenog područja i stručnu podlogu s kartografskom dokumentacijom.
- (4) Postupak javnog uvida za proglašenje nacionalnih parkova, parkova prirode, strogih rezervata i posebnih rezervata organizira i provodi Ministarstvo, a postupak javnog uvida za ostala zaštićena područja (spomenik prirode, regionalni park, značajni krajobraz, park-šumu i spomenik parkovne arhitekture) organizira i provodi županija ili Grad Zagreb.
- (5) Javni uvid iz stavka 4. ovoga članka traje najmanje trideset dana.
- (6) Predlagač akta o proglašenju zaštićenog područja dužan je očitovati se o podnesenim primjedbama prilikom javnog uvida, a podnesene primjedbe i očitovanja postaju sastavni dio dokumentacije na kojoj se temelji prijedlog za proglašenje.
- (7) Obavijest o javnom uvidu objavljuje se u najmanje jednom javnom glasilu, a sadrži podatak gdje se može pregledati kartografska i druga dokumentacija u svezi s predloženom zaštitom.

Članak 23.

- (1) Akt o proglašenju zaštićenog područja sadrži:
 - naziv i kategoriju zaštićenog područja;
 - prostorne granice zaštićenog područja;
 - naznaku mjerila kartografskog prikaza, odnosno drugu oznaku lokacije;

- kartografski prikaz s ucrtanim granicama, odnosno s oznakom lokacije, koji su sastavni dio akta o proglašenju.
- (2) U cilju sprječavanja ugrožavanja zaštićenog područja aktom o proglašenju može se odrediti utjecajno područje koje je izvan zaštićenog područja i propisati mjere njegove zaštite.

Članak 24.

- (1) Akt o proglašenju zaštićenog područja iz članka 21. stavaka 1., 2. i 5. ovoga Zakona objavljuje se u "Narodnim novinama", a akt o proglašenju iz članka 21. stavaka 3. i 4. ovoga Zakona u službenom glasilu županije ili Grada Zagreba i u "Narodnim novinama".
- (2) Kartografski prikaz s ucrtanim granicama, odnosno s oznakom lokacije čuva donositelj akta o proglašenju, a jedan primjerak akta i kartografskog prikaza obvezno se dostavlja Ministarstvu i Zavodu.
- (3) Akt o proglašenju dostavlja se nadležnom sudu radi zabilježbe u zemljišnim knjigama.

Članak 25.

- (1) Ako nestanu obilježja zbog kojih je proglašeno zaštićeno područje, donositelj akta o proglašenju može donijeti akt o prestanku zaštite uz prethodno pribavljenu suglasnost Ministarstva, a po postupku propisanom za donošenje akta o proglašenju zaštite.
- (2) Akt o prestanku zaštite dostavlja se nadležnom sudu radi brisanja zabilježbe u zemljišnim knjigama.

Preventivna zaštita

Članak 26.

- (1) Za područje za koje se stručnim obrazloženjem Zavoda utvrdi da ima svojstva zaštićenog područja i/ili je pokrenut postupak radi stavljanja pod zaštitu utvrđuje se da je pod preventivnom zaštitom donošenjem rješenja o preventivnoj zaštiti. Rješenje o preventivnoj zaštiti donosi Ministarstvo.
- (2) Rješenjem o preventivnoj zaštiti utvrđuje se zaštićeno područje i rok na koji se određuje preventivna zaštita koji ne može biti dulji od tri godine od dana donošenja rješenja.
- (3) Za vrijeme preventivne zaštite na prirodnu vrijednost primjenjuju se odredbe ovoga Zakona.
- (4) Rješenje o preventivnoj zaštiti dostavlja se nadležnom sudu radi zabilježbe u zemljišnim knjigama.

2. Zaštićene svojte

Članak 27.

- (1) Divlje svojte koje su ugrožene u smislu ovoga Zakona proglašava zaštićenim svojtama ili strogo zaštićenim svojtama Ministarstvo pravilnikom na prijedlog Zavoda na temelju procjene ugroženosti pojedinih svojti i obveza koje proizlaze iz međunarodnih ugovora kojega je Republika Hrvatska stranka i koji je na snazi.
- (2) Pravilnik iz stavka 1. ovoga članka donosi se na temelju crvenog popisa koji izrađuje Zavod.

Članak 28.

- (1) Zavičajne udomaćene svojte koje su ugrožene u smislu ovoga Zakona utvrđuje i proglašava zaštićenim zavičajnim udomaćenim svojtama ministar na prijedlog Zavoda.
- (2) Rješenjem iz stavka 1. ovoga članka određuju se i uzgojni ciljevi, pravila uzgoja i očuvanja čiste i zdrave genetske osnove, te načine korištenja ugroženih zavičajnih udomaćenih svojti koji nisu propisani posebnim zakonom.

3. Zaštićeni minerali, sigovine i fosili

Članak 29.

Minerale, sigovine i fosile utvrđuje i proglašava zaštićenim prirodnim vrijednostima ministar na prijedlog Zavoda.

4. Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti

Članak 30.

- (1) Zaštićene prirodne vrijednosti upisuju se u Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti.
- (2) Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti vodi Ministarstvo.
- (3) Upis zaštićenih prirodnih vrijednosti i brisanje iz Upisnika obavlja se na temelju akta o utvrđivanju odnosno proglašenju te akta o prestanku zaštite.
- (4) Sadržaj i način vođenja Upisnika zaštićenih prirodnih vrijednosti propisat će pravilnikom ministar.
- (5) Podaci iz Upisnika zaštićenih prirodnih vrijednosti su javni, osim ako se odredi da su podaci o položaju zaštićene prirodne vrijednosti radi njezine zaštite tajni.

IV. PROVOĐENJE ZAŠTITE I OČUVANJA PRIRODE

1. Opće mjere zaštite i očuvanja prirode

Članak 31.

- (1) Vlasnici i nositelji prava na prirodinama dužni su dopustiti predstavnicima tijela nadležnih za obavljanje upravnih i/ili stručnih poslova zaštite prirode (u daljnjem tekstu: nadležna tijela) i od njih ovlaštenim osobama, obilazak i pregled tih prirodnina u svrhu istraživanja, prikupljanja stručnih podataka, te nadzora u provođenju propisanih uvjeta i mjera zaštite prirode.
- (2) Odredbe stavka 1. ovoga članka odnose se i na zaštićene prirodne vrijednosti.

Članak 32.

- (1) Za organiziranje vožnje, vožnju i parkiranje vozila na motorni pogon (test vožnje, cross vožnje, off-road vožnje, športske, natjecateljske i promidžbene vožnje, i sl.) izvan svih vrsta cesta, na poljskim putovima i uređenim stazama potrebno je ishoditi dopuštenje Ministarstva uz suglasnost središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede i šumarstva.
- (2) U slučajevima obavljanja službene dužnosti, poljoprivrednih, šumarskih ili drugih dopuštenih djelatnosti, kada je to u skladu s ovim Zakonom i drugim propisima, dopuštenje nije potrebno.

Članak 33.

Na zaštićenom području nije dopuštena prenamjena zemljišta koja nije sukladna dokumentu prostornog uređenja.

Članak 34.

- (1) Sredstva za zaštitu bilja i mineralna gnojiva smiju se koristiti na temelju stručnih prosudbi i rezultata provjere cjelokupnog stanja na ugroženim vrstama, na prirodni prihvatljiv način, sukladno posebnim propisima.
- (2) U slučaju osnovane sumnje da se uporabom sredstava za zaštitu bilja ili mineralnih gnojiva ugrožava biološka raznolikost ili prirodna vrijednost, odnosno da uporaba nije ekološki prihvatljiva, ministar će uz prethodno mišljenje središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede i šumarstva naredbom privremeno ograničiti ili trajno zabraniti uporabu sredstava za zaštitu bilja ili mineralnih gnojiva kojima se ugrožava biološka raznolikost ili prirodna vrijednost.

Zahvati u prirodu

Članak 35.

- (1) Zahvati u prirodu planiraju se na način da se izbjegnu ili na najmanju mjeru svedu oštećenja prirode.
- (2) Tijekom izvođenja zahvata nositelj zahvata je dužan djelovati tako da u najmanjoj mjeri oštećuje prirodu, a po završetku zahvata dužan je u zoni utjecaja zahvata uspostaviti ili približiti stanje u prirodi onom stanju koje je bilo prije zahvata.

Članak 36.

- (1) Za planirani zahvat u prirodu koji nije obuhvaćen procjenom utjecaja na okoliš, a koji sam ili s drugim zahvatima može imati bitan utjecaj na ekološki značajno područje ili zaštićenu prirodnu vrijednost, ocjenjuje se njegova prihvatljivost za prirodu u odnosu na ciljeve očuvanja tog ekološki značajnog područja ili zaštićene prirodne vrijednosti, sukladno ovom Zakonu i posebnim propisima.
- (2) Za planirane zahvate za koje je posebnim propisom obvezna procjena utjecaja na okoliš, ocjena prihvatljivosti za prirodu obavlja se u sklopu procjene utjecaja na okoliš sukladno posebnom propisu.
- (3) Zahvate za koje je obvezna ocjena prihvatljivosti za prirodu, sadržaj, rok i način utvrđivanja ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu, način obavješćivanja javnosti i način izračuna jamčevine za uklanjanje mogućih posljedica na prirodu ministar će propisati pravilnikom uz prethodnu suglasnost čelnika središnjeg tijela državne uprave za poslove zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva.

Članak 37.

- (1) Ako je ocjenom o prihvatljivosti zahvata iz članka 36. ovoga Zakona planirani zahvat prihvatljiv, Ministarstvo izdaje rješenje o dopuštenju zahvata. Rješenjem se utvrđuju i uvjeti zaštite prirode koji sadrže i kompenzacijske uvjete. Rješenjem se utvrđuje i plaćanje jamčevine za otklanjanje mogućih posljedica na prirodu do visine predviđenih troškova potrebnih za otklanjanje mogućih posljedica, način plaćanja i povrata jamčevine. Ako je ocjenom o prihvatljivosti zahvata za prirodu planirani zahvat neprihvatljiv, Ministarstvo izdaje rješenje kojim odbija zahtjev za izvođenje zahvata u prirodi.
- (2) Iznimno, ako planirani zahvat nije prihvatljiv za prirodu, zbog javnog interesa, uključujući one gospodarske i socijalne naravi, ili zbog pomanjkanja drugih pogodnih rješenja, Vlada može izdati dopuštenje za provođenje planiranog zahvata, uz prethodno provedenu javnu raspravu. Dopuštenje mora sadržavati kompenzacijske uvjete.
- (3) Ako se na području planiranoga zahvata nalazi stanišni tip ili stanište biljne, gljivlje ili životinjske vrste, koji su zaštićeni na temelju međunarodnih ugovora i drugih propisa, može se prevladavajući javni interes, zbog kojega se prihvaća

planirani zahvat, odnositi samo na zaštitu zdravlja ljudi i javnu sigurnost, ili na uspostavljanje bitno povoljnijih uvjeta za prirodu.

Članak 38.

- (1) Za gradnju građevina i izvođenje drugih radova i zahvata na području nacionalnog parka, posebnog rezervata, spomenika prirode, parka prirode, te za građevine od važnosti za Republiku Hrvatsku utvrđene posebnim propisom, te za zahvate u prostoru koji obuhvaćaju područja dviju ili više županija i Grada Zagreba, Ministarstvo izdaje uvjete zaštite prirode u postupku izdavanja lokacijske dozvole.
- (2) Za gradnju građevina i izvođenje drugih radova i zahvata na području regionalnog parka, značajnog krajobraza, park-šume, spomenika parkovne arhitekture, kao i za gradnju građevina i izvođenje radova izvan građevinskih područja za koje je propisano izdavanje lokacijske odnosno građevinske dozvole, ured državne uprave u jedinici područne (regionalne) samouprave i upravno tijelo Grada Zagreba nadležno za poslove zaštite prirode (u daljnjem tekstu: ured državne uprave) izdaje uvjete zaštite prirode u postupku izdavanja lokacijske dozvole.
- (3) Nadležno tijelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka dužno je izdati uvjete zaštite prirode u roku trideset dana od dana podnošenja zahtjeva. Ako nadležno tijelo ne izda uvjete zaštite u propisanom roku smatrat će se da je zahtjev odbijen.

Ublažavanje štetnih posljedica na prirodu nastalih zahvatima u prirodi ili korištenjem prirodnih dobara

Članak 39.

- (1) Kompenzacijski uvjeti se utvrđuju u cilju ublažavanja ili nadomještanja predvidivih oštećenja prirode.
- (2) Kompenzacijski uvjeti određuju se ovisno o predviđenom ili prouzročenom oštećenju prirode te mogućnosti povrata u doprirodno stanje.
- (3) Pri izboru kompenzacijskog uvjeta prednost ima nadoknađivanje područjem koje ima iste ili slične značajke oštećene prirode za koju se provodi kompenzacija, i kojim se osigurava povezanost i cjelovitost ekološke mreže.
- (4) Oblici kompenzacijskih uvjeta su:
 - uspostavljanje kompenzacijskog područja, koji ima iste ili slične značajke oštećene prirode;
 - uspostavljanje drugog područja značajnog za očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti, odnosno za zaštitu prirodnih vrijednosti;
 - plaćanje novčanog iznosa u vrijednosti prouzročene oštećenja prirode u slučaju da nije moguće provesti sanacijske ili druge kompenzacijske uvjete.
- (5) Ministarstvo utvrđuje kompenzacijske uvjete. Novčani iznos na ime kompenzacije uplaćuje se u korist državnog proračuna.

Članak 40.

- (1) Ako se zahvat u prirodi ili korištenje prirodnih dobara izvede bez utvrđenih uvjeta zaštite prirode ili suprotno izdanim uvjetima zaštite prirode, te zbog toga nastanu oštećenja prirode, nositelj zahvata odnosno korištenja prirodnih dobara dužan je bez odgađanja i na vlastiti trošak otkloniti štetne posljedice svog djelovanja.
- (2) Ako nositelj zahvata u prirodi odnosno korištenja prirodnih dobara ne otkloni štetne posljedice svog djelovanja u skladu sa stavkom 1. ovoga članka, te zbog toga nastanu oštećenja prirode na ekološki značajnim područjima, zaštićenim područjima ili drugim prirodnim vrijednostima, Ministarstvo će nositelju zahvata odnosno korisniku prirodnih dobara rješenjem odrediti kompenzacijski uvjet, koji je dužan provesti sukladno članku 39. ovoga Zakona te iznos nadoknade štete zbog nanesenih oštećenja prirodi.

2. Zaštita ekoloških sustava

Članak 41.

- (1) Zaštita ekoloških sustava ostvaruje se provođenjem mjera očuvanja biološke raznolikosti u korištenju prirodnih dobara i uređenju prostora, te zaštitom stanišnih tipova.
- (2) Zavod vodi katastar ekoloških sustava te zajedno s osobom koja gospodari prirodnim dobrom prati stanje (monitoring) osobitih i ugroženih ekoloških sustava, odnosno stanišnih tipova sukladno ovom Zakonu.

Članak 42.

- (1) Očuvanje biološke raznolikosti šumskih ekoloških sustava obavlja se sukladno ovom Zakonu i posebnim propisima.
- (2) Očuvanje biološke raznolikosti šuma u gospodarenju šumama osigurava se na načelima održivog razvitka i održavanja prirodnog sastava vrsta i njihove prirodne obnove.
- (3) Gospodarenje šumama u smislu stavka 2. ovoga članka provodi se na načelima certifikacije šuma i prema posebnom propisu.
- (4) Za zaštićena područja donosi se program zaštite šumskih ekoloških sustava koji sadrži mjere njihove zaštite i unapređenja na temelju praćenja stanja.
- (5) Program zaštite šumskih ekoloških sustava sastavni je dio plana upravljanja javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim područjima iz članka 80. stavka 1. ovoga Zakona i planova gospodarenja šumama.

Članak 43.

- (1) Pošumljavanje, gdje to dopuštaju uvjeti staništa, obavlja se autohtonim vrstama drveća u sastavu koji odražava prirodni sastav, koristeći prirodi prilagođene metode uz dopuštenje Ministarstva.

- (2) Pošumljavanje nešumskih površina obavlja se ako se time ne ugrožavaju ugroženi nešumski i rijetki stanišni tipovi.
- (3) Ugroženi i rijetki stanišni tipovi unose se u planove gospodarenja šumama određenog područja na temelju karte stanišnih tipova iz članka 57. ovoga Zakona.

Članak 44.

- (1) U šumama je dopušteno korištenje bioloških i biotehničkih sredstava za zaštitu bilja radi očuvanja biološke raznolikosti.
- (2) Ako se pojavi uzročnik koji bi mogao izazvati veće gospodarske štete, a ne postoji odgovarajuće biološko ili biotehničko sredstvo mogu se koristiti kemijska sredstva uz dopuštenje središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede i šumarstva uz suglasnost Ministarstva.

Članak 45.

- (1) Radi očuvanja biološke raznolikosti u svim šumama treba osigurati stalan postotak zrelih, starih i suhih stabala, osobito stabala s dupljama, sukladno uvjetima zaštite prirode koji su sastavni dio šumskogospodarskih osnova.
- (2) Uvjeti zaštite prirode utvrđuju se za pojedini ekološko – gospodarski tip šume ili uređajni razred.
- (3) Prilikom dovršnog sijeka većih šumskih površina ostavljaju se manje neposječene površine koje se utvrđuju šumskogospodarskim osnovama radi očuvanja biološke raznolikosti.
- (4) Radi obogaćivanja biološke i krajobrazne raznolikosti, u gospodarenju šumama postupa se na način da se u najvećoj mjeri očuvaju šumske čistine (livade, pašnjaci i dr.) i šumski rubovi.

Članak 46.

- (1) Krški ekološki sustavi predstavljaju prirodnu vrijednosti od međunarodnog značenja u smislu ovoga Zakona.
- (2) Planovima gospodarenja prirodnim dobrima u krškom području utvrđuje se, uz suglasnost Ministarstva, mogući utjecaj njihova korištenja u odnosu na cijelo slijevno područje.

Članak 47.

- (1) Speleološki objekti su u vlasništvu Republike Hrvatske.
- (2) Za speleološke objekte izrađuje se katastar. Katastar uspostavlja i vodi Zavod.
- (3) Otkriće svakog speleološkog objekta ili njegovog dijela prijavljuje se Ministarstvu u roku od 15 dana.

- (4) Za daljnje postupanje s otkrivenim speleološkim objektom Ministarstvo izdaje rješenje uz prethodno pribavljeno mišljenje Zavoda u roku od 30 dana od dana prijave otkrića navedenog speleološkog objekta.
- (5) Ako Ministarstvo ne izda rješenje u roku iz st. 4 ovoga članka smatra se da istraživanje i zaštita otkrivenog objekta nije potrebna, a pravna ili fizička osoba može nastaviti s izvođenjem radova ili zahvata sukladno posebnom propisu.

Članak 48.

- (1) Zabranjeno je oštećivati, uništavati i odnositi sigovine, živi svijet speleoloških objekata, fosilne, arheološke i druge nalaze te mijenjati stanišne uvjete u objektu, njegovom nadzemlju i neposrednoj blizini.
- (2) Za sve aktivnosti u speleološkom objektu potrebno je prethodno ishoditi dopuštenje Ministarstva, a osobito za:
 - organizirano posjećivanje, korištenje ili uređenje speleološkog objekta ili njegovoga dijela;
 - otvaranje i/ili zatvaranje ulaza/izlaza u/na speleološkom objektu, kao i za izgradnju, obnovu ili sanaciju svakog podzemnog objekta;
 - obavljanje znanstvenih i stručnih istraživanja;
 - ronjenje u speleološkom objektu;
 - snimanje filmova ili fotografiranje u speleološkom objektu;
 - radnje i zahvate koji utječu na temeljne značajke, uvjete i prirodnu floru ili faunu u speleološkom objektu ili njegovom nadzemlju.
- (3) Za obavljanje znanstvenih i stručnih istraživanja speleološkim udrugama može se izdati godišnje dopuštenje.
- (4) Rješenje o dopuštenju sadrži i uvjete zaštite prirode.

Članak 49.

- (1) Vlasnik ili nositelj prava na zemljištu na kojemu se nalazi speleološki objekt ne smije ugroziti ili oštetiti speleološki objekt, zatrpati ulaz, priječiti njegovo korištenje na dopušten način, te je dužan omogućiti pristup i razgledavanje tog objekta samo u dopuštene svrhe.
- (2) Vlasnik ili nositelj prava na zemljištu na kojem se nalazi speleološki objekt ima pravo prvenstva pri dodjeli koncesije ili pravo na naknadu za ograničenja kojima je podvrgnut zbog korištenja speleološkog objekta razmjerno umanjenom prihodu. Visina naknade određuje se sporazumno, a u slučaju spora o visini naknade odlučuje sud. Nadoknada se isplaćuje na teret sredstava državnog proračuna, odnosno proračuna županije ili Grada Zagreba.
- (3) Ako se za korištenje speleološkog objekta izda koncesija, vlasniku za ograničenja kojima je podvrgnut, koncesionar plaća naknadu u visini koja se utvrđuje sukladno stavku 2. ovoga članka.

Članak 50.

- (1) Vlažna staništa, uključujući vode, predstavljaju prirodne vrijednosti u smislu ovoga Zakona, te ih treba očuvati u prirodnom ili doprirodnom stanju.
- (2) Na pitanja zaštite vlažnih staništa, uključujući vode, koja nisu uređena ovim Zakonom, primjenjuju se odredbe posebnih propisa.
- (3) Vode se štite od onečišćenja odnosno zagađenja, a njihovu prirodnu sposobnost vlastitog čišćenja treba očuvati ili ponovo uspostavljati. Pravna osoba za obavljanje poslova upravljanja vodama u skladu s posebnim zakonom dužna je osigurati stalno praćenje i utvrđivanje kakvoće voda i stanja onečišćenja.
- (4) Sva prirodna jezera i bare, sve lokve u priobalju veće od 0,01 ha, prirodne i doprirodne močvare veće od 0,25 ha, cretovi, izvori, ponori i potoci s obalnim pojasom od dva metra, predstavljaju ekološki značajna područja u smislu ovoga Zakona.

Članak 51.

- (1) U vlažnim staništima nije dopušteno pregrađivanje vodotokova, isušivanje, zatrpavanje ili mijenjanje izvora i ponora, bara i dr. ako se time ugrožava opstanak prirodnih vrijednosti i očuvanje biološke raznolikosti.
- (2) Količinu vodnih zaliha u vlažnim staništima iz stavka 1. ovoga članka koja je nužna za opstanak prirodnih vrijednosti i očuvanje biološke raznolikosti, određuje Ministarstvo uz prethodno pribavljenu suglasnost središnjeg tijela državne uprave nadležnog za vode, na temelju studije o potrebnim količinama vodnih zaliha u vlažnim staništima koju izrađuje Zavod u suradnji s pravnom osobom za obavljanje poslova upravljanja vodama.
- (3) Nadležna tijela u sklopu svoga djelokruga, te fizičke i pravne osobe u obavljanju djelatnosti, dužni su osigurati biološki minimum vode i vlažna staništa.

Članak 52.

- (1) Aktivnostima na moru i u podmorju ne smiju se ugrožavati, oštećivati niti uništavati morska staništa.
- (2) Očuvanje biološke raznolikosti mora osigurava se provođenjem mjera za očuvanje stanišnih tipova u povoljnom stanju te mjerama za očuvanje divljih svojti.

Članak 53.

Ako to zahtijeva zaštita pojedinih strogo zaštićenih vrsta ili stanišnih tipova ministar može naredbom, po prethodno pribavljenoj suglasnosti ministra nadležnog za ribarstvo, privremeno ili trajno izuzeti od ribolova i drugih uporaba dijelove mora i podmorja.

Članak 54.

Radi očuvanja biološke raznolikosti travnjacima se gospodari putem ispaše i režimom košnje, prilagođenim vrsti travnjaka, uz prirodu prihvatljivo korištenje sredstava za zaštitu bilja i mineralnih gnojiva.

Članak 55.

- (1) Radi očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti oranicama treba očuvati vrijedna i ugrožena rubna staništa (živice, pojedinačna stabla, skupine stabala, bare i livadne pojaseve).
- (2) Prilikom planiranja i izvođenja okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta, potrebno je u što većoj mjeri očuvati postojeća ili stvoriti nova staništa iz stavka 1. ovoga članka, te isplanirati njihov raspored i veličinu na način da se osigura najveća vrijednost staništa za biološku i krajobraznu raznolikost.

3. Očuvanje ekološke mreže

Članak 56.

- (1) Očuvanjem ekološke mreže osigurava se očuvanje stanišnih tipova u povoljnom stanju, odnosno obnavljanjem staništa kojima je narušeno povoljno stanje.
- (2) Stanišni tip je u povoljnom stanju, ako:
 - je njegovo prirodno područje rasprostranjenosti i površina koju pokriva stabilna ili se povećava;
 - postoji, i u doglednoj budućnosti će se vjerojatno održati, specifična struktura i funkcije nužne za njegov dugoročni opstanak;
 - je zajamčeno povoljno stanje njegovih značajnih bioloških vrsta.

Članak 57.

- (1) Stanišni tipovi se dokumentiraju kartom staništa te prati njihovo stanje i ugroženost.
- (2) Stanišni tipovi su ugroženi ako nisu u povoljnom stanju i/ili im prijete nestanak.
- (3) Područja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova su ekološki značajna područja u smislu ovoga Zakona.
- (4) Vrste stanišnih tipova, kartu staništa, ugrožene i rijetke stanišne tipove te mjere zaštite za očuvanje stanišnih tipova utvrdit će ministar pravilnikom.
- (5) Praćenje stanja i ugroženosti staništa obavlja Zavod.

Članak 58.

- (1) Ekološki značajna područja su:
 - područja koja su biološki iznimno raznovrsna ili dobro očuvana, a koja su međunarodno značajna po mjerilima međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka;
 - područja koja bitno doprinose očuvanju biološke i krajobrazne raznolikosti u Republici Hrvatskoj;
 - područja stanišnih tipova koji su ugroženi na svjetskoj, europskoj ili državnoj razini;
 - staništa vrsta koje su ugrožene na svjetskoj, europskoj ili državnoj razini;
 - staništa endemičnih svojiti za Republiku Hrvatsku;
 - područja koja bitno pridonose genskoj povezanosti populacija bioloških vrsta (ekološki koridori);
 - selidbeni putevi životinja;
 - očuvane šumske cjeline.
- (2) Sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti, čini ekološku mrežu. Unutar ekološke mreže njezini dijelovi povezuju se prirodnim ili umjetnim ekološkim koridorima.
- (3) Ekološku mrežu sa sustavom ekološki značajnih područja i ekoloških koridora na prijedlog Ministarstva proglašava Vlada.

Članak 59.

- (1) Zaštita ekološki značajnih područja osigurava se provođenjem propisanih mjera i uvjeta zaštite prirode u cilju očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i zaštite prirodnih vrijednosti sukladno odredbama ovoga Zakona.
- (2) Nisu dopuštene radnje koje mogu dovesti do uništenja ili neke druge znatne ili trajne štete na ekološki značajnom području.
- (3) Iznimno, Ministarstvo može dopustiti radnje iz stavka 2. ovoga članka ako se oštećenje ekološki značajnog područja može odgovarajućim mjerama kompenzirati, ili ako su zahvati i radnje potrebni radi prevladavajućeg javnog interesa.
- (4) U slučaju izdavanja dopuštenja sukladno stavku 3. ovoga članka Ministarstvo određuje kompenzacijske uvjete.

Članak 60.

- (1) Međunarodno ekološki značajno područje je ono područje koje na temelju međunarodnih standarda utvrdi Vlada uredbom te osigura zaštitu određenim režimom zaštite, sukladno odredbama ovoga Zakona.

- (2) Upravljanjem međunarodno ekološki značajnim područjem iz stavka 1. ovoga članka osigurava se očuvanje i poboljšanje njegovih svojstava koja su najznačajnija za očuvanje povoljnog stanja stanišnog tipa ili divlje vrste.
- (3) Radi zaštite međunarodno ekološki značajnih područja i poboljšanja povezanosti ekološke mreže, čuvaju se i razvijaju značajke koje su najvažnije za očuvanje povoljnog stanja vrsta zaštićenih temeljem međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka i koji su na snazi.
- (4) Nisu dopuštene radnje koje mogu dovesti do uništenja ili neke druge znatne ili trajne štete na međunarodno ekološki značajnom području.

4. Poticajne mjere za očuvanje i zaštitu biološke i krajobrazne raznolikosti

Članak 61.

- (1) Očuvanje ugroženih divljih svojti, zavičajnih udomaćenih svojti i ugroženih stanišnih tipova podupire se novčanim poticajima i nadoknadama, te povoljnim kreditiranjem zaštitnih radnji.
- (2) Novčani poticaji i druge poticajne mjere namijenjeni su i zaštiti i očuvanju biološke i krajobrazne raznolikosti, a osobito poticanju gospodarenja koje uvažava i provodi mjere očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti, i koje nije štetno za prirodu, kao i za davanje nadoknada pravnim i fizičkim osobama koje radi zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti trpe odgovarajuća ograničenja ili štete.
- (3) Novčani poticaj i nadoknade iz stavka 1. i 2. ovoga članka utvrđuju se posebnim propisima.

5. Očuvanje genetske raznolikosti

Članak 62.

- (1) Genetski materijal se koristi sukladno ovome Zakonu i posebnim propisima.
- (2) Uzimanje genetskog materijala iz prirode radi korištenja ne smije ugrožavati opstanak ekološkog sustava ili populaciju vrsta u njihovim staništima.

Članak 63.

- (1) Pristup genetskim izvorima dopušten je svima pod istim uvjetima na način propisan ovim Zakonom i posebnim propisom.
- (2) Rezultati istraživanja i razvoja proizašli iz korištenja genetskih izvora koriste se na pravičan način sukladno posebnim propisima.
- (3) Nitko ne može postati vlasnikom genetskog materijala stvorenog na temelju genetskog materijala divljih svojti.

Članak 64.

- (1) U genskim bankama čuvaju se biološki materijali, nadzirane ili uzgajane populacije ili dijelovi životinja, gljiva ili biljaka, posebno sjeme, spore, spolne stanice i drugi biološki materijali, kojima se upravlja za namjene očuvanja vrsta odnosno njihovih genetskih bogatstava. Uvjete za rad genskih banaka propisuje čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za znanost, uz suglasnost Ministarstva.
- (2) Genskim bankama upravljaju pravne ili fizičke osobe ovlaštene na temelju ovoga Zakona ili posebnog propisa.
- (3) Ovlaštenje iz stavka 2. ovoga članka izdaje čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za znanost, uz suglasnost Ministarstva.

6. Inventarizacija i praćenje stanja

Članak 65.

- (1) Zavod uspostavlja i provodi inventarizaciju svih sastavnica biološke i krajobrazne raznolikosti (biološke svojte, stanišni tipovi i tipovi krajobraza), kartiranje ugroženih svojti i stanišnih tipova, te njihovo stalno i pravodobno dopunjavanje.
- (2) Podaci o inventarizaciji dostavljaju se Ministarstvu. Podaci su javni, osim ako se radi zaštite divljih svojti ili staništa podaci ne proglase tajnim.

Članak 66.

- (1) Zavod prati i organizira praćenje stanja očuvanosti prirode (monitoring).
- (2) Praćenje stanja očuvanosti prirode obuhvaća:
 - praćenje i ocjenu stanja bioloških svojti, njihovih staništa, stanišnih tipova, ekološki značajnih područja, ekoloških sustava, ekološke mreže te tipova krajobraza;
 - praćenje promjena geoloških vrijednosti (pojave klizišta, urušavanja, novih izvora i sl.), što obuhvaća i izradu posebnih geoloških karata kao podloga za daljnja istraživanja i praćenja;
 - praćenje stanja zaštićenih prirodnih vrijednosti.
- (3) Podaci o praćenju stanja očuvanosti prirode (monitoringu) dostavljaju se Ministarstvu. Podaci su javni, osim ako se radi zaštite divljih svojti ili staništa podaci ne proglase tajnim.

Članak 67.

- (1) Za istraživanja na zaštićenim područjima, zaštićenih biljnih, gljivljih i životinjskih svojta, zaštićenih minerala, fosila i speleoloških objekata potrebno

je ishoditi dopuštenje Ministarstva. Dopuštanjem se utvrđuju i uvjeti zaštite prirode. Dopuštenje se izdaje rješenjem.

- (2) Pravna ili fizička osoba koja je obavila istraživanja dužna je o rezultatima istraživanja izvijestiti Ministarstvo i Zavod u roku od trideset dana od dana završetka istraživanja.

Članak 68.

Zavod vodi informacijski sustav zaštite prirode kao dio jedinstvenog informacijskog sustava Ministarstva, prema međunarodno prihvaćenim standardima i obvezama.

Posebne mjere zaštite i očuvanja prirode

7. Provođenje zaštite u zaštićenim područjima

Članak 69.

- (1) Organizacija prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora u nacionalnom parku i parku prirode uređuje se, na temelju stručne podloge koju izrađuje Zavod, prostornim planom područja posebnih obilježja.
- (2) Prostorni plan nacionalnog parka i parka prirode donosi Sabor.

Članak 70.

- (1) Mjere zaštite zaštićenih područja sastavni su dio dokumenata prostornog uređenja, planova upravljanja, planova gospodarenja, te drugih propisa koji se donose temeljem ovoga Zakona i koji uređuju pitanja zaštite, očuvanja, unapređenja i korištenja nacionalnog parka, parka prirode i drugih zaštićenih područja.
- (2) Mjere zaštite iz stavka 1. ovoga članka odnose se na zabranu ili ograničenje zahvata u prostoru: gradnja infrastrukturnih objekata; gradnja novih tranzitnih, komunalnih, energetskih, telekomunikacijskih i prometnih objekata; otkopavanje ili zasipavanje terena; otkopavanje ili odnošenje kamenja, minerala, sigovina ili fosila; odlaganje otpada i ispuštanje otpadnih voda; mijenjanje vodnog režima; odvoženje naplavina; gospodarsko korištenje prirodnih dobara; izvođenje meliorativnih zahvata; uklanjanje živica i drugih prirodnina; sadnja monokultura; skupljanje gljiva i biljaka i njihovih dijelova; uznemiravanje, ubijanje ili hvatanje životinja; lov; ribolov; prometovanje; športsko-rekreacijske djelatnosti; postavljanje reklamnih i drugih oznaka; posjećivanje i razgledavanje; i druge aktivnosti koje mogu ugroziti zaštićenu prirodnu vrijednost.
- (3) U zaštićenim područjima nije dopušteno izvođenje vojnih vježbi, a niti drugih vojnih aktivnosti kojima se mogu ugroziti prirodne vrijednosti.

Članak 71.

- (1) Pravilnikom o unutarnjem redu pobliže se uređuju pitanja i propisuju mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korištenja nacionalnog parka i parka prirode, te zaštićenih područja i drugih zaštićenih prirodnih vrijednosti kojima upravlja javna ustanova koju osniva županijska skupština ili Gradska skupština Grada Zagreba.
- (2) Pravilnik iz stavka 1. ovoga članka za nacionalni park donosi upravno vijeće javne ustanove uz suglasnost Ministarstva i prethodno mišljenje središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva kada je temeljni fenomen šuma ili voda.
- (3) Pravilnik iz stavka 1. ovoga članka za park prirode i ostala zaštićena područja te druge zaštićene prirodne vrijednosti iz stavka 1. ovoga članka donosi upravno vijeće javne ustanove uz suglasnost Ministarstva i središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva kada je temeljni fenomen iz njegova djelokruga.

Upravljanje zaštićenim područjem

Članak 72.

- (1) Zaštićenim područjima upravljaju javne ustanove.
- (2) Javne ustanove za upravljanje nacionalnim parkom i parkom prirode osniva Republika Hrvatska uredbom Vlade Republike Hrvatske.
- (3) Javne ustanove za upravljanje ostalim zaštićenim područjima i/ili drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima osnivaju jedinice područne (regionalne) samouprave ili Grad Zagreb odlukom županijske skupštine ili Gradske skupštine Grada Zagreba.
- (4) Osnivačka prava nad javnom ustanovom iz stavka 3. ovoga članka može županijska skupština prenijeti na općinu ili grad na čijem teritoriju je zaštićeno područje.
- (5) Zaštićenim područjima koje proglašava Vlada, županijska skupština ili Gradska skupština Grada Zagreba, ako se nalaze na prostoru nacionalnog parka ili parka prirode, ili graniči s njima, ili se nalaze neposredno uz njihovu granicu, upravlja javna ustanova koja upravlja nacionalnim parkom ili parkom prirode.

Članak 73.

- (1) Javne ustanove iz članka 72. ovoga Zakona obavljaju djelatnost zaštite, održavanja i promicanja zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, te nadziru provođenje uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravljaju.

- (2) Javne ustanove koje upravljaju parkovima prirode i regionalnim parkovima nadziru i način obavljanja dopuštenih gospodarskih djelatnosti, u cilju osiguranja racionalnog i održivog korištenja prirodnih dobara.
- (3) Javna ustanova djelatnost iz stavka 1. i 2. ovoga članka obavlja kao javnu službu.
- (4) Javna ustanova može obavljati i druge djelatnosti utvrđene aktom o osnivanju i statutom ustanove koje služe obavljanju djelatnosti iz stavka 1. i 2. ovoga članka.

Članak 74.

Sredstva za rad javne ustanove i obavljanje djelatnosti iz članka 73. ovoga Zakona osiguravaju se osobito iz:

- državnog proračuna, proračuna županije, Grada Zagreba, grada ili općine;
- prihoda od korištenja zaštićenih prirodnih vrijednosti;
- prihoda od nadoknada;
- drugih izvora utvrđenih ovim Zakonom i posebnim propisima.

Članak 75.

- (1) Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim područjima upravlja upravno vijeće. Upravno vijeće ima najviše pet članova.
- (2) Sastav, način izbora članova i trajanje njihova mandata, te način donošenja odluka upravnog vijeća uređuje se aktom o osnivanju i statutom javne ustanove.
- (3) Predsjednika i članove upravnog vijeća javnih ustanova kojima je osnivač Republika Hrvatska imenuje ministar, a predsjednika i članove upravnih vijeća ostalih javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim područjima imenuje predstavničko tijelo osnivača.

Članak 76.

- (1) Upravno vijeće javne ustanove koja upravlja zaštićenim područjem donosi:
 - statut javne ustanove;
 - plan upravljanja;
 - godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja s cjenikom usluga vezanih za korištenje zaštićenih prirodnih vrijednosti;
 - opće akte;
 - plan razvoja javne ustanove i godišnji financijski plan;
 - odluke o izboru, odnosno imenovanju i razrješenju službenika određenih statutom javne ustanove.
- (2) Plan upravljanja i godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja nacionalnog parka i parka prirode s cjenikom usluga vezanih za korištenje zaštićenih prirodnih vrijednosti donosi se uz suglasnost Ministarstva i prethodno mišljenje Zavoda.

- (3) Plan upravljanja ostalih zaštićenih područja donosi se uz suglasnost Ministarstva i prethodno mišljenje Zavoda, a godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja uz suglasnost poglavarstva županije ili Grada Zagreba, odnosno poglavarstvo grada ili općine.
- (4) Statut javne ustanove koja upravlja nacionalnim parkom ili parkom prirode donosi se uz suglasnost Ministarstva, a javne ustanove koja upravlja ostalim zaštićenim područjima donosi se uz suglasnost poglavarstva osnivača.
- (5) Javna ustanova koja upravlja zaštićenim područjem na području dvije ili više županija donosi statut uz suglasnost Ministarstva.
- (6) Javna ustanova dostavlja osnivaču izvješće o ostvarivanju plana upravljanja i godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja do 1. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu.

Članak 77.

- (1) Ravnatelja javne ustanove za upravljanje nacionalnim parkom ili parkom prirode imenuje ministar na temelju javnog natječaja koji raspisuje upravno vijeće.
- (2) Ravnatelja javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima iz nadležnosti županije i Grada Zagreba, imenuje predstavničko tijelo osnivača na temelju provedenog javnog natječaja.
- (3) Za ravnatelja javne ustanove može se imenovati osoba koja ima visoku stručnu spremu i najmanje pet godina radnog iskustva u struci. Poblži uvjeti za ravnatelja propisuju se statutom javne ustanove.

Članak 78.

- (1) Stručni rad javne ustanove koja upravlja zaštićenim područjem vodi stručni voditelj ustanove čija se prava, dužnosti i odgovornosti, te uvjeti koje mora ispunjavati, utvrđuju statutom ustanove.
- (2) Za stručnog voditelja javne ustanove može se imenovati osoba koja ima visoku stručnu spremu prirodoslovnog usmjerenja i najmanje pet godina radnog iskustva u struci.

Članak 79.

- (1) Nadzor nad zakonitošću rada i općih akata javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima kojima je osnivač Republika Hrvatska obavlja Ministarstvo.
- (2) Nadzor nad zakonitošću rada i općih akata javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima kojima je osnivač županija, Grad Zagreb, grad ili općina obavlja nadležni ured državne uprave.

- (3) Nadzor nad stručnim radom javnih ustanova iz stavka 1. i 2. ovoga članka obavlja Ministarstvo.

Plan upravljanja zaštićenim područjem

Članak 80.

- (1) Upravljanje strogim rezervatom, nacionalnim parkom, parkom prirode, regionalnim parkom, posebnim rezervatom i zaštićenim krajobrazom provodi se na temelju plana upravljanja.
- (2) Plan upravljanja donosi se za razdoblje od deset godina.
- (3) Plan upravljanja određuje razvojne smjernice, način izvođenja zaštite, korištenja i upravljanja zaštićenim područjem, te pobliže smjernice za zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti zaštićenog područja uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva.
- (4) Pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti u zaštićenom području dužne su se pridržavati plana upravljanja.
- (5) Nakon proteka razdoblja od pet godina analizira se provedba plana upravljanja i ostvareni rezultati te se po potrebi obavlja revizija plana upravljanja na način i u postupku kako je to propisano za njegovo donošenje.

Članak 81.

- (1) Plan upravljanja zaštićenim područjem iz članka 80. stavka 1. ovoga Zakona sadrži:
 - a) Ciljeve i politiku upravljanja zaštićenim područjem, sa sastavnicama:
 - vizija, misija i ciljevi zaštićenog područja;
 - politika upravljanja zaštićenim područjem.
 - b) Smjernice zaštite zaštićenog područja, sa sastavnicama:
 - ocjena stanja zaštićenog i utjecajnog područja;
 - koncept zaštite cijelog područja i njegovih pojedinih dijelova (zona);
 - praćenje stanja zaštićenog područja i njegovih vrijednosti;
 - zaštita i upravljanje prirodnim i kulturnim vrijednostima te resursima zaštićenog područja (programi zaštite i dr.);
 - razvoj dopuštenih djelatnosti u zaštićenom području;
 - posjećivanje zaštićenog područja (program posjećivanja, interpretacije i dr.);
 - povezivanje zaštićenog područja sa susjednim područjima;
 - utjecaj na okoliš i društveno-gospodarski kompleks.
 - c) Provedba plana, sa sastavnicama:
 - smjernice za povezivanje sektorskih planova;
 - aktivnosti za provedbu plana;
 - nadzor u provedbi plana;
 - troškovi provedbe plana;
 - način i izvori financiranja;

- institucionalna struktura i nositelji aktivnosti u upravljanju zaštićenim područjem.
- (2) Plan upravljanja provodi se godišnjim programom zaštite, očuvanja, korištenja i promicanja zaštićenog područja.
 - (3) Prijedloga plana upravljanja javna ustanova dužna je staviti na uvid javnosti sukladno odredbama članka 166. ovoga Zakona.

Speleološki objekti

Članak 82.

- (1) Ako se speleološki objekt nalazi na zaštićenom području ili je posebno zaštićeno područje, njime upravlja javna ustanova sukladno odredbama ovoga Zakona.
- (2) Ako se speleološki objekt nalazi izvan zaštićenog područja ili ako nije posebno zaštićen, upravljanje speleološkim objektom radi posjećivanja i razgledavanja može se povjeriti pravnoj ili fizičkoj osobi temeljem odluke o dodjeli koncesije sukladno ovom Zakonu.

Zaštita krajobraza

Članak 83.

U planiranju i uređenju prostora te u planiranju i korištenju prirodnih dobara treba osigurati očuvanje značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza te održavanje bioloških, geoloških i kulturnih vrijednosti koje određuju njegovo značenje i estetski doživljaj.

Članak 84.

- (1) Krajobrazi se prema svojim značajnim i karakterističnim obilježjima razvrstavaju u krajobrazne tipove koji izražavaju raznolikost prirodne i kulturne baštine.
- (2) Pod značajnim i karakterističnim obilježjima krajobraza razumijevaju se, u smislu ovoga Zakona, dijelovi prirode karakteristični za određene krajobrazne tipove ili umjetne sastavnice krajobraza koje imaju prirodnu, povijesnu, kulturnu, znanstvenu ili estetsku vrijednost.
- (3) Krajobrazne tipove i osobito vrijedne krajobraze kao zaštićene prirodne vrijednosti utvrđuje Ministarstvo na prijedlog Zavoda, uz sudjelovanje javnosti, nadležnog ureda državne uprave u županiji i Gradu Zagrebu, jedinica lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave i drugih pravnih i fizičkih osoba koje imaju interes u utvrđivanju vrijednosti krajobraza.
- (4) Praćenje stanja značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza obavljaju jedinice područne (regionalne) samouprave i jedinice lokalne samouprave u suradnji sa Zavodom te drugim ovlaštenim pravnim osobama.

8. Zaštita i očuvanje divljih svojti

Članak 85.

- (1) Divlje svojte čine:
 - primjerci samoniklih biljaka, gljiva i slobodnoživućih životinja te njihovi uzgojeni primjerci;
 - njihovi razvojni oblici (jaja, ličinke, kukuljice, sjemenke, plodovi, miceliji i dr.);
 - njihovi dijelovi i derivati;
 - i od njih dobiveni lako raspoznatljivi proizvodi.
- (2) Zabranjeno je bez opravdanog razloga uznemiravanje, hvatanje, ozljeđivanje divljih životinja, smanjivanje brojnosti populacije divlje svojte (ubijanje, uklanjanje i sl.), uništavanje ili oštećivanje njezinog staništa ili mijenjanje njezinih životnih uvjeta u mjeri u kojoj bi svojta postala ugrožena. Opravdani razlog utvrđuje Ministarstvo.
- (3) Zabranjeno je istrebljivanje zavičajne divlje svojte.
- (4) Povoljno stanje divljih svojti osigurava se zaštitom njihovih staništa i zaštitnim mjerama za pojedine svojte prema odredbama ovoga Zakona.
- (5) Stanje divlje svojte je povoljno, ako je njezina rasprostranjenost i brojnost populacije u okviru prirodnih kolebanja i ne pokazuje dugoročni trend smanjivanja, te ako su staništa dovoljno prostrana da osiguravaju dugoročno očuvanje populacije.

Članak 86.

- (1) Pri izvođenju zahvata u prirodu i korištenja prirodnih dobara kojima se zadire u staništa divljih svojti, primjenjuju se mjere, metode i tehnička sredstva koja pridonose očuvanju dobrog stanja vrsta, odnosno koji najmanje ometaju divlje svojte ili staništa njihovih populacija, te se mogu ograničiti zahvati u staništa populacija životinjskih vrsta u vremenu koje se poklapa s njihovim životno značajnim razdobljima.
- (2) Očuvanje divljih svojti i njihovih staništa iz stavka 1. ovoga članka sastavni je dio mjera i uvjeta zaštite prirode iz članka 123. ovoga Zakona.

Članak 87.

- (1) Javne ceste, druge prometnice ili druge građevine koje prelaze preko poznatih migracijskih puteva divljih životinja grade se na način da se omogući sigurno prelaženje divljih životinja na odgovarajućim prostornim razmacima.
- (2) Izgrađeni prijelazi kojima se osigurava nesmetano i sigurno prelaženje divljih životinja uživaju zaštitu kao prirodne vrijednosti.
- (3) Mjere zaštite, obveznike zaštite i način održavanja prijelaza iz stavka 2. ovoga članka ministar će propisati pravilnikom uz suglasnost čelnika središnjeg tijela

državne uprave nadležnog za poslove prometa i zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Članak 88.

- (1) Stupovi i tehničke komponente srednjonaponskih vodova izvode se na način da se ptice zaštite od strujnog udara.
- (2) Na stupovima i tehničkim komponentama koji su izgrađeni prije stupanja na snagu ovoga Zakona, i koji u visokom stupnju ugrožavaju ptice, u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovoga Zakona provest će se nužne mjere radi zaštite ptica od strujnog udara.
- (3) Odredbe stavka 1. i 2. ovoga članka ne odnose se na gornje vodove željeznica.

Članak 89.

- (1) Za skupljanje biljaka, gljiva i njihovih dijelova, te hvatanje ili ubijanje životinja koje pripadaju kategoriji zaštićenih divljih svojti iz čl. 19. ovoga Zakona, u svrhu prerade, trgovine i drugog prometa, ako nije ovim ili drugim zakonom drugačije propisano, potrebno je ishoditi dopuštenje Ministarstva. Dopuštenje se izdaje rješenjem.
- (2) Podnositelj zahtjeva može dobiti dopuštenje za radnje iz stavka 1. ovoga, ako ima prethodnu suglasnost vlasnika ili nositelja prava na prirodnim dobrima.

Članak 90.

- (1) Fizičke i pravne osobe mogu obavljati istraživanja na zaštićenim prirodninama u Republici Hrvatskoj uz dopuštenje središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove znanosti uz prethodnu suglasnost Ministarstva, a kada se radi o istraživanjima na životinjama i središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede i šumarstva.
- (2) Istraživanja iz stavka 1. ovoga članka mogu se obavljati na zemljištu ili vodenoj površini uz prethodnu suglasnost vlasnika ili nositelja prava korištenja.
- (3) Osoba koja je obavila istraživanja dužna je o rezultatima istraživanja izvijestiti središnja tijela državne uprave iz stavka 1. ovoga članka u roku od 8 dana od dana završetka istraživanja.
- (4) Za iznošenje iz Republike Hrvatske u znanstvene svrhe divljih svojti i njihovih dijelova koje nisu zaštićena prirodna vrijednost u smislu ovoga Zakona potrebno je pribaviti dopuštenje Ministarstva. Dopuštenje se izdaje rješenjem.

Članak 91.

- (1) Zabranjeno je uvođenje stranih divljih svojti u prirodu na područje Republike Hrvatske i u ekološke sustave u kojima prirodno ne obitavaju.

- (2) Zabranjeno je uvođenje stranih vrsta riba u prirodne i doprirodne vode, kao i prenošenje takvih vrsta iz ribogojišta u druga vlažna staništa.
- (3) Iznimno, uvođenje iz stavka 1. ovoga članka je dopušteno ako je znanstveno i stručno utemeljeno i prihvatljivo s gledišta zaštite prirode i održivog gospodarenja.
- (4) Ministarstvo izdaje dopuštenje iz stavka 3. ovoga članka na temelju studije o procjeni rizika uvođenja na prirodu, uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za poslove poljoprivrede i šumarstva. Dopuštenje se izdaje rješenjem.
- (5) Troškove izrade studije i provođenja postupka procjene rizika uvođenja na prirodu snosi pravna ili fizička osoba koja je podnijela zahtjev za izdavanje dopuštenja.
- (6) Ne smatra se uvođenjem uzgoj stranih divljih svojti u kontroliranim uvjetima koji onemogućavaju naseljavanje u prirodu.
- (7) Način izrade studije i provođenja studije o procjeni rizika uvođenja i ponovnog uvođenja u prirodu, te način pribavljanja mišljenja javnosti propisat će ministar pravilnikom.

Članak 92.

Ako dođe do nenamjernog uvođenja stranih svojti na područje Republike Hrvatske, ili ako postoji opravdana sumnja da će doći do takvog uvođenja, ministar će naredbom propisati mjere postupanja u cilju uništavanja ili sprječavanja daljnjeg širenja uvedenih stranih svojti.

Članak 93.

- (1) Ponovno uvođenje nestalih divljih svojti u prirodu na području Republike Hrvatske može se obavljati uz dopuštenje Ministarstva, koje se izdaje na temelju studije o procjeni rizika ponovnog uvođenja na prirodu, uz prethodno pribavljenu suglasnost središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva.
- (2) Troškove izrade studije i provođenja postupka procjene utjecaja ponovnog uvođenja na prirodu snosi pravna ili fizička osoba koja je podnijela zahtjev za izdavanje dopuštenja.

Način korištenja zaštićenih divljih svojti

Članak 94.

- (1) Korištenje zaštićenih divljih svojti dopušteno je na način i u količini da se njihove populacije na državnoj ili na lokalnoj razini ne dovedu u opasnost.
- (2) Ministar i ministar nadležan za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo svaki u svom djelokrugu, propisuju mjere zaštite zaštićenih divljih svojti koje obuhvaćaju:

- sezonsku zabranu korištenja i druga ograničenja korištenja populacija,
 - privremenu ili lokalnu zabranu korištenja radi obnove populacija na zadovoljavajuću razinu,
 - reguliranje trgovine, držanja radi trgovine i transporta radi trgovine živih i mrtvih primjeraka.
- (3) Ministarstvo vodi evidenciju o načinu i količini korištenja zaštićenih divljih svojti radi utvrđivanja i praćenja stanja populacija. Ako se utvrdi da je zbog korištenja zaštićena divlja svojta ugrožena, ministar može donijeti naredbu kojom zabranjuje ili ograničava korištenje te svojte.

Članak 95.

Zabranjena je uporaba svih sredstava za hvatanje i ubijanje divljih svojti životinja te uporaba svih sredstava koja mogu prouzročiti lokalno nestajanje ili ozbiljno uznemiravanje populacije tih vrsta, a osobito:

- stupice;
- samostrijela;
- električne ubojite ili omamljujuće naprave;
- umjetne svjetleće naprave, osim u ribolovu na moru;
- zrcala i druge zaslijepljujuće naprave;
- odašiljači zvuka (magnetofoni, kazetofoni i dr.) koji emitiraju zvukove dozivanja, boli ili javljanja;
- naprave za osvjjetljavanje cilja;
- optički nišani za noćni lov s mogućnošću elektroničkog povećavanja ili pretvaranja slike;
- eksplozivi;
- otrovi i otrovni ili omamljujući mamci;
- poluautomatsko ili automatsko oružje sa spremnikom koji može sadržavati više od dva naboja;
- letjelice;
- vozila na motorni pogon u pokretu;
- i druga sredstva utvrđena međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka i koji su na snazi.

Strogo zaštićene divlje svojte

Članak 96.

- (1) Pojedina divlja svojta može biti strogo zaštićena na cijelom području Republike Hrvatske ili na pojedinim njezinim dijelovima.
- (2) Mjere zaštite za strogo zaštićene divlje svojte i mjere zaštite njihovih staništa Ministarstvo će propisati naredbom.
- (3) Ako je neko područje privremeno stanište strogo zaštićene divlje svojte, a njegova se zaštita ne može osigurati na neki drugi način, Ministarstvo može naredbom, uz pribavljeno mišljenje središnjeg tijela državne uprave nadležnog

za poljoprivredu i šumarstvo, proglasiti to područje ili neki njegov dio privremeno zaštićenim, ali ne dulje od šest mjeseci.

Članak 97.

- (1) Zabranjeno je branje, skupljanje, uništavanje, sječa ili iskopavanje samoniklih strogo zaštićenih biljaka i gljiva.
- (2) Zabranjeno je držanje i trgovina samoniklim strogo zaštićenim biljkama i gljivama.
- (3) Strogo zaštićene životinje zabranjeno je:
 - namjerno hvatati, držati i/ili ubijati;
 - namjerno oštećivati ili uništavati njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla, te područja njihova razmnožavanja ili odmaranja;
 - namjerno uznemiravati, naročito u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, migracije i hibernacije, ako bi uznemiravanje bilo značajno u odnosu na ciljeve zaštite;
 - namjerno uništavati ili uzimati jaja iz prirode ili držati prazna jaja;
 - prikrivati, držati, uzgajati, trgovati, uvoziti, izvoziti, prevoziti i otuđivati ili na bilo koji način pribavljati i preparirati.
- (4) Zaštitu uživaju i samonikle biljke i gljive, te divlje životinje koje se nalaze u nacionalnom parku, strogom rezervatu, te u posebnom rezervatu ako se radi o samoniklim biljkama, gljivama, te divljim životinjama radi kojih je područje primarno zaštićeno, kao i sve podzemne životinje, i kad nisu zaštićene kao pojedine svojte, ako aktom o zaštiti toga područja za pojedinu vrstu nije drugačije određeno.
- (5) Nenamjerno hvatanje i/ili ubijanje strogo zaštićenih životinja prijavljuje se Ministarstvu. Ministarstvo vodi evidenciju o nenamjerno uhvaćenim i/ili ubijenim strogo zaštićenim životinjama, te odlučuje o zaštitnim mjerama u cilju sprječavanja negativnog utjecaja na pojedine vrste.

Članak 98.

- (1) Iznimno od odredbi članka 97. ovoga Zakona, u slučaju opravdanoga javnog interesa te ako iznimka neće biti štetna za opstanak određene populacije, Ministarstvo može dopustiti radnje radi:
 - zaštite biljaka, gljiva i životinja;
 - sprječavanja ozbiljnih šteta na usjevima, stoci, šumama, ribnjacima, vodi i drugim oblicima vlasništva;
 - zaštite javnoga zdravlja i sigurnosti, zračne sigurnosti ili drugih prevladavajućih javnih interesa;
 - istraživanja i obrazovanja, ponovnog naseljavanja (repopulacije), ponovnog unošenja, te nužnoga razmnožavanja.
- (2) Ministarstvo može dopustiti, na selektivnoj osnovi i ograničeno, uzimanje, držanje i ostalo razumno korištenje nekih strogo zaštićenih divljih svojti u

malim količinama pod uvjetima strogog nadzora radi održavanja povoljnog stanja vrste.

Članak 99.

- (1) Pojedini primjerci strogo zaštićenih divljih životinjskih svojti mogu se držati u zatočeništvu, uzgajati, prodavati i kupovati na temelju dopuštenja Ministarstva, uz uvjet:
 - da se radi o primjercima koji su zakonito uvezeni u Republiku Hrvatsku i imaju vlasnika;
 - da se radi o primjercima koji su zakonito stečeni prije nego je svojta zakonom zaštićena;
 - da se radi o slučaju iz članka 98. ovoga Zakona.
- (2) Iznimno od članka 97. ovoga Zakona, pojedine strogo zaštićene životinje, gljive i biljke smiju se stavljati u promet, odnosno izvoziti i uvoziti u svrhu trgovine uz dopuštenje Ministarstva, te izvoziti i uvoziti u znanstveno svrhe, radi razmjene, izlaganja i sl. na temelju dopuštenja Ministarstva.
- (3) Nalaznik je dužan obavijestiti najbližu veterinarsku organizaciju i veterinarsku ambulantu privatne prakse i Ministarstvo o:
 - pronađenim mrtvim primjercima strogo zaštićenih divljih životinja;
 - primjercima strogo zaštićenih divljih životinja koji su bolesni ili ozlijeđeni u mjeri da nisu sposobni samostalno preživjeti u prirodi.
- (4) Veterinarska organizacija i veterinarska ambulanta privatne prakse dužna je utvrditi uzroke uginuća pronađenih mrtvih strogo zaštićenih divljih životinja. Troškove postupka snosi Ministarstvo.
- (5) Ministarstvo može nalazniku bolesne ili ozlijeđene životinje na njegov zahtjev dopustiti, ako posjeduje zadovoljavajuće znanje i uvjete, držanje te životinje u zatočeništvu radi liječenja i oporavka. Opravdane troškove nastale liječenjem životinje snosi Ministarstvo.
- (6) Ministarstvo može dopustiti izuzetke od zabrane držanja u zatočeništvu i prodaje strogo zaštićenih divljih svojti, ako se radi o zaplijenjenim ili oduzetim primjercima, i ako to nije u suprotnosti s drugim propisima i međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka.
- (7) Svi primjerci strogo zaštićenih divljih svojti iz stavka 6. ovoga članka moraju biti obilježeni na propisani način.

Članak 100.

- (1) Za istraživanje strogo zaštićenih svojti potrebno je ishoditi dopuštenje na način propisan ovim Zakonom.
- (2) Rezultati istraživanja dostavljaju se Ministarstvu i Zavodu u roku od trideset dana po obavljenom istraživanju.

Prekogranični promet zaštićenim divljim svojcima

Članak 101.

- (1) Ministarstvo izdaje dopuštenje za iznos, unos, izvoz ili uvoz i unos s mora divljih svojci, njihovih dijelova i derivata zaštićenih na temelju ovoga Zakona. Dopuštenje se izdaje rješenjem.
- (2) Provoz zaštićenih svojci kroz teritorij Republike Hrvatske obavlja se na temelju valjanog dopuštenja o izvozu ili ponovnom izvozu koje je izdalo nadležno tijelo zemlje izvoznice ili zemlje ponovnog izvoza.
- (3) Dopuštenje iz stavka 1. ovoga članka izdat će se na temelju dokaza:
 - o zakonitom stjecanju prava raspolaganja jedinkom svojte divlje životinje, gljive i biljke ili da se radi o uzgojenom primjerku;
 - da su životinje ili pošiljka obilježeni na propisani način;
 - da je u slučaju uvoza, pribavljeno izvozno dopuštenje nadležnoga tijela u zemlji izvoza.
- (4) Dopuštenje iz stavka 1. ovoga članka izdat će se samo ako je Ministarstvo utvrdilo da uvoz i izvoz koji se odobrava ne ugrožava divlje populacije životinje, gljive ili biljke o kojoj se radi.
- (5) Dopuštenje iz stavka 1. ovoga članka potrebno je pribaviti i kad se radi o križancu čiji jedan ili oba roditelja pripadaju zaštićenoj divljjoj svojci.
- (6) Vrste za koje se izdaje dopuštenje iz stavka 1. ovoga članka, postupak i uvjete izdavanja dopuštenja, način obilježavanja životinja ili pošiljki, način provođenja nadzora i vođenja evidencije te izrade izvješća, ministar će propisati pravilnikom.
- (7) Pri uvozu, izvozu, unosu s mora i/ili provozu žive životinje moraju se prevoziti i njegovati na način koji svodi na najmanju mjeru mogućnost ozljeđivanja, oštećenja zdravlja ili nehumanog postupanja, u skladu s posebnim propisima.

Članak 102.

- (1) Uvoz, izvoz ili provoz, te unos ili iznos zaštićenih svojci, njihovih dijelova i derivata obvezatno se prijavljuje nadležnoj ustrojstvenoj jedinici carinske službe, sukladno odredbama ovoga Zakona i propisima za njegovu provedbu, te uz odgovarajuću primjenu carinskih propisa.
- (2) Veterinarsko zdravstveni pregled i kontrolu pošiljaka iz stavka 1. ovoga članka nad kojima postoji nadležnost granične veterinarske inspekcije provodi se u skladu s posebnim propisima iz područja veterinarstva.
- (3) Granične prijelaze na kojima se može obavljati uvoz, izvoz ili provoz, te unos ili iznos zaštićenih svojci, njihovih dijelova i derivata, te uvjete u pogledu njihove opremljenosti i osposobljenosti za obavljanje tih poslova, propisuje čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva uz suglasnost ministra.
- (4) Carinska služba dužna je prilikom uvoza, izvoza, unosa s mora ili ponovnog izvoza iz članka 101. stavka 1. ovoga Zakona pregledati odgovarajuća

dopuštenja ovisno o propisanoj zaštiti divljih svojti, te ovjeriti prelazak granice u za to predviđenoj rubrici obrasca dopuštenja. U slučaju izvoza, odgovarajuću kopiju dopuštenja s naznakom "za zemlju izvoza", carinska služba ovjerenu dostavlja Ministarstvu, a kopiju dopuštenja s naznakom «za carinu» zadržava za vlastitu evidenciju. U slučaju uvoza carinska služba ovjerava original dopuštenja i prvu kopiju za podnositelja zahtjeva te prvu kopiju za podnositelja zahtjeva vraća uvozniku, a original dopuštenja dostavlja Ministarstvu.

Članak 103.

- (1) Ako se prilikom uvoza, izvoza, unosa s mora ili provoza carinska služba ne može odrediti pripadaju li životinje, gljive ili biljke svojstama čiji uvoz ili izvoz podliježe ograničenjima ili zabranama može ih:
 - na trošak carinskog deklaranta ili primatelja odnosno pošiljatelja robe, sama pohraniti ili dati nekome na čuvanje do utvrđenja pripadaju li svojstama čiji uvoz, izvoz ili provoz podliježe ograničenjima;
 - prepustiti ih carinskom deklarantu ili primatelju odnosno pošiljatelju robe do okončanja postupka, ali uz zabranu raspolaganja.
- (2) Carinska služba može od carinskog deklaranta ili primatelja odnosno pošiljatelja tražiti da dostavi potvrdu da predmetna svojta nije pod zaštitom.
- (3) Svoje za koje carinska služba utvrdi da se uvoze, izvoze ili *provoze* bez propisanih dopuštenja ili drugih dokumenata, zapljenjuju se do okončanja postupka. O zaplijenjenim svojstama izdaje se potvrda. Zaplijenjene svoje predaju se na čuvanje ovlaštenoj pravnoj ili fizičkoj osobi iz popisa Ministarstva, a mogu se ostaviti na čuvanje carinskom deklarantu ili primatelju odnosno pošiljatelju uz zabranu raspolaganja. Ako se propisano dopuštenje ili drugi zatraženi dokumenti ne dostave u roku od mjesec dana nakon zapljene ili u produženom roku koji može iznositi najdulje dva mjeseca, carinska služba donosi odluku o oduzimanju.
- (4) Ako se pri carinskoj obradi utvrdi da se radi o svojstama za koje nema uvoznog ili izvoznog dopuštenja, oduzimaju se, a o oduzetim svojstama izdaje se potvrda.
- (5) U slučajevima iz stavaka 3. i 4. ovoga članka carinska služba dužna je u najkraćem roku izvijestiti Ministarstvo koje odlučuje o privremenom ili trajnom zbrinjavanju oduzetih svojti imajući u vidu odredbe posebnih propisa i međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka i koji je na snazi.
- (6) Kada se svoje zaplijene ili oduzmu, tada time izazvane troškove (troškovi hrane, smještaja, prijevoza, vraćanja i drugo) dužan je podmiriti carinski deklarant ili primatelj, odnosno pošiljatelj. Ako nije utvrđen carinski deklarant ili primatelj, troškove je dužan podmiriti pošiljatelj, prijevoznik ili naručitelj.

Držanje, uzgoj i trgovina divljim svojcima

Članak 104.

- (1) Zabranjeno je životinje divljih svojiti držati u zatočeništvu u neprikladnim uvjetima i bez odgovarajuće skrbi.
- (2) Fizičke ili pravne osobe koje postanu vlasnici zaštićenih životinja s namjerom njihova držanja u zatočeništvu, dužne su o tome izvijestiti Ministarstvo u roku trideset dana po stjecanju vlasništva nad tim životinjama.
- (3) Životinje iz stavka 2. ovoga članka za koje je to propisano trajno i nezamjenljivo se propisno obilježavaju.
- (4) Uvjete držanja, način obilježavanja i evidencije životinja iz stavka 2. ovoga članka utvrđuje ministar pravilnikom.

Članak 105.

- (1) Fizička ili pravna osoba, koja namjerava držati životinje zavičajnih ili stranih divljih svojiti u zatočeništvu s namjerom prikazivanja javnosti u zoološkim vrtovima, akvarijima, terarijima ili sličnim prostorima, dužna je ishoditi dopuštenje Ministarstva. Dopuštenje se izdaje rješenjem.
- (2) Dopuštenje iz stavka 1. ovoga članka izdat će se ako podnositelj zahtjeva dokaže da su ispunjeni propisani uvjeti, te da će životinje prikazivati u okruženju koje oponaša prirodne uvjete u staništu i koje ne iskrivljuje saznanja o biologiji svojite.

Članak 106.

- (1) Fizička ili pravna osoba koja namjerava uzgajati zavičajne ili strane divlje svojite dužna je ishoditi dopuštenje sukladno ovome Zakonu ili posebnom propisu.
- (2) Ako se u postupku izdavanja dopuštenja utvrdi da postoji ekološki rizik, Ministarstvo može zatražiti od podnositelja zahtjeva da prije izdavanja dopuštenja izradi prethodnu studiju o procjeni rizika radi nadziranja negativnih utjecaja na lokalne ekološke sustave i zavičajne vrste.
- (3) Za životinje iz stavka 1. ovoga članka Ministarstvo može odrediti trajno i nezamjenljivo obilježavanje.
- (4) Vlasnik životinje iz stavka 1. ovoga članka dužan je osigurati da životinja ne pobjegne u prirodu, te je odgovoran za štetu koju ta životinja prouzroči.

Članak 107.

- (1) Pravna i fizička osoba, koja obavlja trgovačku djelatnost živim životinjama zavičajnih ili stranih divljih svojiti, dužna je osigurati odgovarajuće uvjete za držanje životinja sukladno ovom Zakonu i drugim propisima, te voditi evidenciju o trgovini životinjama.

- (2) Trgovinom se smatra prodaja i kupovina, stjecanje u komercijalne svrhe, izlaganje javnosti radi stjecanja dobiti, korištenje u svrhu stjecanja dobiti, držanje radi prodaje, nuđenje na prodaju ili prijevoz radi prodaje, te najam i razmjena životinja, gljiva i biljaka. Trgovati se može samo primjercima uzgojenim u prijavljenom uzgoju ili koji imaju ispravu o dopuštenom porijeklu, uz uvjet da je primjerak ili pošiljka propisno obilježena.
- (3) Prilikom trgovine zaštićenim životinjama, prodavatelj, odnosno vlasnik dužan je novome vlasniku izdati potvrdu o podrijetlu životinje i račun.
- (4) Pravne i fizičke osobe za obavljanje djelatnosti iz stavka 2. ovoga članka dužne su pribaviti dopuštenje, odnosno suglasnost Ministarstva.

Članak 108.

- (1) Primjerke zaštićenih divljih svojti koji se nedopušteno drže u zatočeništvu ili uzgajaju ili kojima se obavlja nedopuštena trgovina, oduzima nadležni inspektor uz izdavanje potvrde.
- (2) Oduzeti primjerci iz stavka 1. ovoga članka se privremeno ili trajno zbrinjavaju kod ovlaštenih fizičkih ili pravnih osoba na trošak Ministarstva.

9. Zaštita minerala, fosila i sigovina

Članak 109.

- (1) Minerali, fosili i sigovine koji su proglašeni za zaštićenu prirodnu vrijednost čuvaju se na mjestu nalaza, a nalazište uživa zaštitu kao zaštićena prirodna vrijednost.
- (2) Ako minerale, fosile i sigovine nije moguće zaštititi na nalazištu daju se na čuvanje pravnoj ili fizičkoj osobi koja će osigurati njihovu stručnu zaštitu i omogućiti njihovu uporabu u svrhu obrazovanja, muzejske djelatnosti, znanosti i zaštite prirode.
- (3) Uvjete pod kojima se minerali, fosili i sigovine mogu dati pravnoj ili fizičkoj osobi na zaštitu i čuvanje utvrđuje Ministarstvo.
- (4) Uvjete za istraživanje nalazišta, način zaštite minerala, fosila i sigovina na mjestu nalaza, način zaštite nalazišta, te sadržaj, način i uvjete stručne zaštite minerala, fosila i sigovina koji se čuvaju izvan nalazišta utvrđuje Ministarstvo uz prethodno pribavljeno mišljenje središnjeg tijela državne uprave nadležnog za znanost.

Članak 110.

- (1) Zabranjeno je uzimati iz prirode minerale, fosile i sigovine koji su proglašeni zaštićenim prirodnim vrijednostima ili se nalaze na zaštićenom nalazištu.
- (2) Iznimno, Ministarstvo može dopustiti uzimanje iz prirode minerala, fosila i sigovina koji su proglašeni zaštićenim prirodnim vrijednostima, ili se nalaze na

zaštićenom nalazištu, u svrhu znanstvenog i stručnog istraživanja, obrazovanja, izlaganja na izložbama i dr.

Članak 111.

- (1) Pronalazak minerala, fosila i sigovina koji bi mogli predstavljati zaštićenu prirodnu vrijednost iz članka 110. ovoga Zakona, nalaznik je dužan prijaviti Ministarstvu u roku od osam dana od dana pronalaska, te poduzeti nužne mjere zaštite od uništenja, oštećivanja ili krađe.
- (2) Ministarstvo odlučuje o istraživanju nalazišta minerala, fosila i sigovina najkasnije u roku od trideset dana od dana prijave nalazišta. Rješenjem o istraživanju propisuju se i mjere zaštite prirode.
- (3) Ako Ministarstvo ne odredi drugačije, nalaznik ne smije na mjestu nalaza obavljati nikakve djelatnosti koje bi mogle dovesti do uništavanja ili oštećivanja nalaza, osim mjera zaštite.
- (4) Vlasnik ili nositelj prava na zemljištu na kojem su minerali, fosili i sigovine pronađeni dužni su omogućiti istraživanje nalazišta u skladu s rješenjem Ministarstva.
- (5) Istraživanje nalazišta obavlja pravna ili fizička osoba na temelju dopuštenja Ministarstva.
- (6) Pravna ili fizička osoba dužna je u roku od trideset dana od dana obavljenog istraživanja dostaviti Ministarstvu izvješće o obavljenom istraživanju s podacima o stanju nalazišta, mogućoj ugroženosti nalazišta, te o potrebnim dodatnim istraživanjima i dodatnim mjerama zaštite.

10. Ograničenja u pravnom prometu

Pravo prvokupa

Članak 112.

- (1) Vlasnik nekretnine unutar nacionalnog parka, parka prirode, strogog ili posebnog rezervata koji namjerava tu nekretninu prodati, dužan ju je najprije ponuditi na prodaju Republici Hrvatskoj, zatim županiji ili Gradu Zagrebu, te potom gradu ili općini na čijem se području nekretnina nalazi, a vlasnik nekretnine u ostalim zaštićenim područjima, koji namjerava tu nekretninu prodati, dužan ju je najprije ponuditi županiji ili Gradu Zagrebu, a zatim Republici Hrvatskoj, te potom gradu ili općini na čijem se području nekretnina nalazi.
- (2) Vlasnik nekretnine unutar zaštićenog područja dužan je u ponudi navesti cijenu i uvjete prodaje.
- (3) Republika Hrvatska, županija ili Grad Zagreb, grad ili općina dužni su se o ponudi očitovati u roku od šezdeset dana od primitka pisane ponude.
- (4) Ako ponuda ne bude prihvaćena unutar propisanog roka, vlasnik može nekretninu prodati uz iste ili povoljnije uvjete od onih iz ponude.

- (5) Ako vlasnik proda nekretninu u zaštićenom području, a nije postupio u skladu sa stavkom 1. i 4. ovoga članka, Republika Hrvatska, županija ili Grad Zagreb, grad ili općina imaju pravo tužbom protiv prodavatelja i kupca zahtijevati poništenje ugovora o kupoprodaji u roku do devedeset dana od dana saznanja za sklapanje toga ugovora, ali najkasnije u roku pet godina od dana sklapanja ugovora o kupoprodaji.
- (6) Republika Hrvatska, županija ili Grad Zagreb mogu u roku iz stavka 5. ovoga članka zahtijevati da se utvrdi ništavost ugovora o kupoprodaji nekretnine u zaštićenom području i kad je taj ugovor sklopljen u obliku darovanja, ili kad su visina cijene ili uvjeti prodaje prividni, a stvarna cijena i uvjeti ugovora povoljniji za kupca.
- (7) Pravo prvokupa iz stavka 1. ovoga članka upisuje se u zemljišne knjige kod nadležnog suda.

Članak 113.

- (1) Vlasništvo na nekretninama u zaštićenim područjima može se stjecati pod uvjetima propisanim ovim Zakonom i drugim zakonima.
- (2) Strane pravne ili fizičke osobe ne mogu stjecati pravo vlasništva na nekretninama u strogom rezervatu, nacionalnom parku, posebnom rezervatu, parku prirode, regionalnom parku, spomeniku prirode, značajnom krajobrazu, park šumi i spomeniku parkovne arhitekture osim ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno.

11. Izvlaštenje i ograničenje vlasničkog prava

Članak 114.

- (1) Kada je to nužno radi provedbe zaštite i očuvanja zaštićenih prirodnih vrijednosti, smatra se da postoji interes Republike Hrvatske za izvlaštenje ili ograničenje vlasničkih i drugih stvarnih prava na nekretninama u zaštićenom području.
- (2) Postupak izvlaštenja prava vlasništva nekretnine provodi se sukladno posebnom propisu.

Članak 115.

- (1) Republika Hrvatska je dužna na zahtjev vlasnika nekretnine u zaštićenom području kojega je proglasio Hrvatski sabor ili Vlada, za tržišnu cijenu otkupiti nekretninu ili ponuditi drugu jednako vrijednu nekretninu, koju radi ograničenja i zabrana iz ovoga Zakona nije moguće upotrebljavati za djelatnost za koju se upotrebljavala prije zaštite, ili se može upotrebljavati tek u neznatnoj mjeri.
- (2) Županija i Grad Zagreb dužni su na zahtjev vlasnika nekretnine u zaštićenom području, kojega su proglasili zaštićenim temeljem ovoga Zakona, za tržišnu

cijenu otkupiti nekretninu ili ponuditi drugu jednako vrijednu nekretninu, koju radi ograničenja i zabrana iz ovoga Zakona nije moguće upotrebljavati za djelatnost za koju se upotrebljavala prije zaštite, ili se može upotrebljavati tek u neznatnoj mjeri.

- (3) Vlasnik nekretnine ima pravo ponuditi nekretninu na prodaju sukladno ovome članku u roku dvije godine od dana stupanja na snagu akta koji je prouzročio ograničenja i zabrane na nekretnini.

12. Nadoknada štete

Članak 116.

- (1) Pravna ili fizička osoba kojoj se radi ograničenja i zabrana iz ovog Zakona ili na temelju njega izdanih akata o zaštiti, bitno pogoršaju postojeći uvjeti za stjecanje prihoda, a to nije moguće nadoknaditi dopuštenom djelatnošću u okviru propisanog režima zaštite u zaštićenom području, ima pravo na nadoknadu za ograničenja kojima je podvrgnuta.
- (2) Nadoknada iz stavka 1. ovoga članka može se isplatiti ako ured državne uprave prethodno utvrdi da pravna ili fizička osoba koja je podvrgnuta ograničenjima provodi propisane uvjete zaštite prirode.
- (3) Iznos nadoknade utvrđuje se sporazumno, a u slučaju spora o visini nadoknade odlučuje sud.
- (4) Nadoknada iz stavka 1. ovoga članka isplaćuje se na teret sredstava državnog proračuna, odnosno proračuna županije ili Grada Zagreba.
- (5) Pravna osoba koja je u većinskom vlasništvu Republike Hrvatske nema pravo na nadoknadu za ograničenja kojima je podvrgnuta u upravljanju nekretninom.

Članak 117.

Republika Hrvatska ne odgovara za štetu koju prouzroče divlje svojte, osim u slučajevima određenim zakonom.

Članak 118.

- (1) Pravna ili fizička osoba kojoj životinje strogo zaštićenih svojti mogu prouzročiti gospodarsku ili drugu štetu (u daljnjem tekstu: oštećenik) dužna je na primjeren način i na svoj trošak učiniti sve dopuštene radnje i zahvate kako bi spriječila nastanak štete.
- (2) Pod radnjom ili zahvatom u smislu stavka 1. ovoga članka razumijeva se učinkovito ograđivanje, ciljano čuvanje dobara i rastjerivanje strogo zaštićenih životinjskih svojti.

Članak 119.

- (1) Oštećenik ima pravo na nadoknadu štete u visini stvarne štete koju nanesu životinje strogo zaštićenih divljih svojti ako je poduzeo propisane radnje i zahvate.
- (2) Oštećenik je dužan Ministarstvu ili vještaku kojega je ovlastio ministar prijaviti nastanak štetnog događaja bez odgađanja, a najkasnije u roku od osam dana od dana nastanka štete.
- (3) Oštećenik i vještak utvrđuju na mjestu štetnog događaja činjenice koje su značajne za ustanovljenje nastanka štete, uzročnika i visinu štete, o čemu vještak sastavlja zapisnik.
- (4) Ako oštećenik uredno prijavi štetu, a vještak ne obavi očevid u roku od tri dana od primitka prijave, oštećenik može u daljnjem roku od petnaest dana odštetni zahtjev uputiti Ministarstvu.
- (5) Radnje i zahvati iz članka 118. ovoga Zakona, način rada i postupanja vještaka u postupku utvrđivanja štete, te iznose nadoknade štete (cjenik), odnosno kriterije za izračun štete ministar će propisati pravilnikom.
- (6) Visina nadoknade štete utvrđuje se sporazumno između Ministarstva i oštećenika temeljem zapisnika o očevidu iz stavka 3. ovoga članka, a u slučaju spora o visini štete odlučuje sud.
- (7) Popis vještaka objavljuje se u "Narodnim novinama".

Članak 120.

- (1) Ako pravna ili fizička osoba započne djelatnost ili izvođenje radnji u prostoru koji je prirodno stanište strogo zaštićene divlje svojte, i u kojemu ona već obitava te postoji predvidivi rizik štete od strogo zaštićene divlje svojte, umanjuje se iznos nadoknade štete za predvidivi rizik.
- (2) Predvidivi rizik iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje Ministarstvo na temelju pribavljenog stručnog mišljenja mjerodavne institucije ili ovlaštene stručne osobe.

Članak 121.

- (1) Pravne i fizičke osobe dužne su nadoknaditi štetu koju prouzroče povredama ovoga Zakona.
- (2) Visina nadoknade štete prouzročene nedopuštenom radnjom u odnosu na pojedine primjerke strogo zaštićenih divljih svojti utvrđuje se prema odštetnom cjeniku koji će donijeti ministar.
- (3) Visina nadoknade štete prouzročene nedopuštenom radnjom u odnosu na ostale zaštićene prirodne vrijednosti utvrđuje se na temelju vještačenja osobe ovlaštene od Ministarstva.
- (4) Sredstva ostvarena nadoknadom štete iz stavaka 1., 2. i 3. ovoga članka prihod su državnog proračuna.

V. KORIŠTENJE PRIRODNIH DOBARA

Članak 122.

- (1) Korištenje prirodnih dobara provodi se temeljem planova gospodarenja kao i dokumenata prostornog uređenja u svrhu očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti.
- (2) Zabranjeno je korištenje prirodnih dobara na način koji uzrokuje:
 - oštećivanje tla i gubitak njegove prirodne plodnosti;
 - oštećivanje površinskih ili podzemnih geoloških, hidrogeoloških i geomorfoloških vrijednosti;
 - osiromašenje prirodnoga biljnog, gljivljeg i životinjskog svijeta;
 - smanjenje biološke i krajobrazne raznolikosti;
 - onečišćenje odnosno zagađenje vode i ugrožavanje njezine iskoristivosti.

Članak 123.

- (1) Planovi gospodarenja prirodnim dobrima sadrže mjere i uvjete zaštite prirode.
- (2) Mjere zaštite prirode iz stavka 1. ovoga članka sadrže:
 - pregled zaštićenih i evidentiranih prirodnih vrijednosti, ekološki značajnih područja i osobito vrijednih krajobraza s njihovim značajkama i ocjenom stanja;
 - pregled područja na kojima se očekuje postojanje prirodnih vrijednosti, te preporuke za ponašanje prigodom otkrivanja tih vrijednosti ili proglašavanja njihove zaštite;
 - zaštitne mjere i razvojna usmjerenja za zaštićene prirodne vrijednosti, ekološki značajna područja i osobito vrijedne krajobraze;
 - mjere za očuvanje biološke raznolikosti, osobito mjere za očuvanje stanišnih tipova;
 - kartografski prikaz stanišnih tipova.
- (3) Prije izrade planova gospodarenja prirodnim dobrima vlasnici i nositelji prava dužni su od Ministarstva ishoditi uvjete zaštite prirode. Ministarstvo je dužno izdati uvjete zaštite prirode u roku od šezdeset dana od dana podnošenja urednog zahtjeva za izdavanje uvjeta. Ako Ministarstvo u navedenom roku ne izda uvjete zaštite prirode smatra se da je suglasno s predloženim planom gospodarenja.

Članak 124.

- (1) U postupku izrade dokumenata prostornog uređenja, Ministarstvo izdaje nositelju izrade plana uvjete i mjere zaštite prirode.
- (2) U postupku donošenja prostornih planova koji obuhvaćaju zaštićeno područje pribavlja se prethodna suglasnost Ministarstva.

Članak 125.

- (1) Planove gospodarenja prirodnim dobrima vlasnici ili nositelji prava donose uz prethodnu suglasnost Ministarstva.
- (2) Ako Ministarstvo ne izda suglasnost u roku od trideset dana od dana podnošenja urednog zahtjeva smatrat će se da je suglasnost izdana.

Članak 126.

- (1) Ako način ili opseg korištenja prirodnih dobara neposredno ugrožava povoljno stanje neke vrste ili stanišnoga tipa, ministar naredbom može korištenje ograničiti ili privremeno obustaviti dok traje ugroženost.
- (2) Za ograničenja kojima su podvrgnuti, temeljem naredbe iz stavka 1. ovoga članka, vlasnici i nositelji prava imaju pravo na nadoknadu razmjerno umanjenom prihodu.
- (3) Visina nadoknade utvrđuje se sporazumno, a u slučaju spora o visini nadoknade odlučuje sud. Nadoknada se isplaćuje na teret sredstava državnog proračuna.
- (4) Vlasnik i nositelj prava koji ne postupi po naredbi iz stavka 1. ovoga članka odgovara za štetu nastalu na vrsti ili stanišnom tipu koja je nastala nakon donošenja naredbe.

1. Zahvati na zaštićenom području

Članak 127.

- (1) Na zaštićenom području dopušteni su oni zahvati i radnje koji ga ne oštećuju i ne mijenjaju svojstva zbog kojih je zaštićen.
- (2) Za zahvate i radnje na zaštićenom području za koje prema posebnom propisu nije potrebno ishoditi lokacijsku dozvolu, odnosno provesti postupak ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu, izdaje se dopuštenje.
- (3) Dopuštenje za zahvate i radnje u strogom rezervatu, posebnom rezervatu, nacionalnom parku, parku prirode i spomeniku prirode izdaje Ministarstvo.
- (4) Dopuštenje za zahvate i radnje u regionalnom parku, značajnom krajobrazu, park-šumi, i spomeniku parkovne arhitekture izdaje nadležni ured državne uprave.
- (5) Dopuštenje se izdaje rješenjem. Žalba na rješenje ureda državne uprave može se izjaviti Ministarstvu.
- (6) Za zahvate i radnje koji se provode na temelju planova gospodarenja u šumarstvu, lovstvu, ribarstvu, vodnom gospodarstvu i rudarstvu, nije potrebno ishoditi dopuštenje ako planovi gospodarenja sadrže uvjete zaštite prirode.

- (7) Ako planovi gospodarenja iz stavka 6. ovoga članka ne sadrže uvjete zaštite prirode, dopuštenje izdaje Ministarstvo.
- (8) Dopuštenje iz stavka 3., 4. i 7. ovoga članka sadrži i uvjete zaštite prirode.

Članak 128.

- (1) Zaštićena prirodna područja mogu se posjećivati i razgledavati na način koji ne ugrožava njihove vrijednosti niti provođenje zaštite.
- (2) Posjećivanje i razgledavanje zaštićenog područja i drugih zaštićenih prirodnih vrijednosti dopušteno je svima pod jednakim uvjetima u skladu s ovim Zakonom i na temelju njega donesenim propisima.
- (3) Ako bi posjećivanje i razgledavanje zaštićenih područja moglo prouzročiti opasnost za njihovo očuvanje, može se zabraniti ili ograničiti posjećivanje i razgledavanje zaštićenog područja ili njegovih dijelova.

Članak 129.

- (1) Vlasnik ili nositelj prava na zaštićenom području dužan je dopustiti pristup određenoj prirodnoj vrijednosti, ako je to s obzirom na svrhu zaštite i značenje te prirodne vrijednosti potrebno radi zadovoljenja znanstvenih, obrazovnih, estetskih, kulturnih i rekreacijskih potreba, na način i pod uvjetima utvrđenim rješenjem ministra.
- (2) U rješenju iz stavka 1. ovoga članka određuje se nadoknada vlasniku ili ovlašteniku prava za eventualna ograničenja kojima je podvrgnut.

Članak 130.

- (1) Ako je uporaba i iskorištavanje zaštićenog područja za određene svrhe ograničena ili zabranjena, vlasnik ili nositelj prava na tom zaštićenom području ima pravo na nadoknadu za ograničenja kojima je podvrgnut.
- (2) Visina naknade utvrđuje se sporazumno. U slučaju spora o visini nadoknade odlučuje sud.
- (3) Nadoknada se isplaćuje na teret sredstava državnog proračuna, odnosno proračuna županije, Grada Zagreba, grada ili općine.

Članak 131.

- (1) Skrb o prirodnoj vrijednosti u zaštićenom području može se povjeriti vlasniku ili nositelju prava na nekretnini sklapanjem ugovora kojim se uređuju međusobna prava i obveze između javne ustanove koja upravlja zaštićenom prirodnom vrijednosti i vlasnika, odnosno ovlaštenika prava na nekretnini. Ako je prirodna vrijednost šuma za sklapanje ugovora potrebno je pribaviti prethodnu suglasnost središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove šumarstva.
- (2) Ugovorom iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje se:

- prirodna vrijednost koja je predmet ugovorene skrbi;
 - mjere zaštite koje vlasnik ili nositelj prava treba poduzimati za vrijeme važenja ugovora;
 - visina nadoknade za provođenje propisanih i ugovorno utvrđenih mjera zaštite;
 - druga međusobna prava i obveze u svezi sa skrbi o prirodnoj vrijednosti.
- (3) Ako je prirodna vrijednost iz stavka 1. ovoga članka zaštićena divlja svojta, ugovor sklapa Ministarstvo.

Članak 132.

- (1) Zaštita prirodne vrijednosti u zaštićenom području može se, na temelju provedenog javnog natječaja, povjeriti osobi koja nije njezin vlasnik ili nositelj prava, sklapanjem ugovora o skrbništvu, uz uvjete koje utvrđuje Ministarstvo. Natječaj provodi javna ustanova koja upravlja zaštićenim područjem na kojem se nalazi prirodna vrijednost.
- (2) Osoba koja ispunjava propisane uvjete i sklopi ugovor s javnom ustanovom iz stavka 1. ovoga članka postaje skrbnik prirodne vrijednosti.
- (3) Ugovorom iz stavka 1. ovoga članka uređuju se pitanja propisana člankom 131. ovoga Zakona.

Članak 133.

Ako je neka djelatnost ili korištenje prirodne vrijednosti ili nekretnine u zaštićenom području na određeni način ili u određene svrhe ograničeno ili zabranjeno, te je radi toga vlasnik ili nositelj prava na toj prirodnoj vrijednosti ili nekretnini oštećen, ima pravo na nadoknadu za ograničenja kojima je podvrgnut sukladno odredbama ovoga Zakona.

2. Koncesije i koncesijska odobrenja

Koncesije

Članak 134.

- (1) Koncesijom se stječe pravo gospodarskog korištenja prirodnih dobara ili pravo obavljanja djelatnosti od interesa za Republiku Hrvatsku, te pravo na izgradnju i korištenje objekata i postrojenja potrebnih za obavljanje tih djelatnosti u zaštićenim područjima i speleološkim objektima na kojima je to dopušteno sukladno ovom Zakonu.
- (2) Na pitanja davanja koncesija koja nisu uređena ovim Zakonom primjenjuju se posebni propisi koji uređuju gospodarenje prirodnim dobrima.

Članak 135.

- (1) Koncesija se ne može dati u strogom rezervatu.

- (2) U nacionalnom parku, posebnom rezervatu, spomeniku prirode i speleološkom objektu koncesija se može dati na način propisan ovim Zakonom.
- (3) Koncesije na pomorskom dobru u nacionalnom parku i posebnom rezervatu mogu se dodijeliti sukladno prostornom planu zaštićenog područja.
- (4) U parku prirode, regionalnom parku, park-šumi, značajnom krajobrazu i spomeniku parkovne arhitekture koncesija se može dati prema posebnom propisu uz suglasnost Ministarstva. Suglasnost nije potrebna kad odluku o koncesiji donosi Vlada ili Hrvatski sabor.
- (5) Javna ustanova za korištenje prirodnih dobara na zaštićenom području kojim upravlja ne mora imati koncesiju.
- (6) Vlada može svojom odlukom odrediti pojedina zaštićena područja, odnosno pojedine zaštićene prirodne vrijednosti u vlasništvu Republike Hrvatske ili pomorsko dobro, na kojima se ne može dati koncesija.

Članak 136.

- (1) Koncesija se dodjeljuje na temelju provedenog javnog prikupljanja ponuda.
- (2) Odluka o javnom prikupljanju ponuda mora sadržavati i uvjete zaštite prirode koje utvrđuje Ministarstvo.
- (3) Uvjeti zaštite prirode sastavni su dio odluke o dodjeli koncesije i ugovora o koncesiji.
- (4) Koncesije se upisuju u Upisnik koji vodi Ministarstvo.

Članak 137.

- (1) Odlukom o koncesiji utvrđuje se osobito:
 - zaštićeno područje, odnosno speleološki objekt za koji se daje koncesija;
 - predviđeni opseg gospodarskog korištenja;
 - korisnici koncesije;
 - namjene za koje se koncesija dodjeljuje;
 - uvjeti zaštite prirode koje je koncesionar dužan provoditi;
 - vrijeme trajanja koncesije;
 - visina nadoknade ili osnovica za određivanje visine nadoknade.
- (2) Odluku o dodjeli koncesije donosi Ministarstvo:
 - za nacionalne parkove i posebne rezervate;
 - za parkove prirode ako posebnim zakonom nije drugačije određeno;
 - za speleološke objekte.
- (3) Za druga zaštićena područja odluku o dodjeli koncesije donosi nadležno tijelo županije ili Grada Zagreba uz prethodnu suglasnost Ministarstva.

Članak 138.

- (1) Na osnovi odluke o koncesiji davatelj koncesije i koncesionar sklapaju ugovor o koncesiji.
- (2) Ugovorom o koncesiji u skladu s odlukom o koncesiji utvrđuju se:
 - namjene za koje se dodjeljuje koncesija;
 - uvjeti zaštite prirode i drugi uvjeti kojima u toku korištenja koncesije mora udovoljavati koncesionar;
 - visina nadoknade za koncesiju;
 - uvjeti i način plaćanja nadoknade;
 - jamstva koncesionara;
 - način uređivanja odnosa između koncesionara i javne ustanove koja upravlja zaštićenim područjem na kojem je koncesija izdana;
 - način razrješenja odnosa u slučaju prestanka koncesije prije isteka roka na koji se koncesija dodjeljuje;
 - druga prava i obveze koncesionara i davatelja koncesije.
- (3) Visina nadoknade za koncesiju utvrđuje se ovisno o namjeni, opsegu i visini potrebnih ulaganja, pogodnostima i materijalnim učincima koji se postižu koncesijom, ograničenjima kojima je podvrgnut koncesionar propisanim uvjetima zaštite prirode, te drugim mjerilima i tržišnim uvjetima koje utvrđuje davatelj koncesije.
- (4) Davatelj koncesije može odlučiti da se koncesijska nadoknada plaća u manjem iznosu od iznosa koji se utvrdi sukladno stavku 3. ovoga članka, ako se koncesija dodjeljuje u cilju poboljšanja rada javne ustanove koja upravlja zaštićenim područjem, ili ako se dodjelom koncesije osigurava primjerenija zaštita zaštićenog područja ili speleološkog objekta.

Članak 139.

- (1) Prava i obveze koncesionara iz ugovora o koncesiji mogu se prenijeti na drugu osobu uz suglasnost davatelja koncesije.
- (2) Važenje koncesije iz stavka 1. ovoga članka prestaje ako nasljednici odnosno pravni sljednici, u roku šest mjeseci od dana smrti ovlaštenika odnosno prestanka pravne osobe, ne zatraže da davatelj koncesije potvrdi tu koncesiju.
- (3) Ako davatelj koncesije ne potvrdi koncesiju, koncesija se oduzima.
- (4) Nasljednik i sljednik pravne osobe iz stavka 2. ovoga članka prilažu dokaze da ispunjavaju uvjete za stupanje na mjesto ovlaštenika koncesije.

Članak 140.

- (1) Ugovor o koncesiji prestaje važiti:
 - istekom vremena na koji je koncesija dodijeljena;
 - smrću koncesionara odnosno prestanka pravne osobe ako se prava i obveze iz ugovora o koncesiji ne prenesu na određenog nasljednika odnosno pravnog sljednika;

- ako je koncesionaru pravomoćnom odlukom suda ili nadležnog tijela uprave trajno zabranjeno obavljanje djelatnosti za koju je koncesija dodijeljena;
 - ako nastanu razlozi, promjenom režima zaštite područja na kojem je izdana koncesija, koji sprječavaju dodjeljivanje odnosno korištenje koncesije na tom području;
 - sporazumnim raskidom ugovora o koncesiji.
- (2) U slučaju spora o prestanku važenja ugovora o koncesiji iz razloga utvrđenih stavkom 1. ovoga članka odlučuje sud.
- (3) U slučaju prestanka koncesije iz razloga utvrđenih stavkom 1. ovoga članka koncesionar nema pravo na nadoknadu zbog raskida ugovora.

Članak 141.

- (1) Ugovor o koncesiji može se raskinuti prije isteka vremena na koji je koncesija dodijeljena:
- ako koncesionar nije u roku započeo, odnosno dovršio radove koje je trebao izvesti u skladu s ugovorom o koncesiji;
 - ako koncesionar neuredno plaća nadoknadu za koncesiju;
 - ako koncesionar prestane kontinuirano obavljati djelatnost za koju je koncesija dodijeljena, a prava i obveze iz koncesije ne preuzme novi korisnik na način propisan ovim Zakonom, po isteku roka od šest mjeseci od dana kada je utvrđen prestanak obavljanja te djelatnosti;
 - ako koncesionar ne koristi koncesiju na način utvrđen uvjetima zaštite prirode, zbog čega nastane opasnost za zaštićeno područje, odnosno speleološki objekt, a u roku koji odredi Ministarstvo ne uspostavi prijašnje stanje ili ne provede kompenzacijske uvjete.
- (2) Ako se u slučajevima iz stavka 1. ovoga članka ne postigne sporazum o raskidu ugovora, o koncesiji odlučuje sud.
- (3) Koncesionar s kojim je raskinut ugovor o koncesiji zbog razloga utvrđenih stavkom 1. ovoga članka nema pravo na nadoknadu zbog raskida ugovora.

Članak 142.

Koncesionar je dužan poduzimati mjere zaštite zaštićenog područja, odnosno speleološkog objekta, na način i pod uvjetima utvrđenim ugovorom o koncesiji i ovim Zakonom i na temelju njega donesenim propisima.

Članak 143.

- (1) Ako u tijeku trajanja koncesije na zaštićenom području ili speleološkom objektu nastanu nepredvidive promjene ili oštećenja zbog kojih je potrebno ograničiti opseg koncesije i način njezinog provođenja, koncesionar je dužan

poduzeti sve radnje i mjere koje mu u cilju sprječavanja nastalih promjena ili oštećenja naredi Ministarstvo ili ured državne uprave.

- (2) U slučaju poduzimanja radnji i mjera iz stavka 1. ovoga članka koncesionar ima pravo na nadoknadu stvarne štete.
- (3) Ako se koncesionar ne pridržava izdanih uvjeta zaštite prirode, dužan je nadoknaditi nastalu štetu, uspostaviti prijašnje stanje ili provesti kompenzacijske uvjete sukladno odredbama ovoga Zakona.

Članak 144.

Nadoknadu za koncesiju koju daje Hrvatski sabor, Vlada ili Ministarstvo plaća se u korist državnog proračuna, a ugovoreni iznos nadoknade za koncesiju koju daje nadležno županijsko tijelo ili nadležno tijelo Grada Zagreba uplaćuje se u korist proračuna županije, odnosno Grada Zagreba.

Članak 145.

- (1) Koncesija na zaštićenom području ili speleološkom objektu daje se sukladno ovom Zakonu na rok od četiri do trideset godina.
- (2) Žalba na odluku o koncesiji koju je dodijelio Hrvatski sabor, Vlada ili Ministarstvo nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor u roku od 30 dana od dana dostavljanja odluke.
- (3) Žalba na odluku o koncesiji koju je dodijelilo nadležno županijsko tijelo ili nadležno tijelo Grada Zagreba podnosi se nadležnom tijelu državne uprave sukladno posebnom propisu.

Koncesijska odobrenja

Članak 146.

- (1) Javna ustanova koja upravlja zaštićenim područjem može dati koncesijsko odobrenje na vrijeme do tri godine pravnim osobama i fizičkim osobama koje su registrirane za obavljanje obrta za gospodarsko korištenje prirodnih dobara ili obavljanje druge djelatnosti na zaštićenom području.
- (2) Koncesijska odobrenja upisuju se u Upisnik Javne ustanove i Ministarstva.
- (3) Javna ustanova ne može dati koncesijsko odobrenje za gospodarsku uporabu prirodnih dobara i obavljanje druge djelatnosti na pomorskom dobru, te za gospodarenje i korištenje šuma, šumskog zemljišta i lovišta.
- (4) Djelatnosti za koje se može dati koncesijsko odobrenje na zaštićenom području, osim na pomorskom dobru, način izdavanja koncesijskih odobrenja, uvjete i način utvrđivanja visina nadoknade za njihovo izdavanje, uvjete i način obavljanja djelatnosti za koju se sklapa ugovor o koncesijskom odobrenju utvrđuje javna ustanova uz suglasnost Ministarstva.

- (5) Za koncesijsko odobrenje na zaštićenom dijelu prirode koje se izdaje prema ovom Zakonu ili prema posebnom propisu potrebno je ishoditi suglasnost Ministarstva.
- (6) Sredstva ostvarena od nadoknada za koncesijska odobrenja sukladno ovom Zakonu prihod su javne ustanove koja upravlja zaštićenim područjem na kojem je izdano koncesijsko odobrenje, i namijenjena su zaštiti prirode.
- (7) Na temelju odluke o koncesijskom odobrenju davatelj koncesijskog odobrenja i ovlaštenik sklapaju ugovor o koncesijskom odobrenju. Na ugovor o koncesijskom odobrenju na odgovarajući način se primjenjuju odredbe ovoga Zakona o ugovoru o koncesiji.
- (8) Odlukom o koncesijskom odobrenju, odnosno ugovorom o koncesijskom odobrenju moraju se osigurati odgovarajuća jamstva za ostvarivanje zaštite prirode.
- (9) Vlada može svojom odlukom odrediti pojedine dijelove pomorskog dobra za koje se ne može dati koncesijsko odobrenje propisano posebnim zakonom.

Članak 147.

- (1) Odluka o koncesijskom odobrenju donosi se na temelju provedenog javnog prikupljanja ponuda ili na zahtjev. U postupku javnog prikupljanja ponuda navode se uvjeti za izdavanje koncesijskog odobrenja te uvjeti koji su od važnosti za zaštitu prirode.
- (2) Žalba na odluku o koncesijskom odobrenju dodijeljenom prema ovom Zakonu podnosi se Ministarstvu u roku od petnaest dana od dana dostavljanja odluke.

3. Korištenje minerala, fosila i sigovina

Članak 148.

- (1) Fizička osoba može za vlastitu zbirku uzeti minerale, sigovine i fosile iz prirode koji nisu proglašeni zaštićenim prirodnim vrijednostima.
- (2) Pravna osoba može uzimati minerale, sigovine ili fosile iz prirode koji nisu proglašeni zaštićenim prirodnim vrijednostima radi obavljanja znanstvene, obrazovne ili muzejske djelatnosti.
- (3) Pravna i fizička osoba može uzimati minerale, sigovine ili fosile iz prirode radi stavljanja u promet uz prethodno pribavljeno dopuštenje Ministarstva. Dopuštenje se izdaje rješenjem.
- (4) Pravna i fizička osoba koja stavlja minerale, sigovine ili fosile u promet dužna je, za svaki mineral, sigovinu ili fosil koji posjeduje, imati dokaz o podrijetlu odnosno dopuštenje o uzimanju iz prirode. Dokaz ili dopuštenje prilikom prodaje minerala, sigovina ili fosila uručuju se kupcu.
- (5) Pravna i fizička osoba iz stavka 4. ovoga članka je dužna voditi evidenciju o stavljanju u promet minerala, sigovina ili fosila.

Članak 149.

- (1) Pri uzimanju minerala, sigovina ili fosila iz prirode zabranjeno je koristiti strojeve, eksploziv, potisne plinove ili druga kemijska sredstva.
- (2) Iznimno, Ministarstvo može dopustiti uporabu sredstava iz stavka 1. ovoga članka radi prikupljanja minerala, sigovina ili fosila u znanstvene ili obrazovne svrhe.

Članak 150.

- (1) Fizička ili pravna osoba koja namjerava izvoziti minerale, sigovine ili fosile dužna je od Ministarstva zatražiti dopuštenje za izvoz. Dopuštenje se izdaje rješenjem.
- (2) Nije dopušten izvoz minerala, sigovina ili fosila koji su proglašeni zaštićenim prirodnim vrijednostima.
- (3) Iznimno, Ministarstvo može dopustiti izvoz minerala, sigovina ili fosila koji su proglašeni zaštićenim prirodnim vrijednostima radi znanstvenog istraživanja, obrazovanja ili izlaganja. U dopuštenju se utvrđuju uvjeti izvoza minerala, sigovina ili fosila.

VI. PLANIRANJE I ORGANIZACIJA ZAŠTITE PRIRODE

1. Temeljni dokumenti zaštite prirode

Članak 151.

- (1) Temeljni dokumenti zaštite prirode su Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Strategija) koju donosi Sabor i programi zaštite prirode koje donose županijske skupštine, odnosno Gradska skupština Grada Zagreba, svatko za svoje područje.
- (2) Programi moraju biti usklađeni sa Strategijom.

Članak 152.

- (1) Strategija određuje dugoročne ciljeve i smjernice očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i zaštićenih prirodnih vrijednosti, te načine njezina provođenja, u skladu s ukupnim gospodarskim, društvenim i kulturnim razvojem Republike Hrvatske.
- (2) Strategija se izrađuje na temelju izvješća o stanju prirode i zaštite prirode (u daljnjem tekstu: izvješće o stanju prirode), a sadrži osobito:
 - opće strategijske ciljeve;

- smjernice za očuvanje krajobraza, ekoloških sustava, stanišnih tipova, divljih svojti i zavičajnih udomaćenih svojti;
 - smjernice za zaštićene prirodne vrijednosti;
 - smjernice za istraživanje i praćenje stanja u prirodi;
 - smjernice za ugrađivanje zaštite prirode u druge sektore;
 - smjernice za zakonodavni i institucionalni okvir;
 - smjernice za odgoj i obrazovanje u cilju promicanja i očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti;
 - smjernice za obavješćivanje javnosti i sudjelovanje javnosti u odlučivanju o prirodi;
 - akcijske planove za provedbu smjernica, s oznakama prioriteta i mogućih izvora financiranja;
 - način ispunjavanja međunarodnih obveza u zaštiti prirode;
 - kartografski prilog koji prostorno prikazuje mjere očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i zaštite prirodnih vrijednosti.
- (3) Smjernice utvrđene Strategijom primjenjuju se u izradi dokumenata prostornog uređenja i planova gospodarenja prirodnim dobrima.
- (4) Stručnu podlogu za izradu Strategije izrađuje Zavod.
- (5) Svakih pet godina obavlja se analiza ciljeva i smjernica utvrđenih Strategijom, kao analiza provedbe akcijskih planova, te se po potrebi obavlja revizija Strategije.

Članak 153.

- (1) Za potrebe ostvarivanja Strategije i programa zaštite prirode te drugih dokumenata kojima se uređuju pojedina pitanja zaštite prirode, izrađuje se izvješće o stanju prirode u Republici Hrvatskoj koje se podnosi Saboru na prihvaćanje.
- (2) Izvješće o stanju prirode se izrađuje za petogodišnje razdoblje, a sadrži osobito:
- podatke o stanju krajobraza, ekoloških sustava, stanišnih tipova, divljih svojti i zavičajnih udomaćenih svojti s analizom ugroženosti, te razloge ugroženosti i probleme zaštite;
 - podatke o utjecajima korištenja prirodnih dobara na biološku i krajobraznu raznolikost;
 - podatke o utjecajima pojedinih zahvata na prirodu;
 - ocjenu provedenih mjera očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i zaštićenih prirodnih vrijednosti;
 - analizu provedbe Strategije i drugih dokumenata značajnih za zaštitu prirode;
 - ocjenu provedenog nadzora;
 - podatke o korištenju financijskih sredstava za zaštitu prirode;
 - procjenu potrebe izrade novih ili izmjene i dopune postojećih dokumenata te druge važne podatke za zaštitu i očuvanje prirode.
- (3) Prijedlog izvješća o stanju prirode izrađuje Zavod, a utvrđuje Ministarstvo.

- (4) Skupština županije i Gradska skupština Grada Zagreba prihvaćaju odgovarajuća izvješća o stanju prirode na svom području.

2. Obavljanje upravnih i stručnih poslova zaštite prirode

Članak 154.

- (1) Upravne i stručne poslove zaštite prirode obavlja Ministarstvo i ured državne uprave, osim onih poslova koji su ovim Zakonom ili drugim zakonom povjereni u nadležnost drugom tijelu državne uprave, Zavodu, gradu ili općini.
- (2) Županije i Grad Zagreb dužni su u skladu s ovim Zakonom, Strategijom, programima zaštite prirode i dokumentima prostornog uređenja:
- skrbiti o očuvanju biološke i krajobrazne raznolikosti na svome području;
 - proglašavati zaštićena područja iz svoje nadležnosti;
 - osiguravati uvjete za zaštitu i očuvanje zaštićenih područja iz svoje nadležnosti;
 - sudjelovati u postupku proglašenja zaštićenih područja koje proglašava Vlada ili Sabor;
 - sudjelovati u izradi planova upravljanja zaštićenim područjima iz svoje nadležnosti;
 - skrbiti o promicanju zaštite prirode, te davati potpore i skrbiti o strukovnim i drugim udrugama čija djelatnost ima za cilj zaštitu prirode;
 - pratiti stanje očuvanosti prirode (monitoring) te o stanju očuvanosti podnositi izvješća Ministarstvu i Zavodu;
 - voditi očevidnike o podacima važnim za zaštitu prirode;
 - izvješćivati javnost o stanju prirode na svom području i o poduzetim mjerama radi njezine zaštite i očuvanja;
 - pružati stručnu i drugu pomoć tijelima jedinica lokalne samouprave na zaštitu prirode na njihovom području;
 - obavljati i druge poslove propisane ovim Zakonom i na temelju njega donesenim propisima.
- (3) Gradovi i općine dužni su u skladu s programima zaštite prirode i dokumentima prostornog uređenja:
- skrbiti o očuvanju biološke i krajobrazne raznolikosti na svome području;
 - sudjelovati u postupku javnog uvida radi proglašavanju zaštićenih prirodnih vrijednosti na svome području;
 - pratiti stanje očuvanosti prirode (monitoring), te o stanju očuvanosti podnositi izvješća Ministarstvu i Zavodu;
 - voditi očevidnike o podacima važnim za zaštitu prirode;
 - izvješćivati javnost o stanju prirode na svom području i o poduzetim mjerama radi njezine zaštite i očuvanja;
 - popularizirati zaštitu prirodnih vrijednosti na svome području;
 - podupirati aktivnosti strukovnih i drugih udruga čije djelatnosti imaju za cilj zaštitu prirode na njihovom području.

Članak 155.

- (1) Na rješenja koja donosi Ministarstvo temeljem ovoga Zakona žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.
- (2) Na rješenja koje donosi na temelju ovoga Zakona ured državne uprave žalba se može izjaviti Ministarstvu u roku od petnaest dana od dana dostavljanja rješenja.

3. Obavljanje stručnih poslova zaštite prirode

Članak 156.

- (1) Stručne poslove zaštite prirode za Republiku Hrvatsku obavlja Zavod.
- (2) Zavod je javna ustanova koja svoju djelatnost obavlja kao javnu službu.

Članak 157.

- (1) Zavod u okviru svoje djelatnosti obavlja stručne poslove zaštite prirode koji se odnose na:
 - prikupljanje i obrađivanje prikupljenih podataka u vezi sa zaštitom prirode;
 - izradu odgovarajućih baza podataka o biljnim, gljivljim i životinjskim vrstama, stanišnim tipovima, ekološkim sustavima i krajobrazima;
 - prikupljanje i izradu baze podataka invazivnih stranih vrsta;
 - praćenje stanja očuvanosti biološke i krajobrazne raznolikosti i predlaganje mjera za njihovu zaštitu;
 - pripremanje stručnih podloga za zaštitu i očuvanje dijelova prirode, odnosno prirodnih vrijednosti;
 - izradu stručnih podloga za potrebe utvrđivanja uvjeta zaštite prirode, upravljanja zaštićenim područjima i korištenja prirodnih dobara;
 - obavljanje statističkih analiza, objedinjavanje rezultata i izrada izvješća o stanju i zaštiti prirode;
 - stručne poslove u vezi s izradom ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu;
 - pripremanje i provođenje projekata i programa u području zaštite prirode;
 - sudjelovanje u provođenju međunarodnih ugovora o zaštiti prirode kojih je Republike Hrvatska stranka i koji su na snazi;
 - organiziranje i provođenje odgojno-obrazovnih i promidžbenih aktivnosti u zaštiti prirode;
 - na obavljanje i drugih poslova utvrđenih ovim Zakonom.
- (2) Zavod obavlja poslove iz stavka 1. ovoga članka u skladu s godišnjim i višegodišnjim programom rada.
- (3) Godišnji i višegodišnji program rada iz stavka 2. ovoga članka donosi se uz suglasnost Ministarstva.
- (4) O ostvarenju godišnjeg i višegodišnjeg programa rada Zavod podnosi izvješće Ministarstvu i Vladi na način propisan statutom Zavoda.

- (5) Nadležna tijela i mjerodavne institucije dužni su podatke o stanju prirode koji se prikupljaju sukladno ovom Zakonu dostavljati Zavodu.
- (6) Sredstva za obavljanje djelatnosti Zavoda propisane ovim Zakonom osiguravaju se u državnom proračunu i iz drugih izvora u skladu sa zakonom.

Članak 158.

- (1) Zavodom upravlja Upravno vijeće.
- (2) Predsjednika i članove upravnog vijeća imenuje i razrješuje ministar.
- (3) Sastav, trajanje mandata predsjednika i članova upravnog vijeća, djelokrug i način njegova rada uređuje se statutom Zavoda.

Članak 159.

- (1) Voditelj Zavoda je ravnatelj Zavoda.
- (2) Ravnatelj zastupa i predstavlja Zavod.
- (3) Ravnatelj Zavoda ima prava i obveze utvrđene zakonom, aktom o osnivanju i statutom Zavoda.
- (4) Ravnatelja Zavoda imenuje i razrješuje Vlada.
- (5) Za ravnatelja Zavoda može se imenovati osoba koja ima visoku stručnu spremu i pet godina radnog staža u struci, te druge uvjete propisane statutom Zavoda.
- (6) Djelokrug, ovlaštenje i odgovornosti te postupak imenovanja i razrješenja ravnatelja Zavoda uređuju se aktom o osnivanju i statutom Zavoda.

Članak 160.

- (1) Stručni rad Zavoda vodi stručni voditelj Zavoda čija se prava, dužnosti i odgovornosti, te uvjeti koje mora ispunjavati, utvrđuju aktom o osnivanju i statutom ustanove.
- (2) Za stručnog voditelja Zavoda može se imenovati osoba koja ima visoku stručnu spremu prirodoslovnog usmjerenja i najmanje pet godine radnog iskustva u struci, te druge uvjete propisane statutom Zavoda.
- (3) Djelokrug, ovlaštenje i odgovornosti te postupak imenovanja i razrješenja stručnog voditelja Zavoda uređuju se statutom Zavoda.

Članak 161.

Nadzor nad zakonitošću rada Zavoda obavlja Ministarstvo.

Članak 162.

- (1) Županije i Grad Zagreb mogu za obavljanje stručnih poslova u području zaštite prirode osnivati zavode za zaštitu prirode za svoje područje.
- (2) Poslovi zavoda utvrđuju se aktom o osnivanju i statutom.
- (3) Odredbe članka 157. stavaka 1. i 2. ovoga Zakona odgovarajuće se primjenjuju i na zavode za zaštitu prirode županija i Grada Zagreba.
- (4) Stručne poslove zaštite prirode obavljaju i javne ustanove koje upravljaju zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima sukladno ovom Zakonu, aktu o osnivanju i statutu.

VII. PRISTUP INFORMACIJAMA I SUDJELOVANJE JAVNOSTI

1. Obavješćivanje javnosti

Članak 163.

- (1) Ministarstvo, Zavod, zavodi za zaštitu prirode županija i Grada Zagreba, uredi državne uprave, nadležna tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave, javne ustanove koje upravljaju zaštićenim prirodnim vrijednostima dužni su osigurati javnost podataka u svezi sa stanjem i zaštitom prirode, osim ako posebnim zakonom ili aktom mjerodavnog tijela nije propisana tajnost podataka.
- (2) Nadležna tijela i pravne osobe iz stavka 1. ovoga članka dužni su voditi očevidnik o podacima o stanju i zaštiti prirode, i u slučaju oštećenja prirode dužni su o tome izvijestiti javnost s uputama o postupanju radi njezine zaštite i očuvanja. U slučaju bilo kakve neposredne prijetnje prirodi i zdravlju ljudi javnost se izvješćuje o poduzimanju potrebitih mjera i radnji u cilju sprječavanja ili ublažavanja šteta koje bi mogle proisteći iz te opasnosti.
- (3) Informacije moraju biti pravodobne i istinite.

Članak 164.

- (1) Ministarstvo, Zavod, zavodi za zaštitu prirode županija i Grada Zagreba, uredi državne uprave, nadležna tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica područne (regionalne) samouprave, javne ustanove koje upravljaju zaštićenim prirodnim vrijednostima dužni su sredstvima javnog priopćavanja na njihov zahtjev pružiti informacije o stanju i zaštiti prirode, o obavljanju poslova zaštite te omogućiti uvid u odgovarajuću dokumentaciju.
- (2) Informacije o stanju i zaštiti prirode daju se, u pravilu, u pisanom obliku.
- (3) Saboru i Vladi podnose se izvješća o stanju i zaštiti prirode na zahtjev tih tijela i na način propisan ovim Zakonom.

- (4) Skupštine županija i Gradska skupština Grada Zagreba dužne su izvješća o stanju i zaštiti prirode dostavljati Ministarstvu svake dvije godine, te u drugo vrijeme na zahtjev toga tijela.

Članak 165.

Svaka osoba, koja smatra da je njezin zahtjev za informacijom zanemaren ili nepravedno odbijen, bilo djelomično bilo u cijelosti, ima pravo na odgovarajuću zaštitu svoga prava pred sudbenim ili drugim nadležnim tijelima.

2. Sudjelovanje javnosti u odlučivanju

Članak 166.

- (1) Tijekom izrade propisa odnosno akata o proglašavanju zaštićenih prirodnih vrijednosti, planova upravljanja zaštićenim područjima, i planova korištenja prirodnih dobara, kao i opće primjenjivih i pravno obvezujućih propisa i dokumenata u području zaštite prirode, osigurava se sudjelovanje javnosti.
- (2) Javnost mora biti tijekom postupaka iz stavka 1. ovoga članka izvješćena putem javne obavijesti.

3. Čuvanje i korištenje podataka

Članak 167.

Dokumentacija i podatci o inventarizaciji svih sastavnica biološke i krajobrazne raznolikosti te praćenje stanja očuvanosti prirode, a osobito zaštićenih prirodnih vrijednosti prikuplja se i čuva u Zavodu i Ministarstvu.

VIII. ZNAK ZAŠTITE PRIRODE

Članak 168.

- (1) Radi promicanja zaštite prirode i identifikacije službene osobe u postupku nadzora i poduzimanja mjera na zaštiti prirode koristi se znak zaštite prirode.
- (2) Izgled znaka, postupak i uvjete za njegovo korištenje ministar propisuje pravilnikom.

IX. PROMICANJE ODGOJA I OBRAZOVANJA O ZAŠTITI PRIRODE

Članak 169.

- (1) Središnje tijelo državne uprave nadležno za poslove obrazovanja dužno je osigurati uvjete za promicanje odgoja i obrazovanja o zaštiti prirode.
- (2) Ministarstvo, županije, Grad Zagreb, gradovi i općine, te Zavod i pravne osobe s javnim ovlastima dužni su poticati informiranje javnosti o zaštiti prirode i njezinom očuvanju putem medija, predavanja i izdavačke djelatnosti, te izvješćivati o prirodnim vrijednostima radi njihova posjećivanja u cilju obrazovanja, razgledavanja i rekreacije.

Članak 170.

- (1) U cilju promicanja zaštite prirode obilježava se svake godine Dan zaštite prirode.
- (2) U Danu zaštite prirode organiziraju se odgojne, obrazovne, rekreativne, stručne i druge aktivnosti kojima se na primjeren način potiče i promiče zaštita prirode.
- (3) Dan zaštite prirode obilježava se svake godine 22. svibnja na međunarodni dan biološke raznolikosti.

X. PRIZNANJA I NAGRADE ZA POSTIGNUĆA U ZAŠTITI PRIRODE

Članak 171.

- (1) Priznanja i nagrade za postignuća u području zaštite prirode dodjeljuju se za:
 - ostvarene rezultate na poticanju i promicanju zaštite prirode;
 - ostvarene rezultate rada na projektima i programima u zaštiti prirode;
 - razvoj sustava obrazovanja o zaštiti prirode u odgoju i obrazovanju;
 - dostignuća pojedinca za razvoj i unapređenje zaštite prirode na državnoj i međunarodnoj razini;
 - prinosi stručnih institucija, te strukovnih i drugih udruga razvoju i unapređenju zaštite prirode.
- (2) Priznanja i nagrade dodjeljuje Ministarstvo.
- (3) Vrste, izgled, postupak i način dodjele priznanja i nagrada utvrđuje ministar.

XI. FINANCIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Članak 172.

- (1) U državnom proračunu osiguravaju se sredstva za zaštitu prirodnih vrijednosti od međunarodnog i državnog značenja, kao i onih prirodnih vrijednosti za koje to utvrdi Ministarstvo, za novčane i druge poticaje propisane ovim Zakonom, za nadoknade šteta nanesenih od zaštićenih životinja, za ostvarenje prava

prvokupa Republike Hrvatske, za nadoknade vlasnicima i nositeljima prava na nekretninama za ograničenja kojima su podvrgnuti u zaštićenim prirodnim vrijednostima koje su od međunarodnog i državnog značenja, te za druge namjene utvrđene ovim Zakonom.

- (2) U proračunu županije, Grada Zagreba, gradova i općina osiguravaju se sredstva za zaštitu prirodnih vrijednosti koje proglašava županija, odnosno Grad Zagreb, za novčane i druge poticaje propisane ovim Zakonom, te za ostvarenje prava prvokupa i nadoknade vlasnicima i nositeljima prava na nekretninama za ograničenja kojima su podvrgnuti u tim zaštićenim prirodnim vrijednostima.
- (3) Sredstva za financiranje zaštite prirode osiguravaju se korištenjem prirodnih dobara i zaštićenih prirodnih vrijednosti, ako ovim ili posebnim zakonom nije drugačije određeno, nadoknadama od koncesijskih odobrenja i iz drugih izvora utvrđenih zakonom ili propisima donesenim na temelju zakona.

XII. NADZOR

1. Upravni nadzor

Članak 173.

Upravni nadzor nad primjenom odredaba ovoga Zakona i na temelju njega donesenih propisa obavlja Ministarstvo.

2. Neposredni nadzor u zaštićenim područjima

Glavni nadzornik, nadzornici i čuvari prirode

Članak 174.

- (1) Neposredni nadzor u zaštićenim područjima obavljaju glavni nadzornik i nadzornici javne ustanove koja upravlja zaštićenim područjem.
- (2) Glavnog nadzornika i nadzornika imenuje upravno vijeće javne ustanove koja upravlja zaštićenim područjem.
- (3) Za glavnog nadzornika može se imenovati osoba koja ima višu ili visoku stručnu spremu prirodoslovnog usmjerenja, tri godine radnog iskustva u struci i položen stručni ispit, a za nadzornika osoba koja ima najmanje srednju stručnu spremu, jednu godinu radnog iskustva u struci i položen stručni ispit.
- (4) Glavni nadzornik i nadzornik dokazuju svoj službeni status službenom iskaznicom.
- (5) Glavni nadzornik i nadzornik za vrijeme obavljanja službe nose službenu odoru, znak zaštite prirode i znak zaštićenog područja koji nadziru.
- (6) Sadržaj stručnog ispita za glavnog nadzornika i nadzornika, način polaganja, sadržaj, oblik i način izdavanja službene iskaznice te izgled odore, ministar će propisati pravilnikom.

Članak 175.

- (1) U provedbi nadzora, ako zatekne osobu u zaštićenom području da obavlja radnje za koje je propisana prekršajna odgovornost odredbama članka 195., 196., 197. i 198. ovoga Zakona, glavni nadzornik i nadzornik imaju pravo i obvezu:
- zatražiti osobnu iskaznicu ili drugu ispravu radi utvrđivanja identiteta te osobe;
 - pregledati prtljagu, prijevozno sredstvo ili plovilo;
 - privremeno ograničiti kretanje na određenom području;
 - izdati prekršajni nalog protiv okrivljenika radi naplate globe, novčane kazne, štete ili troškova nanesenih od počinitelja prekršaja;
 - naplatiti globu, štetu ili učinjene troškove od prekršitelja bez prekršajnog naloga, uz izdavanje potvrde o naplaćenju globi;
 - privremeno oduzeti protupravno prisvojeni dio živog ili neživog svijeta koji pripada zaštićenom području, kao i sredstva kojima je izvršeno protupravno prisvajanje;
 - zatražiti uspostavu prijašnjeg stanja, odnosno narediti mjere za sprječavanje i uklanjanje štetnih posljedica;
 - izreći upravnu mjeru;
 - podnijeti prekršajnu ili kaznenu prijavu.
- (2) Prekršajnim nalogom iz stavka 1. podstavka 4. može se izreći prekršajna kazna u najnižem iznosu propisanom za taj prekršaj ili narediti zaštitnu mjeru, a globom iz stavka 1. podstavka 5. ovoga članka može se naplatiti iznos u visini od 500,00 kn za fizičke osobe, a za pravne osobe 10.000,00 kn.
- (3) Sredstva naplaćena prema stavku 1. podstavku 5. ovoga članka prihod su javne ustanove.
- (4) Glavni nadzornik i nadzornik mogu, na temelju odluke upravnog vijeća javne ustanove, obavljati i poslove čuvara prirode.

Članak 176.

- (1) Neposrednu zaštitu i poslove čuvanja i promicanja zaštićenog područja obavljaju i čuvari prirode, a osobito:
- planiranje, organiziranje i izvođenje poučnih šetnji zaštićenim područjem;
 - ekološku poduku posjetitelja zaštićenog područja i lokalnog stanovništva;
 - skrb o sigurnosti posjetitelja i o poduzimanju radnji spašavanja;
 - motrenje i praćenje stanja biljnih, gljivljih i životinjskih vrsta, te drugih vrijednosti zaštićenog područja;
 - suradnja s voditeljima istraživačkih i drugih dopuštenih projekata u zaštićenom području;
 - suradnja s vlasnicima i s nositeljima prava na nekretninama u zaštićenom području u cilju zaštite prirode;
 - nadzor obavljanja dopuštenih djelatnosti i radnji u zaštićenom području;
 - skrb o održavanju infrastrukturnih objekata u zaštićenom području;

- obavljanje poslova nadzornika po posebnom ovlaštenju.
- (2) Čuvari prirode mogu obavljati poslove nadzornika utvrđene člankom 175. stavak 1. ovoga Zakona, ako ih za obavljanje tih poslova ovlasti upravno vijeće, i ako u roku od godine dana od dana izdavanja ovlaštenja polože stručni ispit za nadzornike.
- (3) Čuvari prirode su radnici javne ustanove, a način i uvjete obavljanja poslova čuvara prirode uređuje javna ustanova općim aktom.

3. Inspekcijski nadzor

Članak 177.

- (1) Inspekcijski nadzor nad primjenom ovoga Zakona i na temelju njega donesenih propisa obavlja inspekcija zaštite prirode u Ministarstvu.
- (2) Inspekcijski nadzor provodi viši inspektor zaštite prirode i inspektori zaštite prirode.
- (3) Inspekcijski nadzor mogu obavljati i drugi državni službenici Ministarstva na temelju posebnog ovlaštenja ministra.
- (4) Viši inspektor zaštite prirode i inspektor zaštite prirode u provedbi inspekcijskog nadzora dokazuju službeno svojstvo, identitet i ovlasti službenom iskaznicom i značkom.
- (5) Sadržaj, oblik i način izdavanja službene iskaznice i značke ministar će propisati pravilnikom.

Članak 178.

- (1) Za višeg inspektora zaštite prirode može se postaviti osoba koja ima visoku stručnu spremu iz područja prirodnih znanosti s najmanje pet godina radnog staža u struci i tri godine radnog iskustva na poslovima inspekcije zaštite prirode, te položen državni stručni ispit za inspektora zaštite prirode.
- (2) Za inspektora zaštite prirode može se postaviti osoba koja ima visoku stručnu spremu iz područja prirodnih znanosti s najmanje tri godine radnog staža u struci, te položen državni stručni ispit za inspektora zaštite prirode.
- (3) Pored uvjeta iz stavka 1. i 2. ovoga članka viši inspektor zaštite prirode i inspektor zaštite prirode moraju ispunjavati i uvjete određene propisima kojima se uređuju položaj, prava i obveze državnih službenika.

Članak 179.

- (1) Viši inspektor zaštite prirode i inspektor zaštite prirode (u daljnjem tekstu: inspektor) vodi očevidnik o obavljenim pregledima i drugim radnjama s podacima o provedbi inspekcijskog nadzora.
- (2) Sadržaj i način vođenja očevidnika iz stavka 1. ovoga članka ministar će propisati pravilnikom.

Članak 180.

- (1) Ako inspektor utvrdi ili sazna za povredu propisa čiju je primjenu ovlašten nadzirati, dužan je provesti inspekcijski postupak i poduzeti mjere propisane ovim Zakonom.
- (2) Protiv rješenja i zaključka inspektora kojim se okončava postupak ili izriče upravna mjera ne može se izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.
- (3) O činjenicama utvrđenim u inspekcijskom postupku, odnosno o poduzetim mjerama inspektor je dužan obavijestiti podnositelja prijave.
- (4) Obavijest inspektora iz stavka 3. ovog članka nije upravni akt.

Članak 181.

U provedbi inspekcijskog nadzora inspektor ima pravo zatražiti osobne podatke, pregledati zgrade i objekte poslovnih, stambenih i drugih prostora, sredstva rada, alate, vozila i druga prijevozna sredstva, poslovnu dokumentaciju i isprave na temelju kojih se dokazuje identitet osoba, te prirodne vrijednosti na kojima se obavlja inspekcijski nadzor.

Članak 182.

- (1) Inspektor ima pravo i dužnost u inspekcijskom nadzoru pregledati zaštićenu prirodnu vrijednost, te ostale prirodne vrijednosti koje uživaju zaštitu temeljem ovoga Zakona, odgovarajuću dokumentaciju, poslovne spise, opremu te u upravnom postupku saslušati pojedine osobe.
- (2) Nadzirana osoba dužna je inspektoru osigurati uvjete za provođenje nadzora, omogućiti pregled u radnim prostorijama, dati na uvid sve podatke i dokumentaciju potrebnu za provedbu nadzora, te izvijestiti o poduzetim mjerama otklanjanja utvrđenih nedostataka.

Članak 183.

- (1) U provedbi nadzora nad zaštićenim prirodnim vrijednostima i drugim dijelovima prirode za koje je to utvrđeno ovim Zakonom inspektor nadzire:
 - stanje kakvoće prirode;
 - korištenje i uporabu zaštićenih prirodnih vrijednosti i drugih dijelova prirode;
 - provođenje uvjeta i mjera zaštite prirode, te drugih akata izdanih na temelju ovoga Zakona;
 - provođenje kompenzacijskih uvjeta;
 - provođenje planova gospodarenja prirodnim dobrima u dijelu koji se odnosi na mjere i uvjete zaštite prirode;
 - provođenje plana upravljanja i programa zaštite, očuvanja, korištenja i promicanja zaštićene prirodne vrijednosti;

- radnje koje mogu prouzročiti promjene i oštećenja na zaštićenoj prirodnoj vrijednosti ili drugom dijelu prirode;
- provođenje neposredne zaštite, očuvanja i korištenja zaštićenih prirodnih vrijednosti;
- provođenje mjera zaštite zaštićenih biljnih, gljivljih i životinjskih svojti i ostalih zaštićenih prirodnih vrijednosti;
- izvoz, uvoz i provoz biljaka, gljiva i životinja, ako su ograničeni ili zabranjeni ovim Zakonom ili na temelju njega donesenim propisima;
- uvođenje i ponovno uvođenje divljih svojti u prirodu;
- informiranje javnosti o stanju prirode;
- provođenje drugih propisanih uvjeta i mjera zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti utvrđenih ovim Zakonom i na temelju njega donesenih propisa.

Članak 184.

- (1) U provedbi inspekcijskog nadzora inspektor ima pravo i obvezu nadziranim osobama narediti da u primjerenom roku otklone utvrđene nedostatke i nepravilnosti u postupanju sa zaštićenim biljnim, gljivljim i životinjskim svojstama ili drugom zaštićenom prirodnom vrijednosti.
- (2) U provedbi inspekcijskog nadzora inspektor ima pravo i obvezu nadziranim osobama narediti zabranu obavljanja djelatnosti, radnje i radove koji nisu u skladu s ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju ovoga Zakona, zatražiti uspostavu prijašnjeg stanja, odnosno narediti mjere za sprječavanje i uklanjanje štetnih posljedica.
- (3) U slučaju iz stavka 2. ovoga članka inspektor može narediti i hitne mjere radi sprječavanja ili smanjivanja štete nastale zbog obavljanja radova, djelatnosti i radnji, ili daljnjeg sprječavanja nastanka štete.

Članak 185.

- (1) U provedbi inspekcijskog nadzora inspektor ima pravo i obvezu nadziranim osobama privremeno oduzeti:
 - predmete kojima je učinjeno kazneno djelo ili prekršaj predviđen ovim Zakonom;
 - pokretnu zaštićenu prirodnu vrijednost i odrediti njihovu pohranu, odnosno čuvanje.
- (2) Za oduzete predmete i prirodne vrijednosti inspektor će izdati potvrdu, te podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog ili kaznenog postupka.
- (3) O trajnom oduzimanju zaštićene prirodne vrijednosti i predmeta iz stavka 1. ovoga članka odlučuje nadležni sud.
- (4) Pokretna prirodna vrijednost stečena protuzakonom radnjom koja je podložna kvarenju ili se ne može odgovarajuće zbrinuti ili ako njezino čuvanje zahtijeva nerazmjerne troškove, prodaje se, ako je prodaja dopuštena prema ovome Zakonu, a ostvarena sredstva prihod su državnog proračuna, ili se sa tom prirodnom vrijednosti postupa na način koji je najprimjereniji za njezino očuvanje i zaštitu.

- (5) Iznimno od stavka 4. ovoga članka oduzeta prirodna vrijednost može se ustupiti karitativnoj ili drugoj udruzi uz potvrdu primitka, ali ne u svrhu trgovine.

Članak 186.

- (1) U provedbi inspekcijskog nadzora inspektor ima pravo i obvezu nadziranim osobama, koje nemaju dopuštenje Ministarstva ili druge suglasnosti, rješenjem zabraniti:
- branje zaštićenih biljaka, gljiva i njihovih dijelova;
 - rastjerivanje, hvatanje, držanje, ubijanje i prepariranje zaštićenih životinja i njihovih razvojnih oblika;
 - uklanjanje gnijezda ili legla zaštićenih divljih svojti;
 - uvođenje i ponovno uvođenje divljih svojti u prirodu;;
 - promet zaštićenih prirodnih vrijednosti;
 - promet primjercima biljnih, gljivljih ili životinjskih svojti zaštićenim temeljem međunarodnih ugovora kojih je stranka Republika Hrvatska;
 - promet nekretnina na zaštićenim područjima;
 - uvoz, izvoz i provoz zaštićenih prirodnih vrijednosti;
 - podvodne aktivnosti u zaštićenim područjima;
 - obavljanje propisanih poslova zaštite prirode;
 - istraživanja u zaštićenim područjima i/ili istraživanja pojedinih zaštićenih svojti.
- (2) Inspektor može narediti hitne mjere radi zaštite života ljudi i smanjivanja štete nastale zbog obavljanja nedopuštenih djelatnosti, radnji ili zahvata.
- (3) Inspektor je ovlašten zabraniti oštećivanje ili uništavanje staništa zaštićenih divljih svojti, kao i druge radnje i zahvate suprotno odredbama ovoga Zakona i na temelju njega donesenih propisa.

Članak 187.

- (1) Ako inspektor u obavljanju inspekcijskog nadzora utvrdi da je počinjen prekršaj propisan ovim Zakonom, izdat će prekršajni nalog prema posebnom zakonu, odnosno podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.
- (2) Prekršajni nalog iz stavka 1. ovoga članka inspektor može izdati za prekršaj koji je učinjen prvi put i ako ocijeni neposrednim opažanjem da za taj prekršaj, s obzirom na sve relevantne okolnosti, odgovara kazna u najnižem zapriječenom iznosu.
- (3) U izreci rješenja prekršajnog naloga navodi se uputa da se globa, novčana kazna, šteta ili troškovi trebaju platiti u roku od osam dana, ili da se u slučajevima propisanim posebnim zakonom, mogu platiti odmah na mjestu počinjenja prekršaja ili obavljenog nadzora.
- (4) Ako inspektor u obavljanju inspekcijskog nadzora utvrdi da postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo, dužan je podnijeti prijavu nadležnom državnom odvjetništvu.

Članak 188.

- (1) Kad postoje uvjeti za izdavanje prekršajnog naloga inspektor može globu, novčanu kaznu, štetu ili troškove naplatiti od počinitelja prekršaja odmah, bez prekršajnog naloga, ali uz potvrdu.
- (2) Na mjestu počinjenja prekršaja, odnosno na mjestu inspekcijskog nadzora, naplaćuje se cjelokupan iznos globe ili novčane kazne, zajedno s eventualnom štetom i troškovima.
- (3) Ako počinitelj prekršaja ne pristane platiti globu, novčanu kaznu, štetu ili troškove na mjestu izvršenja prekršaja, odnosno mjestu inspekcijskog nadzora, izdat će mu se prekršajni nalog s uputom da plaćanje može izvršiti u roku od osam dana od dana kad je počinio prekršaj.

Članak 189.

Ako inspektor utvrdi povredu odredbe zakona ili drugih propisa nad primjenom kojih nadzor obavlja druga inspekcija, odnosno drugo tijelo državne uprave, izvijestit će o tome bez odgađanja nadležnu inspekciju, odnosno nadležno tijelo.

Članak 190.

- (1) Nadzirana osoba dužna je o izvršenju rješenjem naređenog postupanja izvijestiti inspektora u roku od osam dana od dana isteka roka za izvršenje obveze.
- (2) Ako nadzirana osoba ne postupi po rješenju inspektora, rješenje će se izvršiti putem druge osobe na trošak izvršenika. Troškovi izvršenja inspekcijskog rješenja putem druge osobe namiruju se iz državnog proračuna do naplate od izvršenika.

Članak 191.

Radi sprječavanja nastanka neatklonjivih šteta na zaštićenoj prirodnoj vrijednosti, biološkoj i krajobraznoj raznolikosti, odnosno radi naređivanja hitnih zaštitnih mjera, ili radi otklanjanja neposredne opasnosti za život i zdravlje ljudi ili za imovinu, rješenje u tijeku nadzora može se donijeti i usmeno. Usmeno se rješenje unosi u zapisnik uz naznaku da će se otpravak pisanog rješenja izvršiti u roku i na način propisan posebnim propisom.

Članak 192.

- (1) Inspektor samostalno vodi postupak, obavlja radnje i poduzima mjere za koje je ovlašten.
- (2) Nitko ne smije, koristeći se službenim položajem ili na drugi način, sprječavati ili ometati inspektora u obavljanju nadzora i poduzimanju mjera i radnji za koje je ovlašten.

- (3) Ako se inspektor u obavljanju nadzora i poduzimanju mjera i radnji za koje je ovlašten pruži otpor silom ili prijetnjom da će se izravno uporabiti sila, ili ako se takav otpor osnovano očekuje, inspektor može zatražiti pomoć službenih osoba nadležne policijske uprave.

XIII. PREKRŠAJNE ODREDBE

Članak 193.

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 500.000,00 do 1.000.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako:
- obavi zahvat i radnju koja može dovesti do uništenja ili neke druge znatne ili trajne štete na ekološki značajnom području (članak 59.);
 - obavi zahvat i radnju koja može dovesti do uništenja ili neke druge znatne ili trajne štete na međunarodnom ekološki značajnom području (članak 60. stavak 4.);
 - istrijebi zavičajnu divlju svojtu (članak 85. stavak 3.);
- (2) Novčanom kaznom u iznosu od 20.000,00 do 70.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka fizička osoba i odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Članak 194.

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 100.000,00 do 500.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako:
- provede zahvat za koji nije pribavljena ocjena prihvatljivosti za prirodu ili protivno pribavljenoj ocjeni (članak 36.);
 - postupi suprotno mjerama zaštite, očuvanja, unapređenja i korištenja zaštićenih područja i drugih zaštićenih prirodnih vrijednosti propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu (članak 71.);
 - uvodi stranu divlju svojtu u prirodu na području Republike Hrvatske (članak 91.);
 - ponovno uvodi nestale divlje svojte u prirodu na područje Republike Hrvatske bez dopuštenja Ministarstva, (članak 93.).
- (2) Novčanom kaznom u iznosu od 15.000,00 do 50.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka fizička osoba i odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Članak 195.

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 25.000,00 kuna do 200.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako:
- obavlja u strogom rezervatu radnje koje nisu dopuštene (članak 10.);
 - obavlja nedopuštenu gospodarsku uporabu prirodnih dobara ili drugu nedopuštenu djelatnost u nacionalnom parku (članak 11.);
 - obavlja nedopuštene zahvate i radnje koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen posebni rezervat (članak 12. stavak 3.);

- obavlja djelatnosti kojima se ugrožavaju bitne značajke i uloga parka prirode, ili obavlja gospodarske djelatnosti i korištenje prirodnih dobara bez ishođenja uvjeta zaštite prirode (članak 13.);
- obavlja djelatnost kojom se ugrožava bitno značenje i uloga regionalnog parka ili obavlja gospodarske djelatnosti i korištenje prirodnih dobara bez ishođenja uvjeta zaštite prirode (članak 14. stavak 2.);
- na spomeniku prirode ili njegovoj neposrednoj blizini obavlja radnje koje ugrožavaju njegova obilježja i vrijednosti (članak 15. stavak 3.);
- obavlja radnje i djelatnosti koje narušavaju obilježja zbog kojih je proglašen značajni krajobraz (članak 16. stavak 2.);
- obavlja radnje i djelatnosti kojima nije svrha održavanje ili uređenje park-šume (članak 17. stavak 2.);
- obavlja zahvate i radnje kojima se mijenjaju ili narušavaju vrijednosti radi kojih je zaštićen spomenik parkovne arhitekture (članak 18. stavak 2.);
- bez valjana razloga uništava minerale, sigovine ili fosile (članak 20. stavak 4.);
- ne štiti zavičajne udomaćene svojte na propisan način (članak 28.);
- organizira vožnje vozilima na motorni pogon izvan naselja, svih vrsta cesta, poljskih putova, uređenih staza i poligona za vožnju bez dopuštenja Ministarstva (članak 32.);
- stavlja na tržište i primjenjuje sredstva za zaštitu bilja i mineralna gnojiva na nedopušten način (članak 34.);
- po završetku zahvata ne uspostavi ili približi stanje u prirodi onom stanju koje je bilo prije zahvata (članak 35. stavak 2.);
- ne provede kompenzacijski uvjet na propisan način (članak 37. i 39.);
- kao nositelj zahvata ili korisnik prirodnih dobara bez odgađanja ne otkloni štetne posljedice (članak 40.);
- koristi i gospodari šumama suprotno načelima održivog razvitka i načelima certifikacije šuma (članak 42. stavak 2. i 3.);
- obavlja pošumljavanje tamo gdje nije opravdano i na način koji ugrožava ugroženi nešumski i rijetki stanišni tip (članak 43.);
- koristi kemijska sredstva za zaštitu bilja u šumama bez dopuštenja (članak 44.);
- ne osigura stalan postotak zrelih, starih i suhih stabala prema uvjetima zaštite prirode (članak 45. stavak 1.);
- ne ostavlja neposječene površine utvrđene šumskogospodarskim osnovama, odnosno uvjetima zaštite prirode (članak 45. stavak 3.);
- ne gospodari na način da u najvećoj mjeri očuva šumske čistine i šumske rubove (članak 45. stavak 4.);
- ne gospodari na način da osigurava produljenje sječive zrelosti zavičajnih vrsta drveća (članak 45. stavak 5.);
- oštećuje, uništava ili odnosi špiljski nakit i podzemni živi svijet speleološkog objekta (članak 48. stavak 1.);
- mijenja stanišne uvjete u speleološkom objektu bacanjem smeća ili biološkog otpada, loženjem vatre ili na drugi način (članak 48. stavak 1.);
- poduzme aktivnosti ili radnje u speleološkom objektu bez prethodnog dopuštenja Ministarstva (članak 48. stavak 2.);
- ugrožava ili oštećuje speleološki objekt ili na drugi način sprječava njegovo korištenje (članak 49. stavak 1.);
- pregrađuje vodotoke, isušuje, zatrpava izvore, bare i dr., te time ugrožava prirodne vrijednosti i biološku raznolikost (članak 51. stavak 1.);

- gospodari travnjacima na nedopušteni način (članak 54.);
- ne očuva rubne dijelove oranica kao staništa (članak 55. stavak 1.);
- ne provodi propisane mjere za očuvanje stanišnih tipova u povoljnom stanju (članak 56. stavak 1.);
- za dopušteni zahvat ne provede odgovarajuće kompenzacijske ili druge predviđene mjere (članak 59.);
- uznemirava, hvata, ozljeđuje divlje životinje, smanjuje brojnost populacije divlje svojte, uništava ili oštećuje njezino stanište bez opravdanog razloga (članak 85. stavak 2.);
- ne provodi mjere, metode i tehnička sredstva koje najmanje ometaju divlje svojte ili staništa njihovih populacija (članak 86. stavak 1.);
- ne provodi propisane mjere zaštite i ne održava prijelaze za divlje životinje (čl. 87. stavak 3.);
- izvodi stupove i tehničke komponente srednjonaponskih vodova na nedopušten način (članak 88.);
- sakuplja biljke, gljive i njihove dijelove, te hvata i ubija životinje u svrhu prerade, trgovine i drugog prometa bez ishođenja dopuštenja Ministarstva i drugih propisanih uvjeta (članak 89.);
- obavlja istraživanja bez dopuštenja nadležnog tijela i/ili ne dostavi rezultate istraživanja nadležnom tijelu (članak 90.);
- koristi zaštićene divlje svojte suprotno propisanim uvjetima (članak 94.);
- uporabljuje sredstva hvatanja i ubijanja zaštićenih životinja te sredstva koja mogu prouzročiti lokalno nestajanje ili ozbiljno uznemiravanje populacije vrsta (članak 95.);
- trguje samoniklim strogo zaštićenim biljkama i gljivama (članak 97. stavak 2.);
- namjerno hvata, drži i ubija strogo zaštićene životinje, oštećuje ili uništava njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla, te područja razmnožavanja i odmaranja, uznemiruje ih u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih i hibernacije, te namjerno uništava ili uzima jaja iz prirode ili drži prazna jaja (članak 97. stavak 3. alineja 1., 2., 3., i 4.);
- prikriva, drži, uzgaja, trguje, otuđuje ili na bilo koji način pribavlja zaštićene biljke, gljive i životinje, kao i preparira strogo zaštićene životinje (članak 97. stavak 3. alineja 5.);
- postupa suprotno propisu u odnosu na samonikle biljke, gljive i životinje koje se nalaze u strogom rezervatu, nacionalnom parku i posebnom rezervatu, te na životinje u podzemlju (članak 97. stavak 4.);
- drži u zatočeništvu, uzgaja, prodaje i kupuje zaštićene divlje svojte suprotno propisanim uvjetima (članak 99.);
- izvozi ili uvozi strogo zaštićene biljke, gljive i životinje bez dopuštenja Ministarstva (članak 99. stavak 2.);
- obavlja iznos, unos, izvoz, uvoz, unos s mora i provoz biljaka, gljiva i životinja koje su zaštićene temeljem ovoga Zakona ili međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka, njihovih dijelova ili derivata bez dopuštenja i suprotno uvjetima propisanim Zakonom i provedbenim propisom (članak 101., 102. i 103.);
- obavlja trgovinu suprotno propisanim uvjetima (članak 107.);
- ne dostavi ponudu za prodaju nekretnine po pravu prvokupa na način propisan Zakonom (članak 112. stavak 1. i 2.);

- proda nekretninu koja se nalazi na zaštićenoj prirodnoj vrijednosti drugoj osobi po cijeni koja je niža od cijene navedene u ponudi ovlaštenicima prava prvokupa (članak 112. stavak 4.);
 - koristi prirodna dobra na nedopušten način i sa štetnim posljedicama (članak 122.);
 - donese plan gospodarenja prirodnim dobrima bez suglasnosti Ministarstva (članak 122.);
 - obavlja radnje i zahvate na zaštićenoj prirodnoj vrijednosti bez dopuštenja ili suprotno utvrđenim uvjetima zaštite prirode (članak 127.);
 - ne provodi uvjete zaštite prirode utvrđene odlukom ili ugovorom o koncesiji (članak 137. stavak 1. podstavka 5. i 138. stavak 2. podstavka 2.);
 - ne poduzme sve mjere i radnje na sprječavanju nastalih promjena i oštećenja (članak 143. stavak 1.);
 - obavlja djelatnost bez koncesijskog odobrenja na zaštićenom području (članak 146. stavak 1.);
 - stavlja u promet minerale, sigovine i fosile bez dopuštenja (članak 148. stavak 3.);
 - izvozi minerale, sigovine ili fosile koji su proglašeni zaštićenim prirodnim vrijednostima (članak 150. stavak 2.);
- (2) Novčanom kaznom u iznosu od 7.000,00 do 30.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka fizička osoba i odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Članak 196.

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 15.000,00 kuna do 25.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako:
- ne provodi mjere zaštite propisane Zakonom dok je prirodna vrijednost pod preventivnom zaštitom (članak 26.);
 - ne dopuste obilazak i pregled prirodnina (članak 31.);
 - ne prijavi otkriće speleološkog objekta ili njegovog dijela u propisanom roku (članak 47. stavak 3.);
 - obavlja istraživanja bez suglasnosti Ministarstva ili (članak 67.);
 - ne postupa sukladno planu upravljanja za zaštićeno područje (članak 80. stavak 4. i 81.);
 - bez opravdanog razloga hvata, ozljeđuje ili ubija divlje životinje (članak 85. stavak 2.);
 - bez opravdanog razloga uklanja divlje svojte (biljke i gljive) iz njihovih staništa, smanjuje njihove populacije ili ih uništava (članak 85. stavak 2.);
 - bere, skuplja, uništava, siječe ili iskopava samonikle strogo zaštićene biljke ili gljive (članak 97. stavak 1);
 - drži strogo zaštićene biljke i gljive (članak 97. stavak 2.);
 - obavlja istraživanja strogo zaštićenih svojti bez dopuštenja Ministarstva (članak 100. stavak 1.);
 - drži u zatočeništvu u neprikladnim uvjetima i bez odgovarajuće skrbi, odnosno suprotno propisanim uvjetima životinje divljih svojti (članak 104. stavak 1.);
 - prikazuje u zoološkim vrtovima, akvarijima, terarijima ili sličnim prostorima životinje zavičajnih ili stranih divljih svojti bez dopuštenja Ministarstva (članak 105. stavak 1.);

- uzgaja zavičajne i strane divlje svojte bez dopuštenja odnosno suglasnosti Ministarstva (članak 106. stavak 1. i 2.);
 - uzgojene životinje divljih svojti ne obilježi na propisani način (članak 106. stavak 3.);
 - ne osigura da uzgojena životinja ne pobjegne u prirodu i prouzroči štetu (članak 106. stavak 4.);
 - obavlja djelatnosti na mjestu nalaza koje mogu dovesti do uništenja ili oštećivanja nalaza minerala, sigovina ili fosila (članak 111. stavak 3.);
 - istražuje nalazišta minerala, sigovina i fosila bez dopuštenja (članak 111. stavak 5.);
 - organizira posjećivanje i razgledavanje zaštićene prirodne vrijednosti suprotno zabrani ili ograničenjima (članak 128.);
 - ne dopušta pristup zaštićenoj prirodnoj vrijednosti prema propisanim uvjetima (članak 129. stavak 1.);
 - obavlja skrb odnosno zaštitu nad prirodnom vrijednosti u zaštićenom području bez ugovora ili protivno uvjetima iz ugovora (članak 131. i 132.);
 - pri uzimanju minerala, sigovina i fosila koristi strojeve ili druga nedopuštena sredstva (članak 149. stavak 1.);
 - ne omogući sudjelovanje javnosti tijekom izrade propisa odnosno akata o proglašavanju zaštićenih prirodnih vrijednosti, dokumenta prostornog uređenja, planova upravljanja i korištenja zaštićenim područjima i prirodnim dobrima (članak 166.).
- (2) Novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 20.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka fizička osoba i odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Članak 197.

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 7.000,00 kuna do 15.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako:
- istražuje i posjećuje strogi rezervat bez dopuštenja Ministarstva (članak 10. stavak 2.);
 - ne dostavi Ministarstvu izvješće o rezultatima istraživanja (članak 67. stavak 2.);
 - skuplja biljke, gljive i njihove dijelove, te hvata ili ubija životinje u svrhu prerade, trgovine i drugog prometa bez suglasnosti vlasnika i nositelja prava (članak 89. stavak 2.);
 - skuplja biljke, gljive i njihove dijelove, te hvata ili ubija životinje radi znanstveno-istraživačkog rada i iznošenja iz Republike Hrvatske bez dopuštenja Ministarstva (članak 90. stavak 4.);
 - ne prijavi Ministarstvu i veterinarskoj službi mrtve, bolesne ili ozlijeđene strogo zaštićene divlje svojte (članak 99. stavak 3.);
 - ne dostavi Ministarstvu i Zavodu podatke u propisanom roku o rezultatima istraživanja (članak 100. stavak 2.);
 - ne prijavi uvoz ili izvoz životinje, gljive ili biljke nadležnoj carinskoj službi (članak 102.);
 - ne izvijesti u propisanom roku Ministarstvo o stjecanju vlasništva nad zaštićenim životinjama (članak 104. stavak 2.);
 - ne izda novom vlasniku potvrdu o podrijetlu životinje i račun (članak 107. stavak 3.);

- ne štiti i čuva minerale, sigovine i fosile na propisan način (članak 109. stavak 2. i 3.);
 - ne prijavi Ministarstvu u propisanom roku pronalazak minerala, sigovina i fosila ili ne poduzme nužne mjere zaštite od uništenja, oštećivanja ili krađe (članak 111. stavak 1.);
 - ne omogući istraživanje nalazišta minerala, sigovina i fosila u skladu s rješenjem Ministarstva (članak 111. stavak 4.);
 - uzima iz prirode minerale, sigovine i fosile za namjene koje nisu utvrđene ovim Zakonom (članak 148. stavak 2.);
 - uzima minerale, sigovine i fosile iz prirode radi stavljanja u promet bez dopuštenja Ministarstva (članak 148. stavak 3.);
 - ne posjeduje dokaze o podrijetlu minerala, sigovina i fosila, odnosno o dopuštenju za uzimanje iz prirode (članak 148. stavak 4.);
 - ne vodi evidenciju o stavljanju u promet minerala, sigovina i fosila na propisan način (članak 148. stavak 5.);
 - izvozi minerale, sigovine i fosile bez dopuštenja Ministarstva (članak 150. stavak 1.);
 - koristi znak zaštite prirode suprotno propisanom načinu (članak 168. stavak 2.);
- (2) Novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 do 7.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka fizička osoba i odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Članak 198.

Novčanom kaznom od 1.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj fizička osoba ako:

- vozi i/ili parkira vozilo na motorni pogon izvan naselja, svih vrsta cesta, poljskih putova i uređenih staza za vožnju (članak 32.);
- postupi suprotno Pravilniku o unutarnjem redu, a pri tome ne nastane šteta (članak 71.);
- ne uruči kupcu dokaz o podrijetlu minerala, sigovina ili fosila, ili o dopuštenju za uzimanje iz prirode (članak 148. stavak 4.).

XIV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 199.

- (1) Prirodne vrijednosti koje su zaštićene do stupanja na snagu ovoga Zakona, ostaju pod zaštitom, a vlasnici i nositelji na tim zaštićenim prirodnim vrijednostima imaju prava i obveze propisane ovim Zakonom.
- (2) Upis zaštićenih prirodnih vrijednosti u Upisnik uskladit će se s odredbama ovoga Zakona u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 200.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona, zaštitu i upravljanje Arboretumom Trsteno dužna je provoditi Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti sukladno Zakonu o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, uz odgovarajuću primjenu ovoga Zakona.

Članak 201.

- (1) Pravne osobe koje gospodare šumama dužne su uskladiti šumskogospodarske osnove s odredbama ovoga Zakona prilikom njihove obnove ili prve revizije.
- (2) Nositelji prava lova dužni su uskladiti lovnogospodarske osnove s odredbama ovoga Zakona prilikom njihove obnove ili prve revizije.
- (3) Pravne osobe koje upravljaju vodama dužne su planove upravljanja uskladiti s odredbama ovoga Zakona u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.
- (4) Druge pravne i fizičke osobe koje gospodare prirodnim dobrima dužne su planove korištenja prirodnih dobara uskladiti s odredbama ovoga Zakona u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.
- (5) Pravne i fizičke osobe koje obavljaju trgovačku djelatnost iz članka 107. ovoga Zakona dužne su uskladiti svoje poslovanje s odredbama ovoga Zakona u roku od trideset dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.
- (6) Javne ustanove ili nadležna tijela koje su skrb o zaštićenim prirodnim vrijednostima povjerile pravnim i fizičkim osobama na temelju ugovora, prije stupanja na snagu ovoga Zakona, dužne su uskladiti te ugovore s odredbama ovoga Zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 202.

- (1) Zavod i javne ustanove koje upravljaju zaštićenim područjima nastavljaju s radom prema ovom Zakonu.
- (2) Zavod i javne ustanove dužne su uskladiti svoje ustrojstvo, djelatnost i opće akte s odredbama ovoga Zakona u roku od devedeset dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.
- (3) Županija koja na dan stupanja na snagu ovoga Zakona nije sukladno članku 285. stavku 3. Zakona o zaštiti prirode («Narodne novine», broj 162/03) osnovala javnu ustanovu za upravljanje zaštićenim područjem dužna ju je osnovati u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 203.

- (1) Međunarodna ekološki značajna područja iz članka 60. stavka 2. ovoga Zakona sastavnice su europske ekološke mreže Natura 2000.

- (2) Međunarodna ekološki značajna područja iz stavka 1. ovoga članka utvrdit će se do dana pristupa Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Članak 204.

- (1) Vlada i ministar će se u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona donijeti propise za koje su ovlašteni ovim Zakonom.
- (2) Do stupanja na snagu provedbenih propisa utvrđenih ovim Zakonom ostaju na snazi provedbeni propisi u području zaštite prirode koji su na snazi do dana stupanja na snagu ovoga Zakona i/ili doneseni na temelju Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 162/03) u dijelu u kojem njihove odredbe nisu u suprotnosti s odredbama ovoga Zakona.
- (3) Mjere zaštite koje su donijela poglavarstva županija i poglavarstvo Grada Zagreba za zaštićene dijelove prirode na svom području, temeljem odredbi Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine", br. 162/03), ostaju na snazi do donošenja provedbenih propisa o mjerama zaštite tih zaštićenih prirodnih vrijednosti sukladno ovom Zakonu, u dijelu u kojem nisu u suprotnosti s odredbama ovoga Zakona.

Članak 205.

- (1) Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 162/03).
- (2) Postupci započeti prema odredbama Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine", broj 162/03) dovršit će se po odredbama ovoga Zakona.
- (3) Prekršajni postupci započeti prema odredbama Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine", broj 162/03) do dana stupanja na snagu ovoga Zakona nastavit će se pred nadležnim sudom.

Članak 206.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Narodnim novinama".

OBRAZLOŽENJE

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI

Zakonodavno-pravna tradicija u Hrvata u području zaštite prirode već traje stotinjak godina, što nas neprijeporno svrstava u red prvih zemalja Europe s normativnim sustavom u zaštiti prirodne baštine, a posebno u svezi proglašenja nacionalnih parkova i drugih zaštićenih dijelova prirode.

U 2003. godini donijet je Zakon o zaštiti prirode («Narodne novine», broj 162/03) kojim je područje zaštite prirode uređeno zajedno sa genetski modificiranim organizmima. S obzirom da se radi o zasebnim područjima valjalo je ove dvije materije posebno urediti, što je praksa i u drugim europskim zemljama. Važećim je Zakonom o zaštiti prirode područje zaštite prirode uređeno na način da je ta materija prenormirana posebno u smislu donošenja mnogobrojnih podzakonskih propisa, pri čemu nije uzeto u obzir da materiju koju uređuju međunarodne konvencije, koje su na snazi u Republici Hrvatskoj, nije potrebno unositi iznova u Zakon o zaštiti prirode, s obzirom da se konvencije primjenjuju u Republici Hrvatskoj na temelju zakona o potvrđivanju. U tom kontekstu valjalo je urediti područje zaštite prirode na način da zakonske norme budu provedive u praksi, te smanjiti broj podzakonskih propisa koji su nepotrebno opterećivali učinkovitu primjenu Zakona u praksi. Također je valjalo ovu materiju uskladiti sa standardima i propisima Europske unije.

Međunarodnopravni sustav zaštite nacionalnih parkova i drugih zaštićenih dijelova prirode uređen je međunarodnim konvencijama, preporukama i rezolucijama, te bilateralnim i multilateralnim ugovorima.

Međunarodnopravni sustav zaštite prirodnih dobara osigurava kvalitetne pretpostavke za zaštitu prirodnih vrijednosti od svjetskog i državnog značenja, kao i odgovarajuće uvjete za zaštitu prirodne baštine od lokalnog značenja.

Republika Hrvatska je stranka sljedećih međunarodnih ugovora:

1. *Konvencije o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine* (Pariz, 1972.) – Notifikacija o sukcesiji – (“NN - Međunarodni ugovori” br. 12/93);
2. *Konvencije o močvarnim staništima koja su od međunarodnog značenja naročito kao staništa ptica močvarica* (Ramsar, 1971.) – Notifikacija o sukcesiji - (“NN - Međunarodni ugovori” br. 12/93);
3. *Konvencije o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja* (Barcelona, 1976.) i pripadajućeg
- *Protokola o posebno zaštićenim područjima Sredozemnoga mora i biološkoj raznolikosti* - Zakon o potvrđivanju - (“NN - Međunarodni ugovori” br. 11 /01);
4. *Konvencije o biološkoj raznolikosti* (Rio de Janeiro, 1992.) – Zakon o potvrđivanju - (“NN - Međunarodni ugovori” br. 1/6/96) s pripadajućim
- *Protokolom o biološkoj sigurnosti u okviru Konvencije o biološkoj raznolikosti* (Cartagena, 2000.) - Zakon o potvrđivanju - (“NN - Međunarodni ugovori” br. 7/02)
5. *Konvencije o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja* (Bonn, 1979.) s pripadajućim

6. *Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa* (Bern, 1979) – Zakon o potvrđivanju ("NN - Međunarodni ugovori" br. 6/2000);
7. *Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje faune i flore (CITES)*, (Washington, 1973.) – Zakon o potvrđivanju – ("NN - Međunarodni ugovori" br. 12/99).
8. *Konvencija o europskim krajobrazima* (Firenza, 2000.)
9. *Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u okolišu* (Aarhus, 1998.).

U okviru procesa europskih integracija, strateški je cilj politike zaštite prirode u Hrvatskoj također zadovoljiti sve nužne preduvjete za ispunjenje međunarodnih obveza predviđenih propisima Europske unije.

U odnosu na većinu europskih zemalja, Hrvatska se ističe raznolikošću ekoloških sustava i staništa, koja se odražava i u velikom bogatstvu i raznolikosti biljaka, gljiva i životinja. Ovakvo bogatstvo uvjetovano je položajem Hrvatske na razmeđu nekoliko biogeografskih regija, razvedenošću reljefa, geološkim, pedološkim, hidrološkim i klimatskim prilikama, te djelomično ljudskim utjecajem. Navedeni razlozi, u kombinaciji s različitim lokalnim tradicijama korištenja prostora koje su se razvile s obzirom na gospodarske i povijesne okolnosti, doprinijeli su također izuzetnom bogatstvu krajobrazne raznolikosti.

U usporedbi sa stanjem ekoloških sustava većine drugih zemalja srednje i zapadne Europe, Hrvatska se odlikuje visokim stupnjem očuvanosti prirode. Uz relativno mala područja prirodnih i doprirodnih staništa, ovdje su u velikoj mjeri izražena poluprirodna staništa, koja su utjecana od čovjeka, ali su se u njima zadržale pretežito zavičajne životne zajednice tipične za takva staništa. Antropogena staništa, koja su se razvila djelovanjem čovjeka i čija se struktura i sastav vrsta znatno razlikuju od prirodnih, nisu dominantna kao što je slučaj u velikome dijelu Europe.

Zaštita biološke raznolikosti razumijeva također evidentiranje i očuvanje zavičajnih sorti kultiviranih biljaka i pasmina udomaćenih životinja. Njihova raznolikost predstavlja genetski spremnik koji uvijek može poslužiti za poboljšanje svojstava uzgajanih vrsta. Osim toga, oni predstavljaju i značajnu nacionalnu kulturnu baštinu, jer je u njihov uzgoj uloženi trud i znanje brojnih naraštaja, u kombinaciji s uvjetima života i podneblja.

Relativna očuvanost bioloških resursa Hrvatske na europskoj razini posljedica je prvenstveno opće gospodarske situacije i drugih uzroka u prošlosti. Još uvijek se ne može govoriti o sustavnoj brizi za sveukupnu biološku raznolikost u okviru pojedinih djelatnosti koje iskorišćuju prirodne resurse.

Zaštita pojedinih područja je temeljna metoda očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti. Zaštićena područja čine okosnicu sveukupne zaštite i ključne čvorove ekološke mreže koji predstavljaju utočišta i spremnike biološke raznolikosti.

Pojedini zaštićeni dijelovi prirode Republike Hrvatske uživaju i međunarodno pravnu zaštitu kao iznimno vrijedni prirodni prostori.

Nacionalni park Plitvička jezera upisan je u UNESCO-ovu listu svjetske prirodne baštine. Na Ramsarski popis Konvencije o močvarnim staništima kao međunarodno vrijedne močvare upisani su parkovi prirode "Kopački rit" i "Lonjsko polje", Ornitološki rezervat "Crna mlaka" te donji tok Neretve, a planina Velebit uvrštena je u UNESCO-

ovu međunarodnu mrežu rezervata biosfere u sklopu znanstvenog programa Čovjek i biosfera (MAB).

U Republici Hrvatskoj ukupno je zaštićeno oko 481 prostornih objekata (nacionalni parkovi, parkovi prirode, strogi i posebni rezervati, park-šume, spomenici parkovne arhitekture i zaštićeni krajolici).

Tridesetak prostornih objekata je u postupku proglašavanja zaštićenim.

Sveukupna površina svih zaštićenih dijelova prirode u Hrvatskoj iznosi 5847,34 km² ili 9,83 % državnog teritorija, od toga:

- nacionalnih parkova 8, ukupne površine 961,35 km²,
- parkova prirode 10, ukupne površine 4.046 km²,
- strogih rezervata 2, ukupne površine 23,9 km²,
- posebnih rezervata 82, ukupne površine 348,7 km²,
- spomenika prirode 96, ukupne površine 2,4 km²,
- zaštićenih krajolika 69, ukupne površine 615,7 km²,
- park šuma 32, ukupne površine 98,02 km²,
- spomenika parkove arhitekture 182, ukupne površine 9,6 km².

Ostvarenom i planiranom zaštitom pojedinih dijelova prirode, koja je predviđena *Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske* ("Narodne novine", br. 50/99) i *Strategijom i akcijskim planom zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske* ("NN" br. 81/99), predviđa se proglašenje parkova prirode Neretva, Elafiti, Lastovo, Mrežnica, Lička Plješivica, Bjelolasica, Zrmanja i Krupa, Kupa i Hrvatsko zagorje, čime će se zaštititi oko 14% državnog teritorija, što će Hrvatsku svrstati u europske zemlje s primjerenom razinom zaštite prirode.

Osim zaštićenih područja, temeljem *Zakona o zaštiti prirode* zaštićeno je oko 780 vrsta biljaka, gljiva i životinja, zatim sve divlje vrste koje obitavaju u nacionalnim parkovima, strogim i posebnim rezervatima te sva špiljska fauna.

Izrazita raznolikost ekoloških sustava i staništa Hrvatske uvjetuje i veliku raznolikost biljnih, gljivljih i životinjskih vrsta i podvrsta. Vrijednost ove raznolikosti u europskim razmjerima vidljiva je, između ostalog, usporedimo li odnos broja poznatih vrsta unutar dobro istraženih skupina i površinu teritorija Hrvatske s istim podacima u drugim europskim zemljama. Ovakvom usporedbom Hrvatska se svrstava među prvih nekoliko zemalja Europe s obzirom na bogatstvo biološke raznolikosti. Bogatstvo endemičnim svojstava, te brojnim rijetkim i ugroženim reliktima (preostacima) iz tercijara ili razdoblja oledbi, također je vrlo izraženo, posebice u području krškoga podzemlja, te priobalnih planina i otoka.

Prema raspoloživim podacima raznolikost vrsta, i to onih koje su poznate i onih koje su pretpostavljene, u Hrvatskoj je velik broj.

U Hrvatskoj je poznato ukupno biljnih, gljivljih i životinjskih vrsta 34.000, a pretpostavlja se da ih ima 91.000. U svijetu je poznato biljnih, gljivljih i životinjskih vrsta 2.150.000, a pretpostavlja se da ih ima 111.000.000.

Broj poznatih vrsta u Hrvatskoj više je nego dvostruko manji od broja pretpostavljenih vrsta. Ovo ukazuje na niski stupanj istraženosti hrvatske flore, mikroflore i faune te nužnost uspostave i razvijanja sustavnog istraživanja i monitoringa biološke raznolikosti.

Obzirom na podatke o prirodnim vrijednosti Hrvatske nužno je uspostaviti kvalitetan sustav skrbi o zaštiti biološke i krajobrazne raznolikosti na njenom području, te stoga zaštita prirode i okoliša treba dobiti prestižno mjesto u razvoju društva i održivom gospodarstvu.

Raznolikosti u reljefu, tlu, vodama, biljnom pokrovu, podneblju, ali i gospodarskim i povijesnim okolnostima, rezultirale su i različitim lokalnim tradicijama korištenja prostora što je doprinijelo izuzetnom bogatstvu krajobrazne raznolikosti Hrvatske u europskim okvirima.

U europskim razmjerima stanje šuma u Hrvatskoj je dobro i čak 95% šumskih sastojina ima prirodni sastav, a šumske površine nisu su smanjile posljednjih stotinjak godina.

S obzirom na svoje prirodne značajke (krajobrazne, hidrogeološke, geomorfološke, hidrološke, vegetacijske, florističke i faunističke), područje krša objedinjuje najveći broj posebnosti Hrvatske. U odnosu na sveukupnu jedinstvenost, bogatstvo endemičnim svojstama i životnim zajednicama, krškim oblicima, pojavama i objektima, te visoki stupanj očuvanosti, ovo područje predstavlja izuzetnu vrijednost ne samo u europskim, nego i u svjetskim razmjerima.

Na području Hrvatske očuvana su prostrana prirodna močvarna područja u riječnim dolinama, što predstavlja jednu od najvećih vrijednosti biološke i krajobrazne raznolikosti, posebice na razini zapadne i srednje Europe. Međutim, to su ujedno i najugroženiji ekološki sustavi u Hrvatskoj. Stoga im je potrebno dati prioritet u zaštiti prirode, te načiniti nacionalni program njihova očuvanja i upravljanja.

Hrvatska obala među najrazvedenijima je na Sredozemlju. Priobalne planine i otoci se ističu biljnim i životinjskim endemima. Otoci su vrlo osjetljive ekološke cjeline.

II. PITANJA KOJA SE UREĐUJU ZAKONOM

Zakonom se uređuju sljedeća pitanja:

- zaštita i očuvanje zaštićenih prirodnih vrijednosti (zaštićena područja, zaštićene svojte, zaštićeni minerali i fosili),
- postupak proglašavanja zaštićenih prirodnih vrijednosti (zaštićena područja, zaštićene svojte, zaštićeni minerali i fosili),
- preventivna zaštita područja za koja se predmnijeva da imaju svojstva zaštićenog područja,
- upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti,
- provođenje zaštite i očuvanja prirode,
- opće mjere zaštite i očuvanja prirode,
- zaštita ekoloških sustava i ekološke mreže,
- poticajne mjere za očuvanje i zaštitu biološke i krajobrazne raznolikosti,
- posebne mjere zaštite i očuvanja prirode,
- provođenje zaštite u zaštićenim područjima,
- upravljanje zaštićenim područjima,
- plan upravljanja zaštićenim područjima,
- zaštita i očuvanje divljih svojti te način njihova korištenja,
- prekogranični promet zaštićenim divljim svojstama,
- držanje, uzgoj i trgovina divljim svojstama,
- ograničenja u pravnom prometu (pravo prvokupa, izvlaštenje i ograničenje vlasničkog prava, nadoknada štete),

- korištenje prirodnih dobara,
- zahvati na zaštićenom području,
- koncesije i koncesijska odobrenja,
- planiranje i organiziranje zaštite prirode,
- pristup informacijama i sudjelovanje javnosti u odlučivanju o pojedinim, pitanjima iz područja zaštite prirode,
- promicanje odgoja i obrazovanja o zaštiti prirode,
- priznanje i nagrade za postignuća u zaštiti prirode,
- financiranje zaštite prirode,
- upravni i inspekcijski nadzor u području zaštite prirode,
- prekršajne odredbe.

Navedena pitanja Zakon će urediti sukladno međunarodnim ugovorima čija je stranka Republika Hrvatska i koje je obvezuju na zakonodavne promjene u području zaštite prirode, te propisima Europske unije. Slijedom navedenoga, predloženim Zakonom uređena su sva pitanja na koja upućuju međunarodni ugovori, napose Konvencija o biološkoj raznolikosti, te direktive, uredbe i protokoli Europske unije, kako slijedi:

- *Konvencija o biološkoj raznolikosti (Rio de Janeiro, 1992.)*

Temeljna konvencija koja je zacrtala novu koncepciju zaštite prirode, proširujući ovu djelatnost na očuvanje sveukupne biološke i krajobrazne raznolikosti i osiguranje održivog korištenja prirodnih dobara, jest *Konvencija o biološkoj raznolikosti* koju je Republika Hrvatska potvrdila 1996. godine.

Konvencija određuje biološku raznolikost kao raznolikost unutar vrsta, među vrstama i među ekološkim sustavima. Ona dakle obuhvaća sve oblike života koji u cjelini sami po sebi predstavljaju vrijednost koju treba očuvati, bez obzira posjeduju li još neke posebne vrijednosti koje im pripisuje čovjek.

Konvencija uspostavlja očuvanje biološke raznolikosti kao temeljno međunarodno načelo u zaštiti prirode i zajedničku obvezu čovječanstva.

Osnovni ciljevi Konvencije su osigurati:

- očuvanje sveukupne biološke raznolikosti;
- održivo korištenje prirodnih dobara, na dobrobit sadašnjih i budućih naraštaja;
- integriranje mjera zaštite i održivog korištenja prirode u sve relevantne sektore.

Također, stranke se obvezuju *donijeti nacionalne strategije, planove ili programe* za zaštitu biološke raznolikosti i održivo korištenje prirodnih dobara. Temeljem te obveze, 1995. godine je za Europu donesena *Sveeuropska strategija zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti*, koja je područje Konvencije proširila i na krajobrazne, imajući u vidu specifičnu situaciju u Europi, gdje je preostalo malo izvorne prirode, a velika većina je u tolikoj mjeri protkana ljudskim djelovanjem da je nemoguće razdvojeno promatrati biološku i krajobraznu raznolikost.

Sukladno sveeuropskoj strategiji, i Republika Hrvatska je 1999. godine donijela svoju *Nacionalnu strategiju i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (NSAP)* u kojoj je zacrtala potrebne akcije u cilju provođenja Konvencije. Temeljem

detaljne analize stanja, te ugroženosti biološke i krajobrazne raznolikosti, donesen je niz smjernica i konkretnih akcijskih planova koje je sljedećih godina potrebno provoditi. U NSAP-u je utvrđena i potreba donošenja novoga Zakona o zaštiti prirode i njegova okvirna koncepcija.

- *Direktiva Vijeća 79/409/EEZ o zaštiti divljih ptica*

Prema Direktivi nužno je osigurati očuvanje dovoljno prostranih i raznolikih staništa za opstanak ugroženih ptica i ptica selica. Zabranjuju se načini masovnog i neselektivnog lova, te iskorišćivanje, prodaja ili komercijalizacija većine ptičjih vrsta. Utvrđene su određene iznimke radi sporta i lova, a dopušta se pojedinim zemljama učiniti iznimke u slučajevima kada ptice predstavljaju ozbiljnu opasnost za sigurnost i zdravlje ljudi ili drugih biljaka i životinja, te kad nanose velike gospodarske štete.

Pojedine zemlje obvezne su utvrditi i zaštititi dovoljan broj i u dovoljnoj površini najpovoljnijih područja za zaštitu ptičjih vrsta iz Dodatka I Direktive. To su tzv. Područja posebne zaštite (Special Protection Areas –SPA).

- *Direktiva Vijeća 92/43/EEZ o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta (Habitats Directive)*

Ova Direktiva je najvažniji i najzahtjevniji propis Europske unije u području zaštite prirode. Njezin cilj je doprinijeti očuvanju biološke raznolikosti zemalja članica Europske unije kroz zaštitu staništa divlje flore i faune. Glavni način ostvarenja ovog cilja jest uspostavljanje koherentne europske ekološke mreže. Mreža se sastoji od područja važnih na razini cijele Europske unije, a poznata je pod imenom NATURA 2000. Ova područja značajna su za očuvanje ugroženih stanišnih tipova ili staništa ugroženih vrsta koje su navedene u Dodacima Direktive, u tzv. "povoljnom statusu zaštite". Prilikom odabira područja za ekološku mrežu, uzimaju se u obzir i gospodarski, društveni i kulturni zahtjevi, te regionalne i lokalne značajke. "Povoljni status zaštite" postiže se kroz obvezu zemalja članica da utvrde i zaštite *Posebna zaštitna područja (Special Areas of Conservation - SAC)* i poduzmu različite mjere zaštite ugroženih staništa i vrsta kako unutar, tako i izvan granica zaštićenih područja, što uključuje i zabranu određenih štetnih zahvata.

Svaki planirani značajan i/ili ugrožavajući zahvat u ovim područjima podliježe *ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu* te je u procjenu obvezno uključiti javnost. Potrebno je izbjeći svaki zahvat koji može negativno utjecati na ovakvo ekološki značajno područje, izuzev u slučajevima prevladavajućeg javnog interesa. U takvom slučaju zahvat se odobrava uz *utvrđivanje kompenzacijskih uvjeta* koji se prvenstveno odnose na uspostavu zamjenskog zaštićenog područja na nekom drugom lokalitetu.

Za područja koja su od *europske razine važnosti* (Sites of Community Interest – SCI), države su obvezne osigurati primjereni režim zaštite koji se ponajprije odnosi na zabranu uznemiravanja životinja i degradiranja staništa. U ovim slučajevima prevladavajući javni interes može se odnositi samo na sigurnost i zdravlje ljudi.

Navedene obveze se preslikavaju i na nove pridružene članice EU koje na dan pristupanja moraju prikazati popis predloženih područja za ekološku mrežu Natura 2000. Za zemlje u procesu pridruživanja EU postoji prilagođeni program utemeljen u Bernskoj konvenciji – tzv. *Smaragdna (Emerald) mreža*. Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja već je započelo s projektom *Smaragdna mreža* i uspostavom nacionalne ekološke mreže.

- *Uredba Vijeća (EZ) br.338/97 od 9. prosinca 1996. o zaštiti divljih biljnih i životinjskih vrsta putem reguliranja trgovine tim vrstama*

Uredba predstavlja provedbeni propis za Konvenciju o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama faune i flore (CITES). Cilj je zaštititi ugrožene vrste i osigurati njihovo očuvanje reguliranjem međunarodne trgovine takvim biljkama i životinjama. Trgovina vrstama kojima prijeto izumiranje je zabranjena, dok se za trgovinu drugim ugroženim vrstama uspostavlja sustav nadzora kroz izdavanje uvoznih i izvoznih dopuštenja i certifikata. Uredba uvodi brojne mjere koje su strože od onih koje zahtijeva CITES, te znatno proširuje popis vrsta čija trgovina se zabranjuje ili regulira.

- *Uredba Vijeća (EEZ) br.348/81 od 20. siječnja 1981 o općim pravilima za uvoz kitova ili drugih kitovih proizvoda*

Ova Uredba doprinosi zaštiti morskih sisavaca (kitova i dupina) ograničavanjem trgovine proizvodima koji potječu od tih životinja.

- *Uredba Vijeća (EEZ) br. 3254/91 od 4. studenog 1991. o zabrani uporabe stupica na području Zajednice i uvođenju na područje Zajednice krzna i proizvoda proizvedenih od određenih biljnih i životinjskih vrsta koje potiču iz zemalja u kojima ih love putem stupica ili metodama zamki koje ne udovoljavaju međunarodnim humanim standardima koji se odnose na zamke*

Sadržaj Uredbe odnosi se na zabranu uporabe stupica (leghold traps) te na ograničavanje uvoza krzna životinja koje su ulovljene pomoću stupica.

Predloženim Zakonom utvrdit će se temeljni okviri i načela zaštite prirode, osigurati očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti, zaštita vrijednih prirodnih područja te ugroženih biljnih, gljivljih i životinjskih divljih svojti, kao i udomaćenih svojti.

Predloženim Zakonom osigurat će se zaštita i pretpostavke za cjelovito očuvanje prirode, odnosno svekolike biološke i krajobrazne raznolikosti, kao i održivo korištenje prirodnih dobara.

Također će se ovim Zakonom osigurati kompatibilnost zaštite prirode u Hrvatskoj sa zaštitom prirode zemalja Europske unije, budući da se sva pitanja koja se odnose na zaštitu i očuvanje sveukupne biološke i krajobrazne raznolikosti uređuju sukladno propisima i standardima Europske unije. Stvorit će se pretpostavke za kvalitetno očuvanje i unapređenje postojeće biološke i krajobrazne raznolikosti u Hrvatskoj, te će se propisanim mjerama zaštite osigurati uvjeti za razumno korištenje prirodnih dobara na principima održivosti, a na dobrobit sadašnjih i budućih naraštaja. Zakon osigurava i pretpostavke za integriranje mjera zaštite i održivog korištenja prirode u sve relevantne sektorske i međusektorske propise, planove, programe i strategije.

Iako se posebnim zakonima (sektorski zakoni), kao što su *Zakon o šumama, Zakon o vodama, Zakon o poljoprivrednom zemljištu, Zakon o lovu, Zakon o slatkovodnom ribarstvu, Zakon o morskom ribarstvu*, i dr., pobliže uređuju pojedina pitanja sektorskih područja, zajamčeno je provođenje općih načela i ciljeva zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti, te cjelovite zaštite prirode sukladno ovom Zakonu.

Donošenjem predloženoga Zakona ostvarit će se cjelovita i sustavna zaštita prirode, a ne samo pojedinih njenih vrijednosti, što je pretpostavka i jamstvo zaštite prirode i okoliša, posebno njenih zatečenih ekoloških sustava te svekolike biološke i krajobrazne raznolikosti, kao i uspostava informacijskog sustava u području zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti.

III. OBJAŠNJENJE POJEDINIH ODREDBI ZAKONA

Uz članak 1.

Odredbama članka 1. propisuje se da se Zakonom o zaštiti prirode uređuje sustav zaštite i cjelovitog očuvanja prirode i njenih vrijednosti. Pod prirodom se u smislu Zakona razumijeva sveukupna biološka i krajobrazna raznolikost.

Uz članak 2.

Ovim člankom utvrđuje se da priroda predstavlja temeljnu vrijednost i jedan od najznačajnijih resursa Republike Hrvatske te propisuje da su prirodne vrijednosti utvrđene ovim Zakonom od interesa su za Republiku Hrvatsku i imaju njezinu osobitu zaštitu.

Uz članak 3.

Člankom 3. utvrđuju se ciljevi i zadaće zaštite prirode kojima se propisuje način postupanja da bi se očuvala priroda, odnosno njena biološka i krajobrazna raznolikost, te spriječili štetni zahvati u prirodi.

Uz članak 4.

Odredbama članka 4. propisana su načela zaštite prirode.

Zaštita prirode pravo je i obveza svake fizičke i pravne osobe, te su u tom cilju dužni surađivati radi izbjegavanja i sprječavanja opasnih radnji i nastanka šteta, uklanjanja i sanacije posljedica nastale štete te obnove prirodnih uvjeta koji su postojali prije nastanka štete.

Javnost u zaštiti prirode i sudjelovanje javnosti postaje važan čimbenik u zaštiti biološke i krajobrazne raznolikosti te praćenja stanja prirode.

Uz članak 5.

Člankom 5. propisuje se da se zaštita prirode provodi očuvanjem biološke i krajobrazne raznolikosti te zaštitom prirodnih vrijednosti, posebno utvrđivanjem i procjenom stanja svih sastavnica biološke i krajobrazne raznolikosti, utvrđivanjem uvjeta i mjera zaštite prirode, unošenjem uvjeta i mjera zaštite prirode u dokumente prostornog uređenja i planove gospodarenja, poticanjem znanstvenog i stručnog rada u području zaštite prirode, obavješćivanjem javnosti o stanju prirode i sudjelovanjem javnosti u odlučivanju o zaštiti prirode i dr.

Uz članak 6.

Odredbama ovoga članka propisuju se slučajevi kada se ne primjenjuju odredbe ovoga Zakona (odvratanje od neposredne opasnosti za život ili zdravlje ljudi ili imovine, spašavanje ljudi i imovine, izvođenje obrambenih aktivnosti Republike Hrvatske).

Uz članak 7.

Odredbama članka 7. utvrđuju se i definiraju pojmovi koji su u uporabi u ovom Zakonu i njihovo značenje.

Uz članke 8. – 20.

Odredbama članka 8. – 20. propisuju se vrste zaštićenih prirodnih vrijednosti i režim i način zaštite. Zaštićene prirodne vrijednosti razvrstavaju se u zaštićena područja (strogi rezervat, nacionalni park, posebni rezervat, park prirode, regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park šuma i spomenik parkovne arhitekture), zaštićene svojte (strogo zaštićene i zaštićene divlje svojte te zaštićena zavičajna udomaćena svojta) te minerale, sigovine i fosile.

Zaštićene prirodne vrijednosti raspoređuju se u razrede od međunarodnog značenja, državnog značenja i lokalnog značenja. Raspored u razrede utvrđuje se na temelju stručnog vrednovanja zaštićene prirodne vrijednosti.

Uz članke 21. do 25.

Odredbama članka 21. do 25. propisano je proglašavanje zaštićenih prirodnih vrijednosti.

Nacionalni park i park prirode proglašava Hrvatski sabor zakonom. Stroge i posebne rezervate proglašava Vlada uredbom na prijedlog Ministarstva.

Regionalni park, značajni krajobraz i park šumu koji se nalaze na području županije ili Grada Zagreba proglašava županijska skupština ili Gradska skupština Grada Zagreba uz prethodno pribavljenu suglasnost Ministarstva i tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede i šumarstva.

Stručnom podlogom, koja je pretpostavka za proglašenje zaštićenog područja, utvrđuju se i opisuju vrijednosti koje se predlažu zaštititi, način upravljanja tim vrijednostima, te se izvode dokazi o osiguranju sredstava za provođenje mjera zaštite.

O prijedlogu za zaštitu prirodne vrijednosti izvješćuje se javnost. Izvješćivanjem javnosti razumijeva se uvid u predloženi akt i stručnu studiju s kartografskom dokumentacijom. Postupak javnog uvida uređen je Zakonom.

Odredbama Zakona propisuje se i sadržaj akta o proglašenju. Aktom o proglašenju može se odrediti utjecajno područje (tampon ili mirna zona) koje je izvan zaštićenog područja, te propisati mjere zaštite toga područja kojima se sprječava ugrožavanje zaštićene prirodne vrijednosti.

Akt o proglašenju nacionalnih parkova, parkova prirode, strogih rezervata, posebnih rezervata i značajnih krajobraza koji se prostiru na području dviju ili više županija objavljuje se u "Narodnim novinama", a akt o proglašenju zaštićenih prirodnih područja iz nadležnosti županije i Grada Zagreba u službenim glasilima tih jedinica područne samouprave i u "Narodnim novinama".

Akt o proglašenju zaštićenih divljih svojti, zavičajnih udomaćenih svojti i minerala i fosila objavljuje se u "Narodnim novinama".

Ako nestanu obilježja zbog kojih je regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park šuma i spomenik parkovne arhitekture proglašen zaštićenim nadležno tijelo donosi akt o prestanku zaštite uz prethodno pribavljenu suglasnost Ministarstva.

Uz članak 26.

Odredbama članka propisan je postupak zaštićenog područja koje se stavlja pod preventivnu zaštitu. Prirodno područje za koje se predmnijeva da ima svojstva zaštićenog područja i/ili je pokrenut postupak radi stavljanja pod zaštitu utvrđuje se da je pod preventivnom zaštitom donošenjem rješenja o preventivnoj zaštiti koje donosi Ministarstvo.

Rješenjem o preventivnoj zaštiti utvrđuje se zaštićeno područje i rok na koji se određuje preventivna zaštita koji ne može biti dulji od tri godine od dana donošenja rješenja.

Uz članak 27.

Odredbama članka 27. propisuje se postupak proglašavanja zaštićenih divljih svojti. Navedene prirodne vrijednosti utvrđuje Ministarstvo na prijedlog Državnog zavoda za zaštitu prirode i na temelju procjene ugroženosti pojedinih svojti i obveza koje proizlaze iz međunarodnih ugovora koje je potvrdila Republika Hrvatska.

Uz članak 28.

Odredbama članka 28. propisuje se postupak proglašavanja zaštićenih udomaćenih svojti. Zaštićene zavičajne udomaćene svojte utvrđuje i proglašava ministar na prijedlog Zavoda.

Uz članak 29.

Odredbom članka 29. propisuje se da ministar na prijedlog Zavoda proglašava minerale i fosile zaštićenim prirodnim vrijednostima.

Uz članak 30.

Odredbama članka 30. propisuje se ustanovljenje i vođenje upisnika zaštićenih prirodnih vrijednosti.

Uz članke 31. do 34.

Odredbama ovih članaka propisuju se opće mjere zaštite prirode, te postupanje pravnih i fizičkih osoba u prirodi, korištenju njenih dobara, izgradnji objekata te primjeni sredstava za zaštitu bilja i mineralnih gnojiva. Zaštita prirode provodi se očuvanjem biološke i krajobrazne raznolikosti na način propisan ovim Zakonom, drugim propisima i međunarodnim ugovorima kojima je stranka Republika Hrvatska. Korištenje prirodnih dobara u zaštićenim područjima obavlja se sukladno ovome Zakonu i posebnim propisima ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.

Uz članke 35. do 38.

Odredbama članaka 35. – 38. uređuje se planiranje i izvođenje zahvata u prirodi. Planiranje i izvođenje zahvata u prirodi mora se obaviti na način da se izbjegnu ili na najmanju mjeru svedu oštećenja prirode.

Planirani zahvat koji može ugroziti prirodu treba proučiti te ustanoviti njegov utjecaj i prihvatljivost za prirodu sukladno ovom Zakonu i drugim propisima.

Za planirane zahvate u prirodu, koji sami ili s drugim zahvatima može imati bitan utjecaj na ekološki značajno područje ili zaštićenu prirodnu vrijednost, ocjenjuje se njegova prihvatljivost za prirodu u odnosu na ciljeve očuvanja tog ekološki značajnog područje ili zaštićene prirodne vrijednosti. Ocjenu prihvatljivosti zahvata za prirodu, utvrđuje Ministarstvo na prijedlog Državnog zavoda za zaštitu prirode. Ako je ocjenom o prihvatljivosti zahvata za prirodu planirani zahvat prihvatljiv Ministarstvo izdaje dopuštenje o dopuštenju zahvata. Tim rješenjem utvrđuju se i uvjeti zaštite prirode koji sadrže i kompenzacijske uvjete.

Rješenjem se utvrđuje moguća uplata jamčevine (pologa) radi otklanjanja mogućih posljedica utjecaja na prirodu. U slučaju propisanom Zakonom dopuštenjem se mogu odrediti i kompenzacijski uvjeti kojim će se zadovoljiti potrebe povezanosti područja koja su dio ekološke mreže.

Obveza za izradu ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu sadržana je u Smjernicama Vijeća 92/43/EEZ o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta (Habitats Directive) kojima je propisana da svaki planirani ugrožavajući zahvat u prirodu dakle unutar i izvan ugroženih staništa, podliježe ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu, uz obvezu uključivanja javnosti u procjenu utjecaja. Intencija je Smjernica da se izbjegne svaki zahvat u prirodu koji može negativno utjecati na ekološki značajno područje izuzev u slučajevima prevladavajućeg javnog interesa. Ako se zbog prevladavajućeg javnog interesa zahvat odobri utvrđuju se kompenzacijski uvjeti koji se prvenstveno odnose na uspostavu zamjenskog zaštićenog područja na nekom drugom lokalitetu.

Odredbama članka 38. propisan je postupak izdavanja uvjeta zaštite prirode kad ti uvjeti nisu sadržani u dokumentima prostornog uređenja.

Nadležna tijela dužna su izdati uvjete zaštite prirode u roku 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Uz članak 39. i 40.

Odredbama članka 39. i 40. propisuje se način nadoknađivanja oštećenja prirode nastalih zahvatima u prirodi ili korištenjem prirodnih dobara. Ako nositelj zahvata u prirodi odnosno korištenja prirodnih dobara ne otkloni štetne posljedice svog djelovanja te zbog toga nastanu oštećenja prirode na ekološki značajnim područjima, zaštićenim područjima ili drugim prirodnim vrijednostima, Ministarstvo određuje nositelju zahvata kompenzacijski uvjet koji je dužan provesti. Kompenzacijski uvjet su radnje kojima se ublažuje i nadomještava oštećenje prirode. On se može sastojati u uspostavljanju kompenzacijskog područja koje ima iste ili slične značajke oštećene prirode, uspostavljanju drugog područja za očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti ili plaćanja novčanog iznosa u vrijednosti prouzročenog oštećenja prirode.

Kompenzacijski uvjeti utvrđuju se rješenjem za zahvat u prirodi.

Uz članke 41. do 55.

Odredbama članaka 41. – 55. propisuje se opća zaštita ekoloških sustava, odnosno ostvarivanje i provođenje mjera očuvanja biološke raznolikosti u korištenju prirodnih dobara, uređenju prostora i zaštiti stanišnih tipova.

Očuvanje biološke raznolikosti šuma obavlja se sukladno ovom i drugim odgovarajućim propisima, na način da se gospodarenje šuma temelji na načelima održivog razvitka (potrajnog gospodarenja), održavanja prirodnog sastava vrsta i njihove prirodne obnove. Korištenje i gospodarenje šumama provodi se na načelima certifikacije šuma i prema posebnom propisu. Radi očuvanja biološke raznolikosti u šumama dopušteno korištenje bioloških i biotehničkih sredstava za zaštitu bilja, a pod uvjetima propisanim ovim Zakonom dopušteno je korištenje i kemijskih sredstava uz dozvolu nadležnog tijela državne uprave.

U šumama treba osigurati stalan postotak zrelih i starih stabala, osobito stabala s dupljama, koja ostaju netaknuta do kraja svog životnog vijeka, utvrđen uvjetima zaštite prirode koji su sastavni dio šumsko-gospodarskih osnova, radi očuvanja biološke raznolikosti. Prilikom dovršenoga sijeka većih šumskih površina, radi očuvanja biološke raznolikosti, gdje god je to moguće i prikladno, ostavljaju se manje neposječene površine koje se utvrđuju šumsko-gospodarskim osnovama.

Radi obogaćivanja biološke i krajobrazne raznolikosti, u gospodarenju šumama postupa se na način da se u najvećoj mjeri očuvaju šumske čistine (livade, pašnjaci i dr.) i šumski rubovi. U gospodarenju šumama treba osigurati da se produlji sječiva zrelost zavičajnih vrsta drveća, obzirom na fiziološki vijek pojedine vrste.

U dokumentima gospodarenja šumama unose se uvjeti zaštite prirode sukladno ovom Zakonu i drugim propisima.

Za šumske ekološke sustave u zaštićenim područjima donosi se program zaštite šumskih ekoloških sustava koji sadrži mjere njihove zaštite, unapređenja i praćenja stanja šume. Sastavnice programa šumskih ekoloških sustava ministar će propisati pravilnikom uz suglasnost ministra nadležnog za šumarstvo.

Program zaštite šumskih ekoloških sustava sastavni je dio plana upravljanja javnih ustanova koji upravljaju zaštićenim područjima i planova gospodarenja šumama.

Krški ekološki sustav posebno se štiti radi njegove osjetljivosti, a krš predstavlja bogatstvo globalne razine vrijednosti.

Prilikom planiranja korištenja prirodnih dobara i uređenja prostora u krškom području utvrđuju se mogući utjecaji u odnosu na slijevno područje.

Za speleološke objekte izrađuje se katastar u koji se unose inventarizacija biospeleoloških značajki, vrednovanje sa gledišta zaštite prirode, utvrđivanje stanja ugroženosti i dr. Katastar uspostavlja i vodi Državni zavod za zaštitu prirode. Speleološki objekti predstavljaju prirodne vrijednosti koje uživaju zaštitu sukladno ovome Zakonu. Zabranjeno je oštećivati, uništavati i odnositi špiljski nakit i podzemnu faunu. Korištenje speleoloških objekata u turističke svrhe obavlja se na temelju programa posjećivanja i razgledavanja.

Vode i vlažna staništa, uključujući jezera, bare i lokve veće od 0,01 ha, prirodne i doprirodne močvare veće od 0,25 ha, cretovi, te izvori i potoci s obalnim pojasom od 2 metra, predstavljaju prirodne vrijednosti i ekološki značajna područja u smislu ovoga Zakona.

Zabranjeno je graditi građevine ili gospodarski koristiti prirodna dobra oko prirodnih izvora, uz obale prirodnih i doprirodnih vodotoka i vlažnih područja, uz obale prirodnih ili umjetnih jezera ili u poplavnim ravnicama vodotoka, te uz morsku

obalu, osobito uz obale morskih uvala, osim ako to nije utvrđeno posebnim propisom ili dokumentima prostornog uređenja.

U cilju zaštite mora i podmorja nisu dopuštene aktivnosti koje ih mogu ugrožavati. Očuvanje biološke raznolikosti mora osigurava se provođenjem mjera za očuvanjem stanišnih tipova u povoljnom stanju te mjera za očuvanje divljih svojti.

Travnjacima se gospodari putem ispaše i režimom košnje prilagođenim vrsti travnjaka uz prirodu prihvatljivo korištenje sredstava za zaštitu bilja i mineralnih gnojiva.

Na oranicama se, radi očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti, treba očuvati važne rubne dijelove staništa, živice, pojedinačna stabla, skupine stabala, bare i livadne pojaseve.

Uz članak 56. do 60.

Odredbama članka 56. – 60. propisuje se način očuvanja ekološkog sustava obzirom na stanišne tipove. Stanišni tipovi se dokumentiraju kartom staništa, a njihovo stanje i ugroženost se procjenjuje i prati. Ugroženi stanišni tipovi su oni koji nisu u povoljnom stanju te im prijete nestanak. Područja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova su ekološki značajna područja u smislu ovoga Zakona. Ekološku mrežu sa sustavom ekološki značajnih područja i ekoloških koridora na prijedlog Ministarstva proglašava Vlada.

Zaštita ekološki značajnih područja osigurava se provođenjem mjera i uvjeta zaštite prirode na temelju ovoga Zakona. Nisu dopušteni zahvati i radnje koje mogu dovesti do uništenja ili neke druge znatne ili trajne štete na ekološki značajnom području. Ministarstvo može, iznimno, dopustiti moguće štetne radnje, ako se oštećenje ekološki značajnog područja može odgovarajućim mjerama kompenzirati, ili radi prevladavajućeg javnog interesa.

Pojedina ekološki značajna područja mogu se zaštititi u nekoj od kategorija zaštićenih prirodnih vrijednosti.

Međunarodno ekološki značajno područje je ono područje koje je na temelju međunarodnih standarda značajno za očuvanje i postizanje povoljnog stanja vrsta, njihovih staništa i stanišnih tipova u Europi. Ova ekološki značajna područja utvrđuje Vlada uredbom te propisuje zaštitu određenim režimom zaštite sukladno ovom Zakonu.

Na međunarodno ekološki značajnom području nisu dopuštene radnje koje mogu dovesti do njegova uništenja ili neke druge znatne ili trajne štete.

Uz članak 61.

Očuvanje ugroženih divljih svojti, zavičajnih udomaćenih svojti i ugroženih staničnih tipova podupire se novčanim poticajima i nadoknadama, te povoljnim kreditiranjem zaštitnih radnji. Novčani poticaji i druge poticajne mjere namijenjeni su zaštiti i očuvanju biološke i krajobrazne raznolikosti. Novčani poticaj i naknade utvrđuje se posebnim propisima.

Uz članke 62. do 64.

Člankom 62. propisuje se da se genetski materijal koristi sukladno ovome Zakonu i posebnim propisima. Uzimanje genetskog materijala iz prirode radi korištenja ne smije ugrožavati opstanak ekološkog sustava ili populaciju vrsta u njihovim staništima.

Člankom 63. osigurava se pristup genetskim izvorima svima pod jednakim uvjetima na način propisan ovim Zakonom ili posebnim propisima, te propisuje da se rezultati istraživanja i razvoja proizašli iz korištenja genetskih izvora koriste na pravičan način sukladno posebnim propisima, kao i da nitko ne može postati vlasnik genetskog materijala stvorenog na temelju genetskog materijala divljih svojti.

Člankom 64. propisano je da se u genskim bankama čuvaju biološki materijali, nadzirane ili uzgajane populacije ili dijelovi životinja, gljiva ili biljaka, posebno sjeme, spore, spolne stanice i drugi biološki materijali, kojima se upravlja za namjene očuvanja vrsta odnosno njihovih genetskih bogatstava. Uvjete za rad genskih banaka propisuje čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za znanost, uz suglasnost središnjeg tijela državne uprave nadležnog za zaštitu prirode. Genskim bankama upravljaju pravne ili fizičke osobe ovlaštene na temelju ovoga Zakona ili posebnog propisa. Ovlaštenje za upravljanje genskim bankama izdaje čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za znanost, uz suglasnost središnjeg tijela državne uprave nadležnog za zaštitu prirode.

Uz članke 65. do 68.

Odredbama članka 65. - 68. uređuju se pitanja u svezi obveznog obavljanja inventarizacije svih sastavnica biološke i krajobrazne raznolikosti (biološke svojte, stanišni tipovi i tipovi krajobraza), kartiranje ugroženih svojti i tipova te njihovo ažuriranje.

Državni zavod za zaštitu prirode prati stanje očuvanosti prirode, te ustrojava jedinstveni informacijski sustav zaštite prirode prema međunarodno prihvaćenim standardima i obvezama.

Republike Hrvatska potiče i promiče znanstvena istraživanja u području zaštite prirode.

Za znanstvena istraživanja zaštićenih područja i drugih zaštićenih vrijednosti potrebno je ishoditi dopuštenje Ministarstva. Pravne i fizičke osobe koje su obavile istraživanja dužne su izvijestiti Ministarstvo o rezultatima istraživanja u roku od 30 dana od dana završetka istraživanja.

Državni zavod za zaštitu prirode dužan je prikupljati, obrađivati i objedinjavati podatke o stanju prirode i njenoj zaštiti, te izrađivati izvješća i voditi baze podataka u sklopu informacijskog sustava zaštite prirode.

Uz članak 69. do 71.

Organizacija prostora, mjere korištenja, uređenja i zaštite u nacionalnom parku i parku prirode utvrđuje se na temelju stručne podloge koju izrađuje Zavod, prostornim planom područja posebnih obilježja. Prostorni plan nacionalnog parka i parka prirode donosi Sabor.

Dokumentima prostornog uređenja utvrđuju se i mjere zaštite zaštićenih prirodnih vrijednosti, kojima se može zabraniti ili ograničiti izvođenje određenih zahvata u prostoru. Mjere zaštite sastavni su dio i planova upravljanja zaštićenih dijelova prirode.

Upravljanje strogim rezervatom, nacionalnim parkom, parkom prirode, posebnim rezervatom i značajnim krajobrazom koji se prostire na području dvije ili više županija, provodi se na temelju plana upravljanja koji se donosi za desetogodišnje razdoblje.

Uz članak 72. do 79.

Odredbama članka 72. – 79. uređuju se pitanja u svezi upravljanja zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima, te druga pitanja od značenja za provođenje upravljanja, radom javnih ustanova te organiziranje stručnih poslova u ustanovama koje upravljaju zaštićenim dijelovima prirode.

Zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima upravljaju javne ustanove. Djelatnost javnih ustanova u upravljanju zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima propisana je Zakonom.

Upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima obavlja se temeljem Zakona, provedbenih propisa i plana upravljanja. Neposredni nadzor u svim zaštićenim dijelovima prirode obavljaju nadzornici, a po posebnom ovlaštenju i čuvari prirode.

Uz članak 80.

Odredbama članka 80. uređeno je upravljanje strogim rezervatima, posebnim rezervatima, nacionalnim parkom, parkom prirode, regionalnim parkom i zaštićenim krajobrazom. Upravljanje se provodi na temelju plana upravljanja.

Uz članak 81.

Odredbama članka 81. propisan je sadržaj plana upravljanja.

Uz članak 82.

Odredbama članka 82. propisano je upravljanje speleološkim objektima koji se nalaze na zaštićenom području ili izvan tog područja.

Uz članke 83. do 84.

Odredbama članka 83. – 84. uređuju se pitanja u svezi zaštite krajobraza. Korištenjem prirodnih dobara i uređenjem prostora treba očuvati prirodno i doprirodno stanje krajobraza, a gdje je to potrebno i prikladno ponovno ga uspostaviti.

Korištenjem prirodnih dobara i uređenjem prostora treba osigurati održavanje bioloških, geoloških i kulturnih vrijednosti koje određuju značaj i estetski doživljaj krajobraza, te onih vrijednosti koje su važne za očuvanje biološke raznolikosti. Zahvate u prostoru treba planirati i izvoditi na način da se u najvećoj mjeri očuvaju značajke krajobraza i krajobrazne raznolikosti te jedinstvena obilježja krajobraza.

Krajobrazne tipove izrazitih, prepoznatljivih i jedinstvenih obilježja, koji izražavaju raznolikost kulturne i prirodne baštine i osobito vrijedni krajobrasi kao zaštićene prirodne vrijednosti, utvrđuje Ministarstvo na prijedlog Državnog zavoda za zaštitu prirode uz sudjelovanje javnosti, nadležnog ureda državne uprave u županiji i Gradu Zagrebu, tijela jedinica lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave te drugih pravnih i fizičkih osoba koji imaju interes u utvrđivanju vrijednosti krajobraza.

Uz članak 85. do 93.

Odredbama članka 85. – 93. utvrđuju se opće mjere zaštite divljih svojti. Divlje vrste i podvrste biljaka, gljiva i životinja, odnosno divlje svojte čine živi i mrtvi primjerci samoniklih biljaka i gljiva i slobodnoživućih životinja, te njihovi uzgojeni

primjerci; njihovi razvojni oblici (jaja, ličinke, kukuljice, sjemenke, plodovi, miceliji i dr.); njihovi lako raspoznatljivi dijelovi; i od njih dobiveni lako raspoznatljivi proizvodi. Zabranjeno je brojnost populacija divljih svojti smanjiti, uništavati njihova staništa ili mijenjati njihove životne uvjete u mjeri u kojoj je svojta ugrožena. Zabranjeno je bez valjana razloga namjerno uznemiravati divlje životinje ili ih hvatati, ozljeđivati ili ubijati, namjerno uklanjati divlje biljke i gljive iz njihovih staništa, smanjivati njihove populacije ili ih uništavati te namjerno oštećivati ili uništavati njihova staništa. Prilikom izvođenja zahvata u prirodi i korištenja prirodnih dobara kojima se zadire u staništa primjenjuju se načini, metode i tehnička sredstva koja pridonose očuvanju dobrog stanja vrsta.

Javne ceste i druge prometnice koje prelaze preko poznatih migracijskih puteva divljih životinja grade se na način da se osigura sigurno prelaženje divljih životinja na odgovarajućim prostornim razmacima, a izgrađeni prijelazi uživaju zaštitu kao prirodna vrijednost.

Održivim gospodarenjem divljim svojtima osigurava se uvažavanje značajki ekološkog sustava i biogeografskih značajki vrste i populacije, koje postaju sastavnice planova gospodarenja.

Za sakupljanje biljaka, gljiva i njihovih dijelova, te hvatanje ili ubijanje životinja u svrhu prerade, trgovine ili drugog prometa potrebno je ishoditi dopuštenje Ministarstva.

Zabranjeno je uvođenje (introdukcija) divljih svojti u prirodu na područje Republike Hrvatske osim ako je znanstveno utemeljena i prihvatljiva s gledišta zaštite prirode. Ponovno uvođenje (reintrodukcija) nestalih divljih svojti u prirodu na području Republike Hrvatske može se obavljati samo uz dopuštenje Ministarstva. Ponovno uvođenje nestalih divljih svojti na otoke također se može obavljati samo uz dopuštenje Ministarstva.

Kod podnošenja zahtjev za dopuštenje introdukcije ili reintrodukcije izrađuju se studije o procjeni rizika na prirodu.

Uz članak 94.

Odredbama članka 94. dopušta se korištenje zaštićenih divljih svojti na način i u količini da se njihove populacije na državnoj ili lokalnoj razini ne dovedu u opasnost. Ministar i ministar nadležan za poslove poljoprivrede, šumarstva, lovstva i ribarstva, svaki u svom djelokrugu, propisuju mjere zaštite zaštićenih divljih svojti, uz prethodnu suglasnost ministra.

Ministarstvo vodi evidenciju o načinu i količini korištenja zaštićenih divljih svojti radi utvrđivanja stanja populacije.

Uz članak 95.

Odredbama članka 95. propisano je da se populacija lovnih i ribolovnih svojti iskorištava i štiti prema odredbama ovoga Zakona i posebnih propisa.

Ovim Zakonom uvodi se zabrana uporabe svih sredstava za hvatanje i ubijanje zaštićenih životinja te uporaba svih sredstava koja mogu prouzročiti lokalno nestajanje ili ozbiljno uznemiravanje populacije tih vrsta, a posebno sredstva zabranjena međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka

Uz članak 96.

Odredbama članka 96. propisano je da će Ministarstvo propisati naredbom mjere zaštite za strogo zaštićene divlje svojte i mjere zaštite njihovih staništa.

Uz članak 97. do 98.

Odredbama članka 97. i 98. zabranjuje se namjerno branje, sakupljanje, sječa ili iskopavanje samoniklih strogo zaštićenih biljaka i gljiva, kao i njihova trgovina. Strogo zaštićene životinje zabranjeno je namjerno hvatati, držati, ubijati, oštećivati ili uništavati njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla te područja njihova razmnožavanja ili odmaranja i dr. Strogo zaštićene biljke, gljive i životinje ne smiju se uvoziti niti izvoziti. Odredbama ovoga Zakona propisane su zabrane i ograničenja koja se odnose na strogo zaštićene svojte.

Uz članak 99.

Odredbama članka 99. propisuje se da se pojedini primjerci strogo zaštićenih divljih životinjskih svojti mogu držati u zatočeništvu, uzgajati, prodavati i kupovati na temelju dopuštenja Ministarstva.

Uz članak 100.

Odredbama članka 100. propisano je da je za istraživanje strogo zaštićenih svojti potrebno ishoditi dopuštenje a način propisan ovim Zakonom, a rezultati istraživanja dostavljaju se Ministarstvu i Zavodu u roku trideset dana po obavljenom istraživanju.

Uz članak 101. do 103.

Odredbama članka 101. – 103. propisuje se zaštita životinja, gljiva i biljaka koje su zaštićene temeljem ovog Zakona i međunarodnih ugovora, posebno unos, iznos, izvoz, uvoz, unos s mora i/ili provoz te radi toga izdavanje odgovarajućeg dopuštenja Ministarstva.

Uz članak 104. do 108.

Odredbama članka 104. – 108. propisuje se način držanja, uzgoj i trgovina divljim svojtima. Zabranjeno je životinje divljih svojti držati u zatočeništvu u neprikladnim uvjetima i bez odgovarajuće skrbi. Za držanje životinja zavičajnih ili stranih divljih svojti u zatočeništvu s namjerom prikazivanja javnosti u zoološkim vrtovima, akvarijima, terarijima ili sličnim prostorima potrebno je, kao i za uzgajanje životinja zavičajnih ili stranih divljih svojti, ishoditi dopuštenje Ministarstva.

Ovlaštena pravna i fizička osoba može obavljati prodaju i razmjenu životinja i biljaka sukladno uvjetima propisanim ovim Zakonom.

Uz članak 109. do 111.

Odredbama članka 109. – 111. propisuju se opće mjere zaštite minerala, fosila i sigovina, utvrđuju se uvjeti za zaštitu minerala, fosila i sigovina te njihovo korištenje. Fosili su sačuvane cjeline, dijelovi ili tragovi izumrlih organizama i njihovih životnih aktivnosti (ihnofosili). Minerali (prirodni) su samородni homogeni kemijski elementi ili spojevi u vidu kristalizirane ili amorfnе tvari, određene strukture, oblika i sastava. U smislu ovoga Zakona mineralne sirovine nisu minerali.

Minerali, fosili i sigovine koji su značajni radi svoje rijetkosti, izuzetne veličine ili izgleda ili izvanrednog znanstvenog značaja predstavljaju zaštićene prirodne

vrijednosti. Minerale, fosile i sigovine koje predstavljaju zaštićene prirodne vrijednosti propisuje ministar. Zabranjeno je uzimati iz prirode minerale, fosile i sigovine koji su proglašeni zaštićenim prirodnim vrijednostima.

Pronalazak minerala, fosila i sigovina nalaznik je dužan prijaviti Ministarstvu u propisanom roku, te poduzeti nužne mjere zaštite od uništenja, oštećivanja i krađe.

Uz članak 112. do 113.

Odredbama članka 112. i 113. uređuju se pitanja u svezi prava prvokupa na zaštićenim dijelovima prirode.

Ovim Zakonom propisuje se da nekretnine na svim zaštićenim područjima podliježu zabranama i ograničenjima utvrđenim ovim Zakonom.

Postupak u svezi prodaje nekretnina u zaštićenom području u cijelosti je uređen Zakonom.

Vlasništvo na nekretninama u zaštićenim područjima može se stjecati pod uvjetima propisanim ovim Zakonom i posebnim propisom.

Nositelji prava vlasništva na nekretninama u strogom rezervatu, nacionalnom parku, posebnom rezervatu, parku prirode, regionalnom parku, spomeniku prirode, značajnom krajobrazu, park šumi i spomeniku parkovne arhitekture ne mogu biti strane pravne i fizičke osobe, osim ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno.

Uz članak 114. do 115.

Odredbama navedenih članaka propisuje se da se vlasnička ili druga stvarna prava na nekretninama mogu oduzeti ili ograničiti u javnu korist, kada je to potrebno radi djelotvornije zaštite.

Postupak izvlaštenja i ograničenja vlasničkog prava provodi se sukladno ovom i posebnom zakonu.

Ako se zaštitom vrijednog prirodnog područja onemogućiti upotrebljavati nekretninu za djelatnost za koju je upotrebljavana, Republika Hrvatska odnosno županija ili Grad Zagreb, dužni su otkupiti tu nekretninu pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.

Uz članak 116. do 121.

Odredbama članka 116. - 119. propisuje se postupak ostvarivanja prava na naknadu štete fizičkih ili pravnih osoba radi ograničenja kojima su podvrgnuti primjenom ovoga Zakona. Zakonom se propisuje i ostvarivanje naknade štete koju nanese strogo zaštićene svojte, te uvjeti koje mora ispunjavati oštećenik da bi ostvario pravo na naknadu štete.

Republika Hrvatska ne odgovara za štetu koju prouzroče divlje svojte osim u slučajevima određenim zakonom.

Odredbama ovoga Zakona propisane su radnje koje je dužna provesti fizička ili pravna osoba radi sprječavanja moguće štete od zaštićenih životinjskih vrsta.

Fizičke i pravne osobe dužne su nadoknaditi štetu koju prouzroče povredama ovoga zakona.

Ostvarena sredstva naplatom naknade štete prihod su državnog proračuna.

Iznos štete utvrđuje se prema cjeniku kojeg donosi ministar.

Uz članak 122. do 126.

Odredbama ovih članaka propisuje se način uređenja prostora i korištenja prirodnih dobara.

Uređenje prostora i korištenje prirodnih dobara planira se i provodi u skladu s potrebama očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti, obzirom na tip krajobraza, tip ekološkog sustava, raznolikost vrsta i staništa te geološke vrijednosti. Priroda se mora koristiti održivo, a zabranjeno je korištenje prirodnih dobara kojima se oštećuje tlo, geomorfološke vrijednosti, osiromašuje biljni, gljivlji i životinjski svijet, smanjuju biološke i krajobrazne raznolikosti, onečišćuje voda i ugrožava njezina iskoristivost te onečišćuje zrak iznad dopuštene razine.

Pri planiranju uređenja prostora i korištenja prirodnih dobara utvrđuju se uvjeti zaštite prirode koje se temelje na odredbama ovoga Zakona i na temelju njega donesenih propisa.

Dokumenti prostornog uređenja (Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske i prostorni planovi županija, prostorni plan Grada Zagreba i prostorni planovi područja posebnih obilježja koji se odnose na zaštićene prirodne vrijednosti, gradova i općina, urbanistički planovi) te planovi korištenja prirodnih dobara sadrže mjere i uvjete zaštite prirode.

Mjere zaštite prirode u planovima gospodarenja prirodnim dobrima temelje se na dokumentaciji i drugim podacima koje izdaje Ministarstvo na zahtjev nositelja izrade planova gospodarenja.

Uvjeti zaštite prirode utvrđuju se na temelju stručnih podloga koje izrađuje Državni zavod za zaštitu prirode i propisa donesenih na temelju predloženoga Zakona.

Planove gospodarenja prirodnim dobrima u zaštićenim područjima vlasnici ili ovlaštenici prava donose uz prethodnu suglasnost Ministarstva.

Prostorni planovi koji obuhvaćaju zaštićena područja, osim za nacionalne parkove i parkove prirode za koja zaštićena područja prostorne planove donose se uz prethodnu suglasnost Ministarstva.

Ako je u korištenju priroda ugrožena, ministar može korištenje ograničiti ili privremeno obustaviti.

Uz članak 127. do 133.

Odredbama članka 127. – 133. uređuju se pitanja u svezi korištenja zaštićenih prirodnih vrijednosti odnosno zaštićenih područja.

Na zaštićenom području i drugoj zaštićenoj prirodnoj vrijednosti dopušteni su oni zahvati radnje koje ih ne oštećuju i ne mijenjaju svojstva zbog kojih je proglašena zaštita.

Za zahvate i radnje na zaštićenom području za koje prema posebnom propisu nije potrebno ishoditi građevnu dozvolu, odnosno provesti postupak ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu izdaje se dopuštenje.

Za zahvate i radnje koji se provode na temelju gospodarenja u šumarstvu, lovstvu, ribarstvu, vodnom gospodarstvu i rudarstvu, nije potrebno ishoditi dopuštenje ako planovi gospodarenja sadrže uvjete zaštite prirode. Ako članovi gospodarenja ne sadrže uvjete zaštite prirode, planovi gospodarenja mogu se provoditi samo ako se ishodi dopuštenje Ministarstva. Dopuštenje sadrži uvjete zaštite prirode.

Odredbama ovoga Zakona osiguravaju se uvjeti posjećivanja i razgledavanja zaštićenih područja i drugih zaštićenih prirodnih vrijednosti svima pod jednakim uvjetima. Uvjete i način posjećivanja i razgledavanja propisuje ministar pravilnikom.

Vlasnik i nositelj prava na određenoj zaštićenoj prirodnoj vrijednosti dužan je dopustiti pristup u tu prirodnu vrijednost uz mogućnost ostvarenja naknade za ograničenja kojima je podvrgnut. Vlasnik je nositelj prava također ima pravo na naknadu u slučaju kad mu je ostvarivanje njegovih prava ograničeno. Visina naknade utvrđuje se sporazumno, a u slučaju spora o visini te naknade odlučuje sud.

Odgovarajuće pravo na naknadu za ograničenja kojima je podvrgnut ima vlasnik i nositelj prava ako mu je na određeni način ili u određene svrhe ograničeno ili zabranjeno obavljanje djelatnosti.

Skrb o zaštićenoj prirodnoj vrijednosti ili skrb o zaštićenoj prirodnoj vrijednosti na zaštićenom području može se povjeriti vlasniku ili nositelju prava, kao i drugoj osobi pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.

Uz članak 134. – 147.

Na zaštićenim područjima i speleološkim objektima može se dodijeliti koncesija za obavljanje gospodarske i druge djelatnosti na način i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom i posebnim propisom.

Na pitanja davanja koncesija koja nisu uređena ovim Zakonom primjenjuju se posebni propisi.

Koncesije se ne mogu davati za stroge rezervate, a u nacionalnim parkovima, posebnim rezervatima i spomenicima prirode mogu se davati pod uvjetima propisanim ovim Zakonom. U odluci o dodjeli koncesije i ugovor o koncesiji unose se uvjeti zaštite prirode. Koncesije za nacionalne parkove i posebne rezervate, parkove prirode ako posebnim zakonom nije drugačije određeno, te za speleološke objekte daje Ministarstvo. Za ostala zaštićena područja odluku o dodjeli koncesije donosi nadležno tijelo županije ili Grada Zagreba uz prethodnu suglasnost Ministarstva.

Koncesije na pomorskom dobru u nacionalnom parku može se dodijeliti samo za privezišta, a u posebnom rezervatu može se dodijeliti samo za privezišta i marikulturu.

Javna ustanova za korištenje prirodnih dobara u zaštićenom području kojim upravlja ne mora imati koncesiju.

Vlada može svojom odlukom odrediti pojedina zaštićena područja ili pojedine zaštićene prirodne vrijednosti u vlasništvu Republike Hrvatske, ili pomorsko dobro na kojima se ne može dati koncesija.

Odredbama ovoga Zakona propisuju se prava i obveze korisnika koncesije, prestanak koncesije, uvjeti za raskidanje ugovora o koncesiji te posljedice koje nastaju ako se koncesionar ne pridržava uvjeta zaštite prirode. Ugovorom o koncesiji moraju se osigurati jamstva za ostvarivanje zaštite prirode.

Koncesija na zaštićenom području ili speleološkom objektu daje se sukladno ovom Zakonu na rok od četiri do trideset godina.

Javna ustanova koja upravlja zaštićenim područjem može dati koncesijsko odobrenje za obavljanje dopuštenih djelatnosti, odnosno korištenje prirodnih dobara na području kojim upravlja na način i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom, osim na pomorskom dobru i kada je to uređeno posebnim propisom.

Odluka o koncesijskom odobrenju daje se na temelju javnog prikupljanja ponuda ili na zahtjev.

Vlada može svojom odlukom odrediti pojedine dijelove pomorskog dobra za koje se ne može dati koncesijsko odobrenje propisano posebnim zakonom.

Uz članak 148. do 150.

Za istraživanje nalazišta minerala, fosila i sigovina potrebno je ishoditi dopuštenje Ministarstva na način i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom. Način

korištenja minerala i fosila koji su zaštićeni propisuje se ovim Zakonom. Pri uzimanju minerala i fosila iz prirode zabranjeno je koristiti strojeve, eksploziv, potisne plinove ili druga kemijska sredstva osim uz dopuštenje Ministarstva u slučaju kada se provode znanstvena istraživanja, ili u obrazovne svrhe.

Za izvoz minerala i fosila potrebno je ishoditi dopuštenje. Izvoz minerala, sigovina i fosila koji su proglašeni prirodnim vrijednostima nije dopušten osim radi znanstvenog istraživanja, obrazovanja i izlaganja.

Uz članak 151. – 153.

Odredbama članka 151. - 153. utvrđuju se dokumenti zaštite prirode. To su: Nacionalna strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske, koju donosi Sabor, i programi zaštite prirode koje donose županijske skupštine, odnosno Gradska skupština Grada Zagreba, svatko za svoje područje.

Smjernice utvrđene Strategijom primjenjuju se u izradi dokumenata prostornog uređenja i planova gospodarenja prirodnim dobrima.

Svaki pet godina obavlja se analiza ciljeva i smjernica utvrđenih Strategijom, kao analiza provedbe akcijskih planova, te se po potrebi obavlja revizija Strategije.

Zakonom se propisuje cjelovit sadržaj i ciljevi Strategije, te način podnošenja izvješća o stanju zaštite prirode.

Uz članak 154. – 155.

Odredbama članka 154. i 155. propisuje se obavljanje upravnih i stručnih poslova iz djelokruga Ministarstva, ureda državne uprave za zaštitu prirode u županiji i Gradu Zagrebu, te jedinica lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave u poslovima zaštite prirode.

Na upravne akte koje donosi Ministarstvo žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor u roku od 30 dana od dana dostavljanja rješenja, a na rješenja koja donose uredi državne uprave u županijama i Gradu Zagrebu nadležni za poslove zaštite prirode žalba se može izjaviti Ministarstvu u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja.

Uz članak 156. – 162.

Odredbama članka 156. - 162. propisuju se stručni poslovi koje obavlja Državni zavod za zaštitu prirode. Zavod je javna ustanova koja svoju djelatnost obavlja kao javna služba.

Državni zavod za zaštitu prirode obavlja svoje poslove u skladu sa Zakonom te godišnjim i višegodišnjim programom rada koji se donose uz suglasnost Ministarstva.

Zavod podnosi izvješće Ministarstvu i Vladi o ostvarivanju godišnjeg i višegodišnjeg programa rada.

Zakonom se propisuju i tijela Zavoda (Upravno vijeće, ravnatelj i stručni voditelj Zavoda), njihova ovlaštenja te način njihova imenovanja i razrješenja.

Sredstva za djelatnost Zavoda propisanu ovim Zakonom osiguravaju se u državnom proračunu i iz drugih izvora u skladu sa zakonom.

Županije i Grad Zagreb mogu za obavljanje stručnih poslova u području zaštite prirode osnivati zavode za zaštitu prirode za svoje područje, na čiji se djelokrug odgovarajuće primjenjuju odredbe ovoga Zakona o djelatnosti Zavoda.

Stručne poslove zaštite prirode obavljaju i javne ustanove koje upravljaju zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima sukladno ovom Zakonu, aktu o osnivanju i statutu.

Uz članak 163. – 166.

Odredbama članka 163. - 166. uređuju se pitanja u svezi obavješćivanja javnosti, koja se odnose na zaštitu prirode, a posebno pitanja u svezi sudjelovanja javnosti u odlučivanju kod proglašenja pojedinih zaštićenih prirodnih područja.

Informacije moraju biti pravodobne i istinite. Svaka osoba koja smatra da je njezin zahtjev za informacijom zanemaren ili neopravdano odbijen, bilo djelomično bilo u cijelosti, ima pravo na odgovarajuću zaštitu svoga prava pred sudbenim i drugim nadležnim tijelima.

Uz članak 167.

Odredbama članka 167. propisuje se način čuvanja i korištenja podataka o sastavnicama biološke i krajobrazne raznolikosti. Podatke prikuplja i čuva Zavod i Ministarstvo.

Uz članak 168.

Odredbama ovoga članka propisuje se utvrđivanje znaka zaštite prirode. Izgled znaka, postupak i uvjete za njegovo korištenje propisuje ministar.

Uz članak 169. i 170.

Odredbama članka 169. i 170. propisuju se da će tijelo državne uprave nadležno za obrazovanje, osigurati uvjete za provedbu obrazovanja o zaštiti prirode, kao i obveza informiranja javnosti o zaštiti prirode i njenom očuvanja putem medija i na drugi način.

Danom zaštite prirode utvrđuje se 22. svibnja, međunarodni dan zaštite prirode, kada se organiziraju odgovarajuće poticajne i promidžbene aktivnosti.

Uz članak 171.

Odredbama ovoga članka utvrđuju se priznanja i nagrade koje se mogu dodijeliti za postignuća na području zaštite prirode.

Priznanje i nagrade dodjeljuje Ministarstvo, a postupak, način i uvjete za dodjelu priznanja i nagrada propisuje ministar.

Uz članak 172.

Odredbama članka 172. utvrđuju se izvori sredstava za financiranje zaštite prirode i programi zaštite prirode koji se financiraju iz državnog proračuna, kao i iz proračuna jedinica lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave, i iz drugih propisanih izvora.

Uz članke 173. - 192.

Prema odredbama članka 173. upravni nadzor nad primjenom odredaba ovoga Zakona i propisa donesenih na temelju ovoga Zakona obavlja Ministarstvo.

Odredbama članaka 174. - 176. uređena su pitanja u svezi provođenja neposrednog nadzora u zaštićenim dijelovima prirode i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima koje provode neposredno glavni nadzornici, nadzornici i čuvari prirode ako su na to posebno ovlašteni. Čuvari prirode obavljaju poslove planiranja, organiziranja i izvođenja poučnih šetnji, provode ekološku edukaciju, poslove nadzora na temelju ovlaštenja, kao i druge poslove propisane Zakonom i uredbom Vlade.

Čuvari prirode mogu obavljati poslove nadzornika ako polože stručni ispit u roku od godine dana od dana kada su ovlašteni za obavljanje tih poslova.

Djelokrug poslova i ovlaštenja nadzornika propisan je Zakonom, a njegovo postupanje se pobliže uređuje pravilnikom o unutarnjem redu i drugim aktom javne ustanove. Uvođenjem nadzornika u sve zaštićene dijelove prirode osiguravaju se pretpostavke za provođenje djelatnog nadzora zaštićenih dijelova prirode koje proglašava predstavničko tijelo županije ili Grada Zagreba, što važećim Zakonom nije predviđeno zbog čega su ti prirodno vrijedni prostori bili faktički bez neposrednog nadzora. Djelokrug i ovlaštenja glavnog nadzornika i nadzornika propisani su Zakonom.

Glavni nadzornik i nadzornici mogu globom naplatiti iznos od 500,00 kuna fizičkoj osobi, a pravnoj osobi 10.000,00 kuna.

Neposrednu zaštitu i poslove čuvanja i promicanja zaštićenog područja obavljaju i čuvari prirode. U sklopu svojih Zakonom utvrđenih ovlaštenja čuvari prirode planiraju, organiziraju, izvode poučne šetnje zaštićenim područjem, obavljaju ekološke poduke, skrbe o sigurnosti posjetitelja, obavljaju poslove motrenja i praćenja stanja prirode, surađuju s voditeljima istraživačkih i drugih projekata na zaštićenom području, nadziru obavljanje dopuštenih djelatnosti i radnji u zaštićenom području te surađuju s vlasnicima i ovlaštenicima prava u zaštićenom području, skrbe o održavanju infrastrukturnih objekata u zaštićenom području, a po posebnom ovlaštenju obavljaju i poslove nadzornika pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.

Odredbama članaka 177. - 192. uređen je postupak inspekcijskog nadzora nad primjenom ovoga Zakona i na temelju njega donesenih propisa.

Inspekcijski nadzor provode viši inspektori i inspektori zaštite prirode Ministarstva.

Poslovi inspekcije zaštite prirode mogu obavljati i drugi službenici Ministarstva na temelju posebnog ovlaštenja ministra.

Uvjeti za inspektora i višeg inspektora zaštite prirode propisani su Zakonom.

Ako inspektor utvrdi ili sazna za povredu propisa čiju je primjenu ovlašten nadzirati, dužan je provesti postupak i poduzeti mjere propisane ovim Zakonom.

Protiv rješenja i zaključka kojim se okončava postupak ili izriče upravna mjera inspektora ne može se izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Žalba protiv rješenja odnosno zaključka ne odgađa njegovo izvršenje.

O činjenicama utvrđenim u inspekcijskom postupku, odnosno o poduzetim mjerama inspektor je dužan obavijestiti podnositelja prijave.

Ako inspektor utvrdi da nisu povrijeđeni propisi čiju je primjenu ovlašten nadzirati, donijet će zaključak o obustavi inspekcijskog postupka.

Prava i obveze inspektora u provedbi inspekcijskog nadzora propisane su odredbama članka 180. – 192. ovoga Zakona.

Ako inspektor u obavljanju inspekcijskog nadzora utvrdi da je počinjen prekršaj propisan ovim Zakonom, dužan je izdati prekršajni nalog prema posebnom zakonu, odnosno poduzeti radnje potrebne za pokretanje prekršajnog postupka.

Ako inspektor utvrdi povredu odredbe zakona ili drugih propisa nad primjenom kojih nadzor obavlja druga inspekcija odnosno drugo tijelo državne uprave, izvijestit će bez odgađanja nadležnu inspekciju odnosno nadležno tijelo.

Radi sprječavanja nastanka neotklonjivih šteta na zaštićenoj privrednoj vrijednosti, biološkoj i krajobraznoj raznolikosti, inspektor može narediti hitne mjere zaštite te rješenje donijeti usmeno. Ovakvo rješenje može donijeti i radi otklanjanja neposredne opasnosti za život i zdravlje ljudi te imovinu.

Uz članak 193. – 198.

Odredbama članka 193. - 198. propisane su prekršajne odredbe, odnosno novčane kazne za pravne i fizičke osobe radi povrede odredaba ovoga Zakona. Novčane kazne za zahvate i radnje koja može dovesti do uništenja ili neke druge znatne ili trajne štete na ekološki značajnom području, za zahvate i radnje koje mogu dovesti do uništenja ili neke druge znatne ili trajne štete na međunarodnom ekološki značajnom području, za radnje čija je posljedica istrjebljenje zavičajnih divljih svojti.

Za ostale prekršaje propisane ovoga Zakona predviđena je novčana kazna u maksimalnom iznosu do 200.000,00 kuna.

Za odgovorne osobe i pravnim osobama propisana je novčana kazna od 7.000,00 do 70.000,00 kuna.

Za blaže prekršaje fizičkih osoba propisana je novčana kazna u visini od 1.000,00 kuna.

Uz članak 199. – 206.

- Prijelaznim i završnim odredbama uređuju se pitanja u svezi donošenja provedbenih propisa, rada Državnog zavoda za zaštitu prirode, usklađivanju ustrojstva i djelatnosti javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima, utvrđuju se rokovi za osnivanje javnih ustanova koje još nisu osnovane, te rokovi za usuglašavanje šumsko-gospodarskih, lovno-gospodarskih osnova i drugih planova gospodarenja prirodnim dobrima.

- Prijelaznim odredbama propisuje se da danom stupanja na snagu Zakona, zaštitu i upravljanje Arboretumom Trsteno dužna je provoditi Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti sukladno Zakonu o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti.

- Prijelaznim odredbama utvrđuje se da Državni zavod za zaštitu prirode nastavlja s radom prema ovom Zakonu kao javna ustanova, te da je dužan u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona uskladiti svoje ustrojstvo i djelatnost.

- Međunarodna ekološka značajna područja utvrdit će se do dana pristupa Republike Hrvatske Europskoj uniji.

- Prijelaznim i završnim odredbama utvrđuju se i pitanja:

- Vlada i ministar će se u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona donijeti propise za koje su ovlašteni ovim Zakonom.

- Do stupanja na snagu provedbenih propisa utvrđenih ovim Zakonom ostaju na snazi provedbeni propisi u području zaštite prirode koji su na snazi do dana stupanja na snagu ovoga Zakona i/ili doneseni na temelju Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 162/03) u dijelu u kojem njihove odredbe nisu u suprotnosti s odredbama ovoga Zakona.

- Mjere zaštite koje su donijela poglavarstva županija i poglavarstvo Grada Zagreba za zaštićene dijelove prirode na svom području, temeljem odredbi Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine", br. 162/03), ostaju na snazi do donošenja provedbenih propisa o mjerama zaštite tih zaštićenih prirodnih vrijednosti sukladno ovom Zakonu, u dijelu u kojem nisu u suprotnosti s odredbama ovoga Zakona.

- Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 162/03).

- Postupci započeti prema odredbama Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine", broj 162/03) dovršit će se po odredbama ovoga Zakona.

- Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Narodnim novinama".

IV. SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Provođenje ovoga Zakona neće zahtijevati osiguranje dodatnih sredstava u Državnom proračunu, budući da su sredstava već osigurana u okviru provedbe važećeg Zakona o zaštiti prirode u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2005. godinu.

V. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA KOJA SE PREDLAŽU OVIM KONAČNIM PRIJEDLOGOM U ODNOSU NA ONA IZ PRIJEDLOGA ZAKONA TE RAZLOZI ZBOG KOJIH SU RAZLIKE NASTALE

Sve primjedbe i prijedlozi na prijedlog Zakona o zaštiti prirode koje je usvojio Hrvatski sabor pozorno su razmotrene i većim dijelom unesene u tekst Konačnog prijedloga Zakona. Slijedom toga u ovaj Konačni prijedlog unesene su sljedeće promjene:

- prihvaćene su primjedbe koje se odnose na članak 7. u kojem su uređeni pojmovi, tako da su upotpunjene definicije pojmova- endem, krš, minerali, stupica, sigovine, s time da su iz pojmovnika izbrisani pojmovi koji su već definirani u međunarodnim konvencijama;

- prihvaćena je prijedlog da se u članku 8. stavku 1. točki 3. unese sigovine kao zaštićene prirodne vrijednosti;

- prihvaćena je primjedba na članak 18. stavak 1. te je iz teksta izbrisana riječ «veću» tako da se za spomenik parkovne arhitekture ne traži da ima veću estetsku, stilsku i drugu vrijednost;

- prihvaćen je prijedlog da se u članku 19. te u drugim člancima gdje se spominju međunarodni ugovori (čl. 27., 60., 95., 113. i 157.) precizira primjena međunarodnih ugovora od trenutka njihova stupanja na snagu za Republiku Hrvatsku;

- prihvaćen je prijedlog da se u članku 20. unese riječ sigovine tako da se tom odredbom uređuju zaštićeni minerali, sigovine i fosili;

- usvojena je primjedba na članak 20. stavak 4. te su brisane riječi «bez valjana razloga»;

- usvojena je primjedba na članak 23. stavak 1. te se u tekstu umjesto riječi «prostorne međe» rabi pojam «prostorne granice»;

- prihvaćene su primjedbe na članak 27., 28. i 29. tako da je predviđeno da zaštićene svojte utvrđuje Ministarstvo na prijedlog Državnog zavoda za zaštitu prirode, a zaštićene minerale, sigovine i fosile ministar na prijedlog Zavoda;
- prihvaćena je primjedba na članak 38. stavak 3. tako da je predviđeno da će se smatrati odbijenim zahtjev za izdavanje uvjeta zaštite prirode, ako ih nadležno tijelo ne izda u propisanom roku;
- prihvaćena je primjedba na članak 46. stavak 2. koja se odnosi na unošenje riječi «slijevno» te nadležnost tijela koje utvrđuje utjecaj korištenja prirodnih dobara u odnosu na cijelo slivno područje;
- djelomično je prihvaćena primjedba na članak 48. tako da je ugrađen stavak 3. kojim se predviđa izdavanje godišnjeg dopuštenja speleološkim udrugama za obavljanje znanstvenih i stručnih istraživanja;
- prihvaćena je primjedba na članak 49. te je iza riječi «razgledavanje tog objekta» dodana riječ «samo»;
- prihvaćena je primjedba na članak 50. stavak 4. te je u tekst odredbe unesena riječ «izvori»;
- prihvaćena je primjedba na članak 51. stavak 1. te se u tekst odredbe unesene riječi «ili mijenjanje izvora ili ponora»;
- prihvaćena je primjedba na članak 51. stavak 2. te je u tekst unesena odredba o biološkom minimumu voda s time da je za utvrđivanje stanja voda nadležno tijelo koje je utvrđeno Zakonom o vodama;
- prihvaćena je primjedba na članak 71. stavak 2. te je na kraju rečenice dodana riječ «voda»;
- prihvaćena je primjedba na članak 112. stavak 3. i 4. tako da su precizirani uvjeti prodaje i skraćeni rokovi;
- prihvaćena je primjedba na članak 113. tako da je unijet stavak 1. sukladno sada važećem Zakonu;
- prihvaćena je primjedba na članak 116. stavak 5. te je preciziran postotak vlasništva Republike Hrvatske;
- prihvaćena je primjedba na članak 122. stavak 2. točka 2. te su u tekst unijete riječi «geoloških, hidrogeoloških»;
- prihvaćena je primjedba na članak 137. te je unesen stavak 3. kojim se određuje tko donosi odluku o dodjeli koncesije za druga zaštićena područja;
- prihvaćena je primjedba na članak 153. stavak 1. te je u tekst unijeto da Sabor prihvaća izvješće o stanju prirode;
- prihvaćena je primjedba na članak 174. stavak 3. te je određena struka za glavnog nadzornika;
- prihvaćena je primjedba na članak 201. te su skraćeni rokovi za usklađenje rada javnih ustanova i ugovora s odredbama ovoga Zakona.

VI. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJA NA PRIJEDLOG ZAKONA KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO, S OBRAZLOŽENJEM

Primjedbe i mišljenja na prijedlog Zakona o zaštiti prirode iznesene na raspravi provedenoj u Hrvatskom saboru i njegovim radnim tijelima ugrađene su u tekst prijedloga Zakona, s tim da neke primjedbe nisu mogle biti usvojene iz opravdanih razloga kako slijedi:

- nije prihvaćen prijedlog da se u članku 5. stavku 2. alineji 7. predvidi poticanje stručnog istraživačkog rada, budući da alineja već sadrži odredbu o poticanju

znanstvenog i stručnog rada u području zaštite prirode, što obuhvaća i istraživački rad;

- nije prihvaćen prijedlog da se u članku 6. naznači da se odredbe ovoga Zakona ne primjenjuju u slučaju elementarnih i drugih nepogoda te u slučaju agresije na Republiku Hrvatsku, s obzirom da su člankom 6. ova pitanja i uređena na način da se odnosi na ove događaje i aktivnosti;

- nije prihvaćen prijedlog da se u članak 7. unese definicija genetskog materijala, budući da će ta definicija biti sadržana u posebnom propisu;

- nije prihvaćen prijedlog da se u članak 7. unese proširena definicija speleoloških objekata, budući da je postojeća definicija ispravna i sveobuhvatna, a proširenom definicijom bi se nepotrebno opterećivao tekst Zakona;

- nije prihvaćena primjedba koja se odnosi na članak 15. stavak 2. kojom se predlaže dopuna definicije spomenik prirode (geološki lokalitet- petrografski, hidrogeološki lokalitet i dr.), budući da su ovi pojmovi ili sadržani u tekstu prijedloga ili su pak na kraju nabranjanja stavljene riječi i drugo, čime su obuhvaćeni drugi oblici koji se mogu pojaviti u prirodi;

- nije prihvaćena primjedba na članak 20. stavak 3. , budući da je izričito navedeno da su minerali, sigovine i fosili vlasništvo Republike Hrvatske, dakle neovisno o tome jesu li zaštićeni;

- nije prihvaćen prijedlog da se u članku 20. propiše da ministar pravilnikom utvrđuje minerale, sigovine i fosile koji predstavljaju zaštićene vrijednosti, budući da se zaštita utvrđuje rješenjem, a ne općim aktom;

- nije prihvaćen prijedlog da se u članku 23. stavku 2. definira termin «utjecajno područje», s obzirom da se utjecajno područje utvrđuje aktom o proglašenju zaštićenog područja koji se donosi na temelju stručne podloge i javnog uvida;

- nije prihvaćena primjedba na članak 39. kojom se predlaže da se novčani iznosi na ime kompenzacije uplaćuju u korist onog korisnika kompenzacijskog područja koji gubi zbog proglašenja kompenzacijskog područja, a ne u korist državnog proračuna, a razlog tome je što se iz državnog proračuna usmjeruju znatna sredstva za zaštitu prirode napose zaštitu zaštićenih područja;

- nije prihvaćena primjedba na članak 42. stavak 1. budući da se u Zakonu ne navode važeći posebni propisi, osim iznimno;

- nije prihvaćena primjedba na članak 42. stavak 4. i 5. da se u Zakonu navedu ona zaštićena područja gdje su već usuglašeni planovi gospodarenja, budući da pobrojavanje važećih planova gospodarenja nije materija koja se uređuje zakonom;

- nije prihvaćena primjedba na članak 42. stavak 5. kojim se precizira da programe zaštite šumskih ekoloških sustava donose zainteresirana ministarstva s obzirom da je područje zaštite zaštićenih područja prvenstveno zadaća javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim područjima i koje usvajaju programe zaštite šumskih ekoloških sustava kao dio plana upravljanja uz suglasnost Ministarstva kulture;

- nije prihvaćen prijedlog da se u članku 46. uredi pitanje zaštite podzemnih voda u krškim područjima, budući da je odredbama ovoga Zakona o vlažnim staništima (čl. 50. i 51.) uređeno ovo pitanje, te i posebnim propisima;

- nisu prihvaćene primjedbe na članak 47. budući da je pitanje speleoloških objekata precizno uređeno ovom odredbom;

- nije prihvaćen dio primjedbe na članak 48. u smislu potrebe uređenja iznošenja dijelova žive i nežive prirode iz speleološkog objekata za potrebe istraživanja budući da je to pitanje uređeno člankom 110. Konačnog prijedloga;

- nije prihvaćena primjedba na članak 77. stavak 3. s obzirom da ravnatelj prvenstveno treba biti menadžer, dok stručne poslove obavlja stručni voditelj za

kojeg je predviđeno da treba imati stručnu spremu i radno iskustvo iz područja zaštite prirode;

- nije prihvaćena primjedba na članak 82. s obzirom da je to riješeno člankom 137. Konačnog prijedloga;

- nije prihvaćena primjedba na članak 95. s obzirom da je nabranje sredstava za hvatanje i ubijanje životinja potrebno preuzeti iz Direktive Europske unije;

- nije prihvaćeno brisanje ograničenja prava vlasništva u članku 113.;

- nije prihvaćena primjedba na članak 115. s obzirom da se aktom o proglašenju zaštićenog područja osiguravaju uvjeti pristupa;

- nije prihvaćena primjedba na članak 124. i 127. budući da je rok od mjesec dana za izdavanje prethodnog odobrenja određen Zakonom o općem upravnom postupku;

- nije prihvaćena primjedba na članak 188. budući da je postupak izdavanja prekršajnog naloga propisan Zakonom o prekršajima;

- nije prihvaćena primjedba na članak 194., 195. i 196. budući da je zaštita speleoloških objekata sankcionirana;

- nije prihvaćena primjedba na članak 200. jer držimo da je moguće pojedino zaštićeno područje dati zakonom na upravljanje pravnoj osobi koja je za to stručno osposobljena;

- nije prihvaćena primjedba na članak 202. prema kojem bi se trebalo riješiti pitanje daljnjeg statusa ustanova koje je osnovao grad, s obzirom da te ustanove mogu nastaviti svojim radom ako nastave poslovanje u skladu s odredbama ovoga Zakona.